

Dlouhodobé trendy ve vývoji pracovních migrací v České republice

Milada Horáková

VÚPSV, v.v.i. Praha
2008

Publikace byla schválena ediční radou ve složení:

doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. (VÚPSV, v.v.i.. Praha)

Ing. Martin Holub, PhD. (VÚPSV, v.v.i.. Praha)

Mgr. Miriam Kotrusová, PhD. (VÚPSV, v.v.i.. Praha)

Ing. Robert Jahoda, PhD. (MU Brno)

Ing. David Prušvic, PhD. (MF ČR)

Ing. Jan Mertl, PhD. (VŠFS Praha)

doc. Ing. Miroslav Brdek, CSc.

Vydal Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i.

Praha 2, Palackého náměstí 4

jako svou 378. publikaci

Vyšlo v roce 2008, 1. vydání, náklad 220 výtisků, počet stran 114

Tisk: VÚPSV, v.v.i.

Recenze: RNDr. Jarmila Marešová (ČSÚ)

doc. Dušan Drbohlav (PřF UK)

ISBN 978-80-7416-020-2

<http://www.vupsv.cz>

Abstrakt

Publikace vychází z empirických dat shromážděných Analytickým oddělením Ředitelství cizinecké a pohraniční policie, Správou služeb zaměstnanosti ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva průmyslu a obchodu a Českého statistického úřadu. Má sloužit k rychlé orientaci odborné veřejnosti ve vývoji zahraničních pracovních migrací. Data o zahraničních migracích jsou uváděna do souvislosti s vývojem obyvatelstva a vývojem na trhu práce. Zachycuje dlouhodobé trendy s důrazem na pracovní migrace v České republice. Dynamika zahraničních migrací se zrychluje. Roste nejen podíl cizinců na pracovní síle, ale především podíl cizinců v obyvatelstvu. Příčiny se v průběhu let mění. Zatímco zpočátku byly migrace vyvolány zejména poptávkou po levné pracovní síle, dnes již jsou v pohybu řetězové migrace, v jejichž důsledku se trvale usazuje stále větší počet cizinců. Česká republika získává díky migracím pracovní sílu, která přispívá ke zvýšení celkové zaměstnanosti obyvatelstva. Perspektivně získává ze zahraničí i nové obyvatele, kteří mohou přispět k určitým pozitivním změnám v demografickém vývoji. Dlouhodobé demografické trendy ale zahraniční migrace změnit nemohou.

Klíčová slova: zahraniční migrace, obyvatelstvo, cizinci s povolením k pobytu, zaměstnanost cizinců, trh práce a zaměstnanost cizinců

Abstract

The report is based on empirical data on foreigners gathered by the Analytical Department of the Headquarters of the Alien and Border Police, Employment Services Administration of the Ministry of Labour and Social Affairs, the Ministry of Industry and Trade and the Czech Statistical Office. It should serve to a quick orientation for expert public in the area of foreign Labour migrations. Data on foreign migrations are correlated to development of population and in the Labour market. It depicts long-term trends stressing Labour migrations in the Czech Republic. Dynamics of foreign migrations is accelerating. Share of foreigners on total Labour force is growing, but above all their share on total population. Causes are changing in time. Whereas at first migrations were caused by demand on cheap Labour force, today chain migrations are underway, leading to higher and higher settling of foreigners. The Czech Republic gets thanks to migrations a Labour force which contributes to increasing total population Labour rate. In perspective it acquires also new inhabitants from abroad which could contribute to certain positive changes in a development. Long-term demographic trends however cannot be overturned by foreign migrations.

Key words: international migration, population, foreigners holding resident permit, employment of foreigners, Labour market and foreigners' employment

Obsah

Úvod	7
1. Zahraniční migrace a obyvatelstvo České republiky	11
2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice	17
2.1 Celkový vývoj platných povolení k pobytu cizinců	17
2.2 Povolení k pobytu cizinců podle NUTS 2, NUTS 3 NUTS 4	19
2.3 Povolení k pobytu podle státního občanství	27
2.4 Vývoj účelů pobytu cizinců	29
3. Zaměstnanost cizinců v České republice	36
3.1 Celková zaměstnanost cizinců	36
3.2 Zaměstnanost občanů EU/EHP a Švýcarska	39
3.3 Zaměstnanost cizinců podle Nuts 2, Nuts 3 a Nuts 4	41
3.4 Zaměstnanost cizinců podle státního občanství	47
3.5 Zaměstnanost cizinců a trh práce	51
3.6 Zaměstnaní cizinci podle oborů činností NACE CZ	63
3.6.1 Nejčteněji zastoupené skupiny občanů EU podle NACE CZ	71
3.6.2 Cizinci s povolením k zaměstnání registrovaní na úřadech práce podle NACE CZ - vybrané skupiny	72
3.6.3 Zaměstnanost v národním hospodářství a zaměstnanost cizinců v roce 2007	72
3.7 Zaměstnaní cizinci podle klasifikace zaměstnání KZAM	76
3.8 Zaměstnaní cizinci podle vzdělání	82
3.9 Zaměstnanost cizinců a gender	88
3.10 Zaměstnanost cizinců a věk	92
Závěry	96
Literatura	99
Tabulková příloha	99

ÚVOD

Zahraniční migrace směřující na území České republiky rychle rostou a přispívají k postupným změnám v celkové skladbě obyvatel. Po celou dobu existence samostatného státu zpomalovaly zahraniční migrace úbytek obyvatelstva. Přestože migrační procesy nastartovaly především ekonomické stimuly, populační přírůstky získané zahraničním stěhováním jsou dnes pokládány jako jeden z činitelů přispívajících k populačnímu růstu a k pozitivním změnám ve vývoji věkové skladby obyvatelstva. Přestože samotné zahraniční migrace nemohou vyřešit populační problémy, mohou je zmírnit.

Motivy zahraničních migrací se v průběhu doby existence samostatné České republiky částečně modifikovaly. Na počátku devadesátých let byla poptávka po levné zahraniční pracovní síle vyvolána především potřebami rodící se tržní ekonomiky usilující o konkurenceschopnost na globálních trzích. Ekonomické stimuly doposud převládají, ale nerostou již takovým tempem, jako tomu bylo v počáteční fázi po vzniku samostatné České republiky. Pozitivní vývoj v oblasti ekonomiky zaznamenaný zejména v posledních letech měl za následek vzestup životní úrovně obyvatel, a tím i růst celkové migrační atraktivity České republiky. Trvalé usídlení spolu se sjednocováním rodin patří dnes k v pořadí k druhým nejčastějším účelům pobytu cizinců. Na prvním místě jsou nadále ekonomické aktivity cizinců.

V období let 1993-2000 převládaly v České republice zejména krátkodobé pracovní migrace. Režim zaměstnávání cizinců byl od samého počátku uzpůsoben tak, aby bylo možno dočasně angažovanou cizí pracovní sílu v případě potřeby vypovědět. Přesto se značná část cizinců postupně usadila na delší dobu, ačkoli původně přišli za krátkodobým výdělkem¹. Dalším stimulem k postupnému usídlování cizinců byl vstup České republiky do EU. Pozitivní očekávání spojené s tímto krokem se promítla do vývoje počtu a struktury povolení k pobytu cizinců v České republice. Podíl „bydlících“² cizinců pobývajících v České republice déle nežli jeden rok (s trvalým pobytem, aktuálně platným azylem, přechodným a dlouhodobým pobytem) se zvýšil. Zatímco v roce 2000 jich byla třetina, v roce 2004, kdy vstoupila Česká republika do EU, jich byly již dvě třetiny, v letech 2005-2006 více než devadesát procent. V posledním roce se podíl „bydlících“ cizinců mírně snížil a zdali se bude jednat o změnu v dlouhodobém trendu teprve ukáže budoucnost.

Všechny země OECD se v posledních letech snaží přizpůsobit migrační politiku budoucím potřebám trhu práce a za tímto účelem se snaží přilákat do všech oblastí svých ekonomik nejen vysoce kvalifikovanou pracovní sílu, ale i levnou nekvalifikovanou pracovní sílu chybějící v různých segmentech trhu práce. Většina zemí OECD organizovala v posledních letech dočasné pracovní programy pro nízko-kvalifikovanou pracovní sílu, v jejichž rámci přišlo v roce 2006 do zemí OECD na základě povolení k přechodnému pobytu přes 2,5 mil. osob, čímž počet přechodně usazených cizinců zhruba 3x převýšil počet cizinců usazených trvale (OECD, 2008). V České republice se snížil podíl cizinců s povolením k trvalému pobytu o 3 % v období

¹ Za usazené (imigranty) pokládáme v souladu s mezinárodními definicemi cizince s pobytem delším nežli jeden rok, kterých bylo v roce 1999 celkem 66 754, tj. 29 %, a na konci roku 2007 celkem 394 345, tj. 88 % z celkového počtu cizinců s povolením k pobytu v České republice.

² Výraz používaný Českým statistickým úřadem pro označení cizinců pobývajících v České republice déle nežli jeden rok, kteří jsou zahrnuti mezi obyvatelstvo České republiky. Mezi bydlící cizince zahrnuté do obyvatelstva nepatří cizinci s vízem nad 90 dnů (kteří nepřekračují délku pobytu nad 1 rok). Pramen ČSÚ, 1/c1s07t

od konce roku 2006 do konce června 2008, a to z 43 % na 40 %³. Podobně jako v jiných zemích OECD jsou i u nás najímáni cizinci ze třetích zemí obvykle na pracovní místa s nízkými požadavky na kvalifikaci.

Současná světová ekonomická recese snížila poptávku po nízkokvalifikované pracovní síle ze třetích zemí. Zahraniční pracovníci najímání prostřednictvím pracovních agentur jsou jako první propouštěni z výroby. Pracovní agentury (stejně jako jiní zaměstnavatelé) neodpovídají za to, že dočasně najatí cizinci skutečně odejdou, ztratí-li své zaměstnání. Je možné, že se přesunou do šedé ekonomiky a rozšíří okruh nelegálně zaměstnávaných cizinců.

Od ledna 2009 platí v České republice „zelené karty“⁴, které mají podobnému vývoji předcházet. Volná pracovní místa jsou nabízena prostřednictvím internetu všem potenciálním zájemcům. To má eliminovat tzv. „klientský systém“, který uvádí do chodu těžko kontrolovatelné migrační systémy⁵. Každý zájemce se může přímo zajímat o nabízené pracovní místo a nemusí využívat zprostředkující články, které vnášejí do vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem řadu nesystémových a málo kontrolovatelných prvků. Proces zprostředkování zaměstnání cizincům by se měl touto cestou urychlit a zpružnit. Současně by se měla posílit i bezpečnost státu, protože zájemci o zelené karty budou před vstupem do České republiky předem prověřováni z hlediska bezpečnostních rizik⁶. Přínosy zelených karet budou průběžně testovány a vyhodnocovány. Bude se zjišťovat, zdali skutečně přispívají k vyšší flexibilitě trhu práce, lepšímu vyvážení nabídky s poptávkou a k vyšší bezpečnosti České republiky. Kromě režimu zelených karet bude nadále pokračovat dosavadní režim pracovních povolení vydávaných úřady práce spolu s povolením pro zaměstnavatele zaměstnávat cizince ze třetích zemí⁷ i projekt získávání kvalifikovaných pracovníků⁸.

³ viz příloha tabulka č. 3

⁴ Novela zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále jen zákon o zaměstnanosti) s účinností od 1. 1. 2009 zavádí takzvané zelené karty. Ty jsou určeny cizincům s pobytovým i pracovním vízem. Mají výrazně usnadnit zaměstnávání lidí ze zemí mimo Evropskou unii. K tomu, aby získali práci i trvalý pobyt, jim nyní stačí pouze patřičné vzdělání pro dané místo. Zelená karta pro cizince přináší následující změny: pracovní a pobytové vízum v jednom dokumentu; cizinec o kartu požádá ve své zemi český zastupitelský úřad; cizinec kartu může získat jen na místo, které se 30 dní nepodařilo obsadit zájemcem z ČR či EU; cizinec se může ucházet jen o místa, která budou zveřejněna v centrálním registru vhodných pozic; uchazeč může být jen ze zemí, které do seznamu vhodných států zařadí ministerstvo vnitra; existují tři druhy karet - typ A pro vysokoškoláky maximálně na tři roky, typ B pro vyučené a středoškoláky maximálně na dva roky, typ C pro ostatní maximálně na dva roky.

⁵ Výraz „klientský systém“ označuje způsob zprostředkovávání práce cizincům zejména z východní Evropy tzv. „klientem“, který získává za úplatu pracovníky v zahraničí. Bývá prostředníkem mezi nimi a jejich zaměstnavatelem a zajišťuje jim některé služby například ubytování. Za tyto služby ale požaduje od pracovníka značnou část ze mzdy. „Hodně lidí je vázáno na klienty. Ti zaplatí cestu, zajistí ubytování, vyřídí doklady a pak ti lidé pracují za polovinu mzdy, aby klientům splatili dluhy“. Citace interview z projektu Interface (2007).

⁶ Vyhláška 461 ze dne 17. prosince 2008, která nabývá účinnosti 1.1.2009 stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o vydání zelené karty. O vydání zelené karty je oprávněn požádat cizinec, který je státním občanem: Austrálie, Černé Hory, Chorvatska, Japonska, Kanady, Korejské republiky, Nového Zélandu, Bosny a Hercegoviny, Makedonie, Spojených států amerických, Srbska a Ukrajiny.

⁷ Výraz třetí země je užíván k označení zemí, které nejsou součástí Evropské unie (EU), Evropského hospodářského prostoru (EHP) a Švýcarska a nemají volný přístup na trh práce České republiky jako občané EU/EHP a Švýcarska.

⁸ Vláda České republiky zahájila v červenci 2003 pětiletý pilotní projekt „Legální migrace, otevřená šance“, jehož cílem je přilákat na trh práce vysoce kvalifikované odborníky ze třetích zemí. Tento projekt bude pokračovat i v roce 2009.

Vytváření migrační politiky přizpůsobené na míru potřebám trhu práce není snadné. Ukazuje se, že nelze trvale řešit deficity na trhu práce angažováním dočasně zaměstnávané zahraniční pracovní síly, ale že je třeba vynakládat více úsilí k efektivnímu využívání jak domácích, tak i usídlené zahraniční pracovní síly, jejichž potenciál není dostatečně využit. Značná část cizinců ze třetích zemí disponuje vyšším dosaženým vzděláním, nežli mohou využít na pracovních místech, která jsou jim k dispozici. Se zánikem málo kvalifikovaných pracovních míst bude třeba přizpůsobovat usídlenou část cizí populace novým potřebám trhu práce tak, aby se nerozšířil okruh příjemců sociálních dávek.

Migrační politiky některých členských zemí EU se dostávají v poslední době do určitého rozporu. Evropská komise se snaží vytvořit nová migrační schémata a zvýšit mobilitu pracovníků ze třetích zemí, zatímco některé členské země EU (Německo, Rakousko, Dánsko a Belgie) omezují i nadále volný pohyb pracovní síly uvnitř EU.

V červnu 2007 existovalo podle Komise v EU kolem tří milionů volných pracovních míst a nezaměstnanost byla nejnižší za posledních 15 let, 7,1 % (Nedostatek pracovní síly EU je „časovanou bombou“, 5.6.2007; www.euractive.cz). Podle odhadů Komise se očekávalo, že v letech 2007-2008 vznikne dalších 5,5 milionů pracovních míst a dojde k problémům s jejich obsazováním, protože obyvatelstvo všech členských zemí EU stárne a bude obecně chybět pracovní síla, kvalifikovaná i nekvalifikovaná.

Na druhé straně současné zpomalování ekonomického růstu se již dnes promítá ve snižování zaměstnanosti v určitých oborech (např. automobilový průmysl) a je očekáván růst nezaměstnanosti ve všech ekonomicky vyspělých zemích. Některé země EU již registrují vyšší nezaměstnanost v určitých odvětvích. Prognózy budoucího vývoje jsou obtížné a optimistické odhady růstu volných pracovních míst z června loňského roku se nemusí naplnit. To však nemusí zastavit rozjetý vlak.

Poslanci EU odhlasovali koncem listopadu 2008 zavedení tzv. „modrých karet“. Modré karty mají v budoucnu umožnit zaměstnávání kvalifikované pracovní síly ze zemí mimo evropské společenství (tzv. „třetích zemí“) za výhodných podmínek pro pracovníky.

Podobné programy existují již desítky let v USA, Kanadě, Austrálii. Kvalifikovaní zájemci o pracovní místa, včetně osob z členských zemí EU, dávají ale těmto bohatším zemím ve své volbě přednost⁹. Modré karty mají být určeny pro vysoce kvalifikované pracovníky, přičemž vymezení „vysoké“ kvalifikace je značně široké a poslanci evropského parlamentu se nemožou shodnout na přesné definici. Základní podmínkou pro udělení modré karty je ukončené vyšší vzdělání (alespoň

⁹ „Modré karty mají do Evropy, která bude v blízké budoucnosti čelit nepříznivým demografickým trendům, přilákat kvalifikované pracovníky. Stárnutí populace podle odhadů Komise znamená, že již v roce 2050 budou na každého důchodce připadat pouze dva lidé v produktivním věku, což bude představovat velkou výzvu zejména pro penzijní systémy. Evropa se navíc ale již delší dobu potýká také s odlivem kvalifikovaných pracovníků do zemí, jako jsou Spojené státy, Kanada či Austrálie a pro kvalifikovanou pracovní sílu ze zemí jako je Čína nebo Indie není příliš atraktivní. Čísla z Evropské komise ukazují, že zatímco do Evropy míří za prací až 85 % nekvalifikovaných migrantů, do Spojených států přichází pouze 5 %. Pouze Spojené státy přitom přilákají 55 % inženýrů, specialistů v oblasti informačních technologií, apod., zatímco Evropa je atraktivní jen pro 5 % vysoce kvalifikovaných pracovníků. Modré karty by měly pomoci tento nepříznivý stav změnit. Podle původního návrhu Komise se mají vztahovat jen na vysoce kvalifikované pracovníky. Žadatelé by je měli získat na základě předložení vysokoškolského diplomu, prokázaných zkušeností z práce v oboru a pracovní smlouvou na dobu alespoň jednoho roku s platem, který je vyšší než průměrná mzda v dané členské zemi (podle posledních návrhů by mělo jít o 1,5násobek průměrné mzdy). Držitelé modrých karet získají dvouletá obnovitelná povolení k pobytu a práci a tato práva se mají vztahovat i na jejich rodinné příslušníky. Po pěti letech držitel karty automaticky získá povolení k trvalému pobytu“ (Nečas má výhrady k modrým kartám, 22.9.2008 <http://www.euroactiv.cz>).

tříleté) nebo profesní způsobilost podepřená alespoň pěti lety praxe. Žadatelé o modrou kartu si musejí před svým příchodem do EU najít pracovní místo, ve kterém již mají pětiletou praxi. Jejich mzda musí činit více než 1,7násobek průměrné mzdy v daném členském státu EU. Členové rodiny pracovníka budou mít přístup k sociálnímu systému členského státu. Výše uvedené vymezení „vysoce kvalifikované pracovní síly“ již dnes naplňuje většina pracovních migrantů zaměstnaných v České republice. Požadavek na 1,7násobek průměrné mzdy naopak může významnou část z nich diskvalifikovat. Režim modrých karet rozhodně nepovede k masivním migracím, protože podmínky pro jejich udělení toto vylučují. Pokud ale získají pracovníci ze třetích zemí (země mimo EU) najatí v režimu modrých karet pracovní místo, je zde určitá záruka, že uživí svoji rodinu a nestanou se tak přítěží pro sociální systémy členských zemí EU.

Vedle návrhu na zavedení modrých karet by během těchto měsíců měla Evropská komise přijít s třemi dalšími návrhy nařízení zaměřenými na zlepšení pracovní mobility migrantů. Tyto návrhy se mají zaměřit na sezónní pracovníky, placené stáže a přesuny pracovníků v rámci nadnárodních společností (EUROACTIV, zpráva 14.11.2008).

Současný nepříznivý vývoj světové ekonomiky možná změní plány na liberalizaci trhu práce. Všechny země se budou nejprve potýkat s vlastní nezaměstnaností a teprve poté budou moci nasávat další pracovní sílu.

1. Zahraniční migrace a obyvatelstvo České republiky

Česká republika procházela v období od založení samostatného státu v roce 1993 až po současnost nepříznivým populačním vývojem. Pozitivní migrační saldo do určité míry zpomalovalo přirozený úbytek obyvatel, ale migrační zisky nestačily nahrazovat úbytky způsobené přirozenou měnou. Tento trend se začal pomalu měnit až v posledních pěti letech (Pohyb obyvatelstva v České republice v letech 2001-2007 (absolutní údaje), ČSÚ, 2008). Na konci prvního pololetí 2008 převýšil střední stav obyvatel České republiky hodnotu z roku 1993 o pouhých 74 tis. osob. V období let 1993 až do konce 1. pololetí 2008 získala Česká republika migracemi 312 tis. obyvatel, zatímco přirozenou měnou jich ubylo celkem 179 tis. Od roku 2006 roste počet obyvatel České republiky také díky rostoucí porodnosti, což spolu s přírůstkem obyvatel v důsledku zahraničních migrací může pozitivně ovlivnit trendy v populačním vývoji.

V roce 2007 byl podle ČSÚ zaznamenán prozatím nejvyšší přirozený přírůstek obyvatel ve výši 10 tis. a přírůstek obyvatel v důsledku zahraničních migrací činil 84 tis. Česká republika zaznamenala v roce 2007 prozatím nejvyšší celkový přírůstek obyvatel, 94 tis. (Demografická ročenka ČSÚ, 2007). Údaje za první pololetí 2008 napovídají, že pozitivní trendy zaznamenané v posledních pěti letech budou pokračovat.

„Podle výsledků předběžné statistické bilance činil počet obyvatel České republiky k 30. červnu 2008 celkem 10 424 926. Během prvního pololetí se přirozeným přírůstkem zvýšil počet obyvatel o 6,8 tisíce (v prvním pololetí roku 2007 pouze o 3,3 tisíce), přírůstek zahraničním stěhováním byl ještě o 30 tisíc vyšší, činil 37,0 tisíce obyvatel. Oproti 31. prosinci 2007 počet obyvatel ČR celkem vzrostl o 43,8 tisíc osob“ (Přirozený přírůstek obyvatelstva se nadále zvyšuje, ČSÚ, 11.9. 2008). Registrované zahraniční migrace se podle ČSÚ v prvním pololetí 2008 mírně snížily oproti stejnému období roku 2007, tj. ubylo přistěhovalých i vystěhovalých. Přistěhovalo se 40 tis. osob a vystěhovaly se necelé 3 tis. (Přirozený přírůstek obyvatelstva se nadále zvyšuje, ČSÚ, Pohyb obyvatelstva - 1. pololetí 2008. 11.9. 2008).

Nejintenzivnější migrační směny probíhají dlouhodobě zejména mezi Českou republikou, Slovenskem a Ukrajinou. Migrační pohyby mezi Českou republikou a Slovenskem nejsou po vstupu obou zemí do Evropské unie tak viditelné, protože občané EU mají podle zákona o pobytu cizinců zvláštní pobytový režim¹⁰. V první polovině roku 2008 bylo zaznamenáno nejvyšší migrační saldo s Ukrajinou (9,7 tis.), Vietnamem (8,2 tis.) a Slovenskem (3,7 tis.). V roce 2007 bylo nejvyšší migrační saldo (30 tis.) s Ukrajinou, Slovenskem (19 tis.) a Vietnamem (11 tis.). Většina přistěhovalých ze zahraničí v roce 2007 byli muži (61%) a jejich průměrný věk byl 31 let; průměrný věk žen byl 30 let. Mezi přistěhovalými, kterých bylo v roce 2007 celkem 104 tis., bylo 6,5 tis. dětí mladších 15 let (6%). 28 tis. přistěhovalých bylo mezi 15-24 lety (27%), 34 tis. mezi 25-34 lety (32%). (H.12.01 Zahraniční stěhování podle pohlaví a věku, Praha: 2008).

Podíl „bydlících“ cizinců (jejichž pobyt přesáhl dobu jednoho roku) v obyvatelstvu dlouhodobě roste. Podle předběžných údajů Českého statistického úřadu

¹⁰ zákon 326/1999 Sb.

1. Zahraniční migrace a obyvatelstvo České republiky

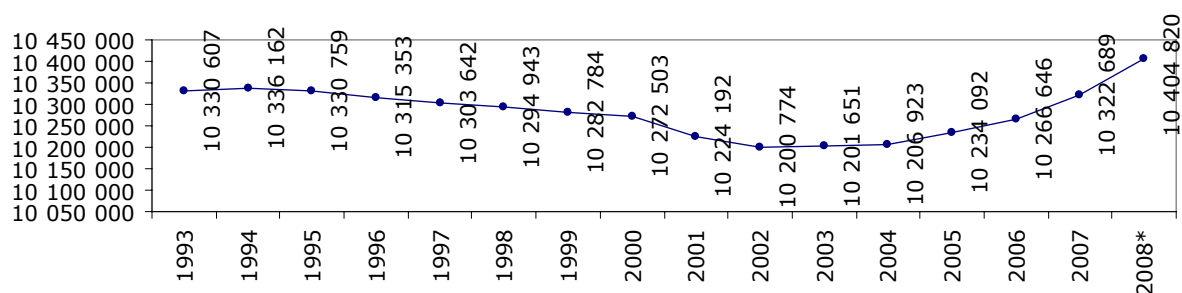
dosáhl v prvním pololetí roku 2008 hodnoty 3,9 %¹¹, zatímco na konci roku 2007 činil 3,3 % a v roce 1999 byl nižší nežli jedno procento (0,9 %). Okolo 90 % cizinců s povolením k pobytu pobývá v posledních třech letech v České republice déle nežli jeden rok, i když se v období konce roku 2006 oproti konci roku 2007 jejich podíl snížil o čtyři procenta.

Mezi přistěhovalými i vystěhovalými v roce 2007 byla zhruba polovina svobodných. Rozdíly v rodinném stavu mezi přistěhovalými podle pohlaví nebyly většinou nijak výrazné; výjimku tvořily rozvedené ženy, kterých bylo relativně více (8 %) nežli rozvedených mužů (5 %). Podíl žen převyšoval podíl mužů pouze mezi přistěhovalými v nejstarších věkových třídách, ale těch bylo početně velmi málo; ve věku do 14 let byl podíl mužské a ženské složky mezi migranty v podstatě vyrovnaný.

Česká republika se postupně stala imigrační zemí, přestože se na počátku devadesátých let minulého století takto nedeklarovala. Populační krize přispěla na přelomu tisíciletí k tvorbě cílené výběrové imigrační politiky. Stárnutí obyvatel a očekávané budoucí deficity v populačním růstu přispěly k tvorbě politiky směřující k zabezpečení budoucích potřeb trhu práce a fungování důchodových, zdravotních i sociálních systémů.

Současný vzestup počtu obyvatel České republiky je důsledkem synergického působení migračních i přirozených přírůstků obyvatel. Přestože zahraniční migrace hrají v populačním vývoji České republiky pozitivní roli, nemohou být zdrojem významného populačního růstu. Česká republika potřebuje nejen cílenou migrační politiku, ale i populační, rodinnou i vzdělávací politiku. Imigranti přivádějí své rodiny nebo je v České republice zakládají. Vzhledem k jejich věkovému složení lze očekávat mírné zlepšení věkové skladby obyvatel i vyšší porodnost. Zásadní změny v populačním vývoji nejen České republiky, ale všech ekonomicky vyspělých zemí, které rovněž procházejí zásadní populační krizí, je především změna hodnot. Dlouhodobé zlepšení daného stavu lze očekávat jen tehdy, dostane-li se rodině a dětem v hierarchii hodnot místa, jaké jim po právu náleží.

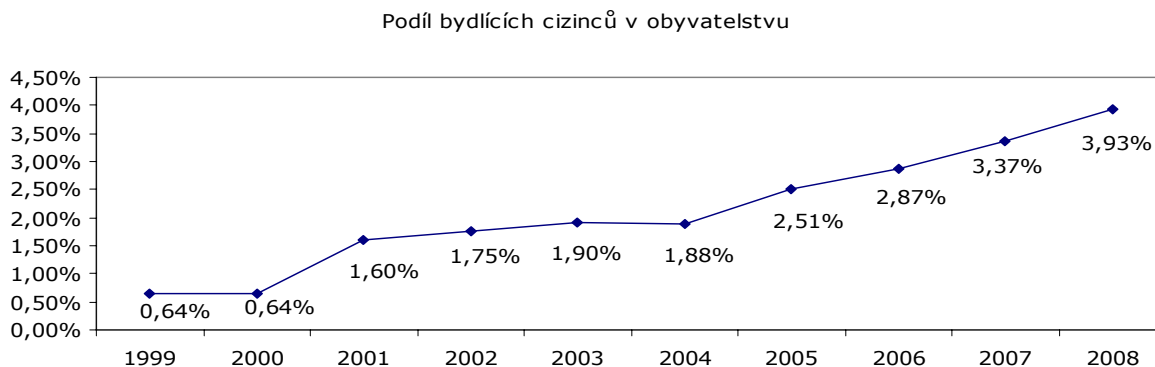
Graf č. 1 **Vývoj středního stavu obyvatelstva České republiky 1993- 2008* (*1. pololetí)**

Pramen: Pohyb obyvatelstva v Českých zemích 1785 - 2007, absolutní údaje. www.czso.cz

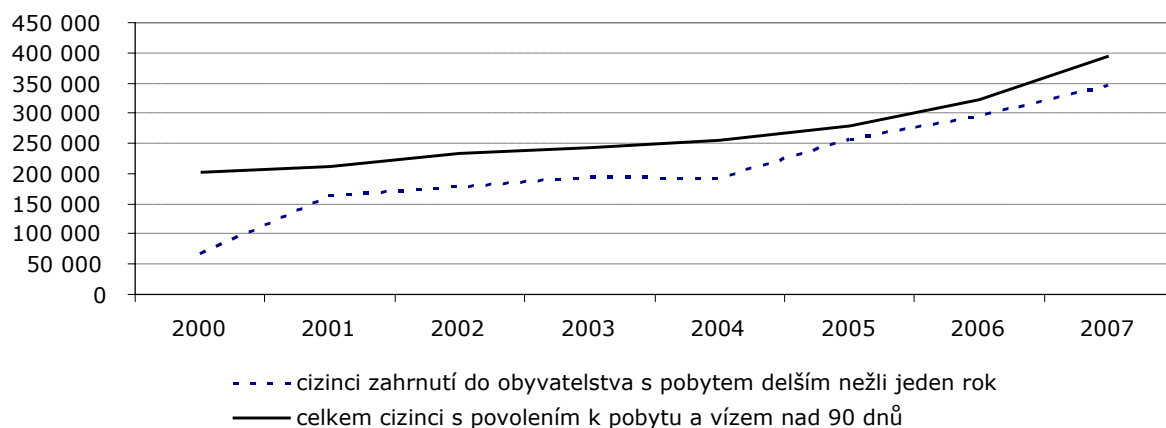
¹¹ Mezi cizince zahrnované do obyvatelstva se počítají pouze cizinci bydlící v ČR déle nežli jeden rok, a to: s trvalým pobytem, aktuálně platným azylem, přechodným a dlouhodobým pobytem - nikoli s vízem nad 90 dnů (kteří nepřekračují délku pobytu nad 1 rok). Pramen: ČSÚ, 1/c1s07t

Graf č. 2 **Podíl cizinců v obyvatelstvu České republiky 1999-2008* podle ČSÚ (zahrnuti jsou cizinci s pobytem přesahujícím jeden rok)**

Pramen: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/90003B917F/\\$File/c01s07t.xls](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/90003B917F/$File/c01s07t.xls)

Graf č. 3 **Vývoj počtu cizinců s povolením k pobytu a vývoj počtu cizinců s pobytem delším nežli jeden rok**

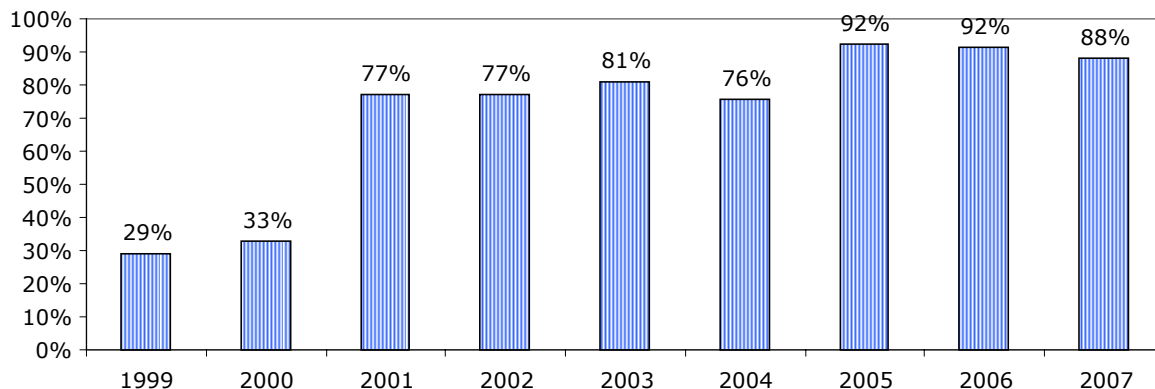

Pramen: Bulletin č. 21. Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008; [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/90003B917F/\\$File/c01s07t.xls](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/90003B917F/$File/c01s07t.xls)

1. Zahraniční migrace a obyvatelstvo České republiky

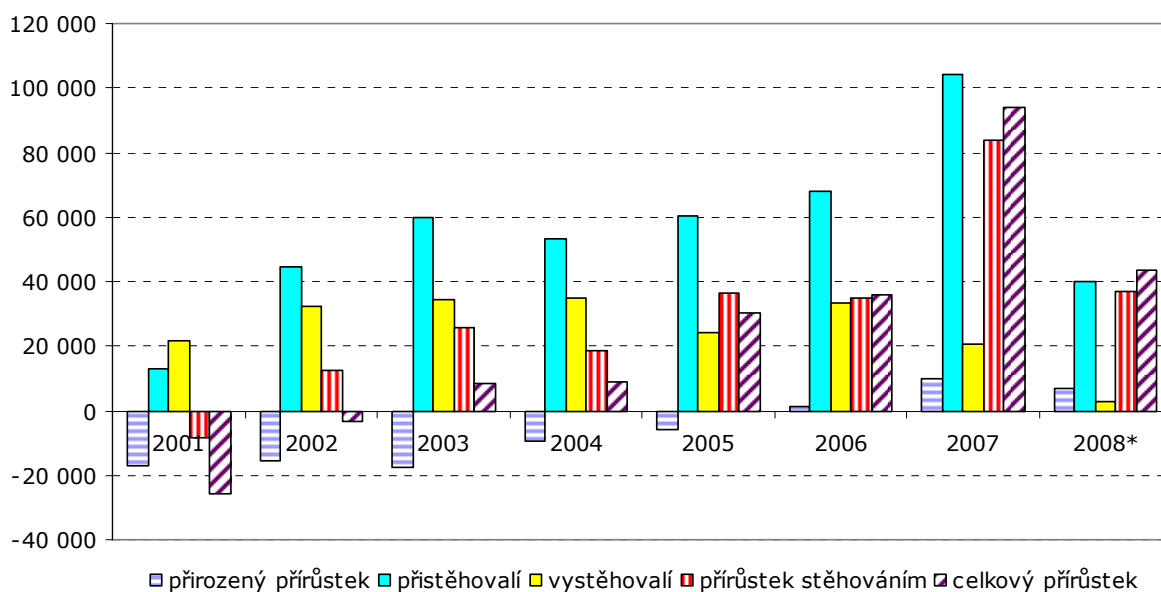
Graf č. 4 Podíl cizinců v obyvatelstvu České republiky 1999-2007 podle ČSÚ (zahrnuti jsou cizinci s pobytem přesahujícím jeden rok)

Podíl cizinců s pobytem delším nežli jeden rok z celkového počtu cizinců s povolením k pobytu v České republice

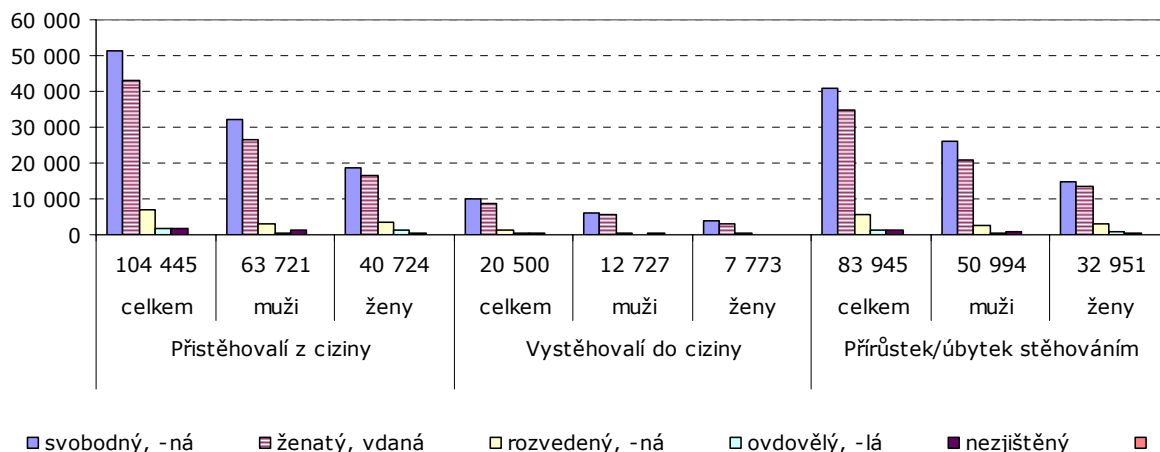
Pramen: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/90003B917F/\\$File/c01s07t.xls](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/t/90003B917F/$File/c01s07t.xls)

Graf č. 5 Přistěhovalí a vystěhovalí a přírůstky obyvatel České republiky v letech 2001-2008 (1. pololetí)

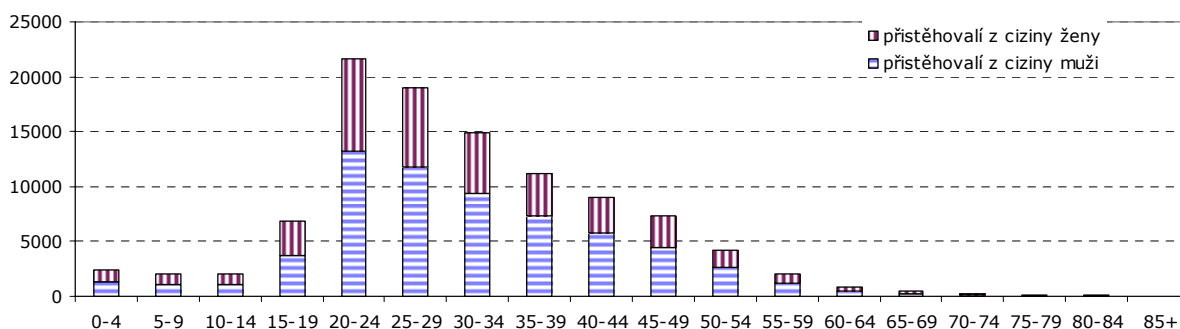
Pramen: Pohyb obyvatelstva v Českých zemích 1785 - 2007, absolutní údaje; Přistěhovalí podle oblastí, krajů a okresů v 1. pololetí 2008;; 30.10.2008;

Graf č. 6 **Přistěhovalí a vystěhovalí v roce 2007 podle rodinného stavu a pohlaví**

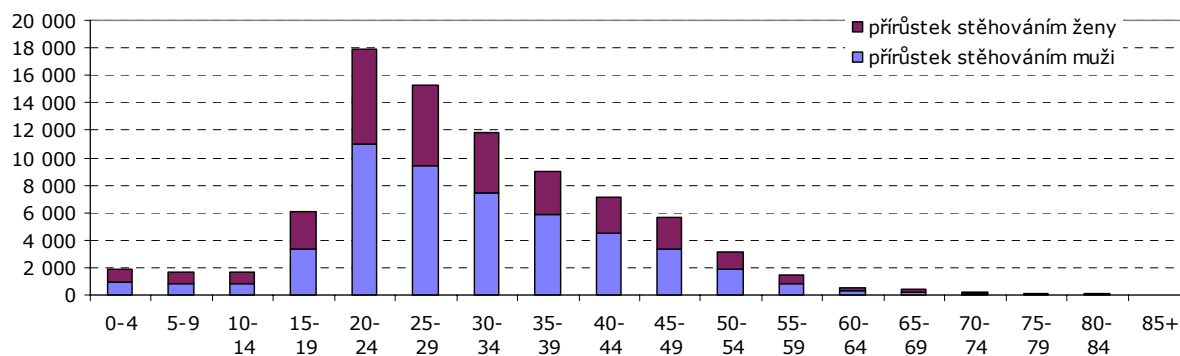
Pramen: Demografická ročenka České republiky rok 2007, ČSÚ, www.czso.cz, 10.11.2008

Graf č. 7 **Přistěhovalí v roce 2007 podle věku a pohlaví**

Pramen: Demografická ročenka České republiky rok 2007, ČSÚ, www.czso.cz, 10.11.2008

Graf č. 8 **Přírůstek stěhováním v roce 2007 podle věku a pohlaví**

Pramen: Demografická ročenka České republiky rok 2007, ČSÚ, www.czso.cz, 10.11.2008

1. Zahraniční migrace a obyvatelstvo České republiky

Tabulka č. 1 **Podíl přistěhovalých z ciziny a vystěhovalých do ciziny podle rodinného stavu a pohlaví v roce 2007 v procentech**

rodinný stav	přistěhovalí z ciziny			vystěhovalí do ciziny			přírůstek (úbytek)		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
svobodný/ná	49,0%	50,8%	46,0%	49,3%	48,5%	50,7%	48,9%	51,4%	45,0%
ženať/vdaná	41,3%	41,8%	40,5%	41,8%	44,5%	37,3%	41,2%	41,1%	41,3%
rozvedený/ná	6,6%	5,1%	8,9%	6,0%	4,6%	8,2%	41,2%	5,2%	9,1%
ovdověľý/lá	1,5%	0,5%	3,0%	1,2%	0,4%	2,5%	1,5%	0,5%	3,2%
nezjištěný	1,7%	1,8%	1,5%	1,7%	1,9%	1,4%	1,7%	1,8%	1,5%

Pramen: Demografická ročenka České republiky rok 2007, ČSÚ, www.czso.cz, 10.11.2008

Tabulka č. 2 **Přistěhovalí z ciziny a vystěhovalí do ciziny podle věku v roce 2007 v procentech**

věk	přistěhovalí z ciziny	vystěhovalí do ciziny	přírůstek stěhováním
0-4	47,69%	50,35%	46,88%
5-9	48,00%	49,37%	47,66%
10-14	48,99%	51,76%	48,34%
15-19	44,54%	51,28%	43,67%
20-24	39,07%	41,19%	38,64%
25-29	38,25%	37,42%	38,45%
30-34	37,04%	35,03%	37,56%
35-39	34,87%	34,22%	35,02%
40-44	36,60%	33,48%	37,42%
45-49	38,94%	33,40%	40,50%
50-54	37,92%	31,72%	40,09%
55-59	39,49%	37,94%	40,15%
60-64	39,50%	31,99%	43,37%
65-69	45,56%	39,05%	47,31%
70-74	54,80%	46,77%	57,45%
75-79	61,90%	74,29%	57,14%
80-84	74,19%	55,56%	81,82%
85+	64,10%	55,56%	83,33%

Pramen: Demografická ročenka České republiky rok 2007, ČSÚ, www.czso.cz, 10.11.2008

2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

2.1 Celkový vývoj platných povolení k pobytu cizinců

Počet cizinců s povolením k pobytu se zvýšil od konce roku 1993 do konce června 2008 více než pětkrát. Zatímco na konci roku 1993 mělo povolení k pobytu necelých 78 tis. cizinců, na konci června 2008 již 414 tis. Podíl cizinců s platným povolením k pobytu (přechodnému, s vízem nad 90 dnů, dlouhodobému a trvalému¹²) v obyvatelstvu České republiky dosáhl na konci prvního pololetí 2008 téměř čtyř procent, zatímco v roce 1993 byl nižší nežli jedno procento (0,75 %). Populace cizinců se v průběhu let stabilizuje a migrační obrat se snižuje. To je v intencích migrační politiky vlády České republiky.

V průběhu let se postupně měnila struktura povolení k pobytu; v roce 1993 byl podíl trvalých pobytů k přechodným 40 %:60 %, ale již v následujícím roce 1994 byl zaznamenán výrazný posun směrem k dočasným pobytům. Přechodné pobyty cizinců převládaly až do vstupu České republiky do Evropské unie; poté se dlouhodobý trend zvrátil a začalo přibývat cizinců s povolením k trvalému pobytu. Na konci června 2008 byl poměr trvalých pobytů vůči dlouhodobým a přechodným a vízům nad 90 dnů opět 40 %:60 % jako v roce 1993 (viz tabulová příloha tabulka č.4). Ve struktuře povolení k pobytu cizinců se zřetelně odrážejí jejich očekávání. Vstup do Evropské unie byl signálem budoucí prosperity a zvýšil jednoznačně migrační atraktivitu České republiky.

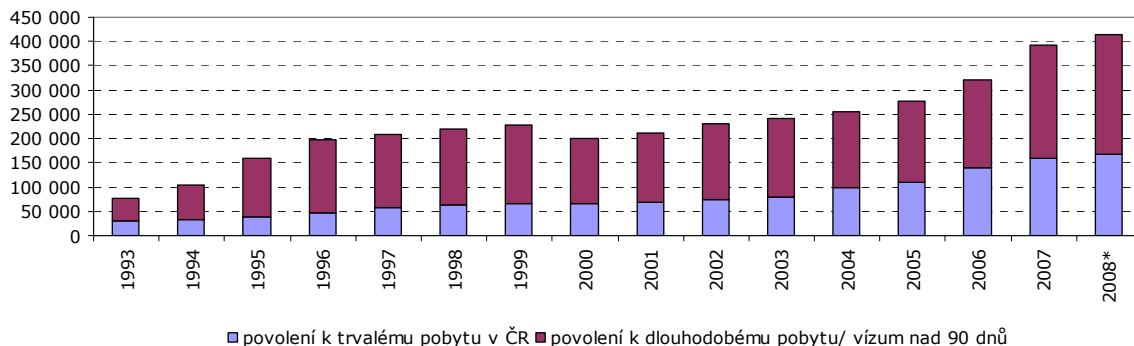
Většinu držitelů povolení k pobytu cizinců lze dnes považovat podle mezinárodní definice za imigranty, protože pobývají v zemi déle nežli jeden rok. Do roku 2003 byli mezi obyvatelstvo zahrnuti cizinci s délkou pobytu nad 1 rok. Od roku 2004 jsou mezi obyvatelstvo započítáváni tzv. „bydlící“ cizinci s povolením k pobytu trvalému, přechodnému a dlouhodobému a cizinci, jimž byl udělen azyl. Naopak, mezi obyvatelstvo nejsou zahrnuti cizinci s vízem nad 90 dnů, jejichž délka pobytu nepřesáhla jeden rok.

Podíl „bydlících“ cizinců s pobytem delším nežli jeden rok (imigrantů) se výrazně zvýšil zejména po vstupu České republiky do Evropské unie. V letech 2005 a 2006 dosahoval 92 % z celkového počtu (viz graf č.4). Poslední vývoj ale naznačuje, že se již dále nezvyšuje, a naopak mírně klesá (87 % v roce 2007). Podíl „bydlících“ cizinců je stále vysoký a vládě České republiky se tak podařilo do určité míry naplnit jeden z cílů migrační politiky, kterým je stabilizace migračních toků cizinců. Do budoucna se neočekává další masivní nárůst počtu cizinců s povolením k pobytu, spíše lze očekávat reemigrace různé intenzity vyvolané současnou ekonomickou recesí.

¹² Cizinci mohou pobývat v České republice přechodně nebo trvale. Viz příloha Cizinci v ČR a související legislativa

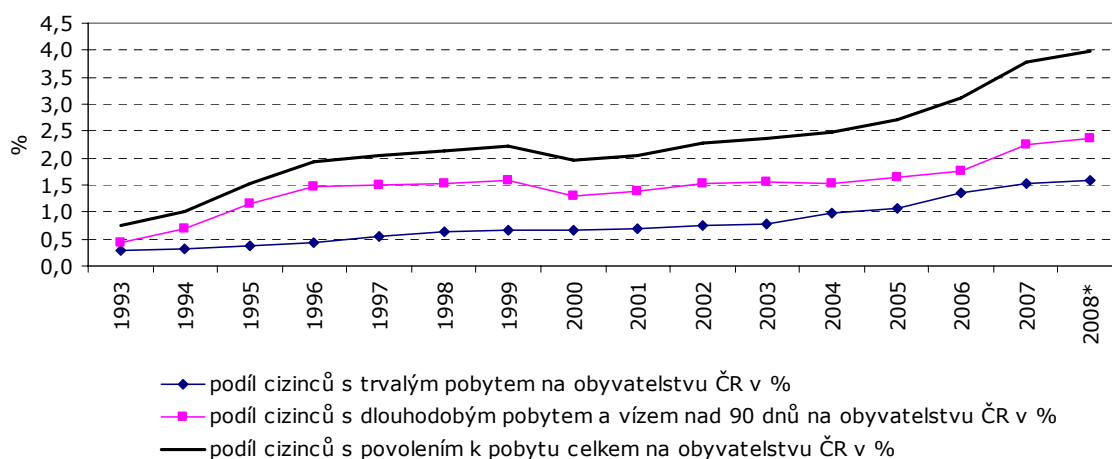
2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

Graf č. 9 Vývoj povolení k pobytu cizinců v České republice v letech 1993-2008* (k 31.12./30.6.*)

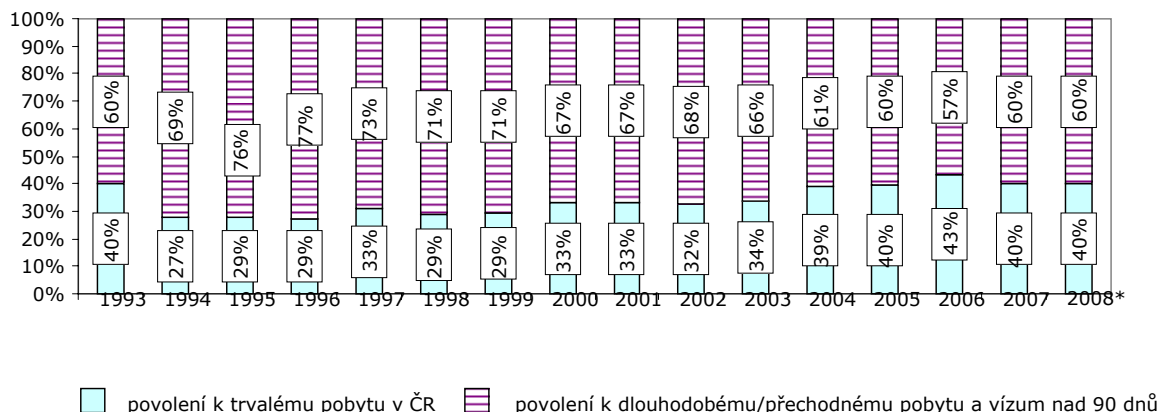

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, Bulletin č. 2 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, 1999; Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008.

Graf č. 10 Vývoj podílu dlouhodobých a trvalých pobytů cizinců v poměru k obyvatelstvu ČR v letech 1993-2008* (stav k 31.12./30.6.*)

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, Bulletin č. 2 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV 1999; Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008.

Graf č. 11 **Struktura povolení k pobytu v letech 1993-2008*(stavy k 31.12./30.6*)**

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV; Bulletin č. 2. Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, 1999; Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008.

2.2 Povolení k pobytu cizinců podle NUTS 2, NUTS 3 NUTS 4

Praha patří trvale k hlavním cílům většiny cizinců. Téměř třetina z celkového počtu cizinců s povolením k pobytu v ČR byla k 30. 6. 2008 přihlášená k pobytu v Praze (32 %) a cizinci představovali 11 % z celkového počtu obyvatel. V Praze byl k tomuto datu zjištěn nejvyšší podíl cizinců s povolením k dlouhodobému (35 %) i k trvalému pobytu (28 %).

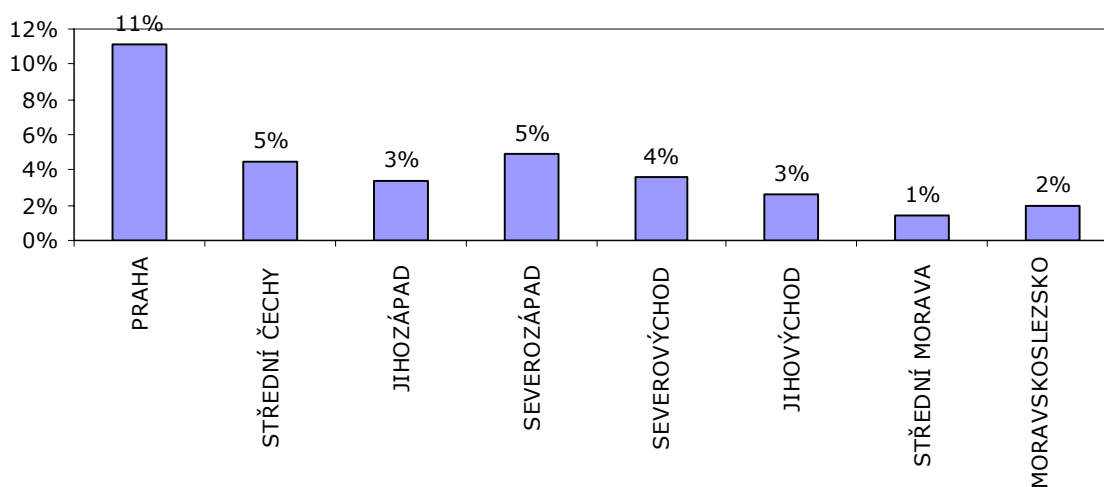
Dalšími regiony s vyšším podílem cizinců na obyvatelstvu byly k tomuto datu v třídění podle NUTS 2: region Střední Čechy (5 %) a Severozápad (5 %). Cizinci se podle našich výzkumů dlouhodobě kumulují v regionech s nejmenšími problémy na trhu práce a tam, kde vznikají pracovní či obchodní příležitosti indukované sousedstvím s Německem, Rakouskem či Polskem¹³.

V třídění podle NUS 3 byl zjištěn na konci června 2008 relativně vysoký podíl cizinců na obyvatelstvu v krajích v Karlovarském (7 %), Středočeském (5 %), Plzeňském (4 %), Ústeckém (4 %) a Libereckém (4 %).

¹³ Praha měla na konci června 2008 míru nezaměstnanosti 2 % a bylo zde nahlášeno 30 tis. volných pracovních míst, Střední Čechy měly míru nezaměstnanosti 3,6 % a nahlášených 20 tis. volných pracovních míst. Ústecký kraj měl 7 % míru nezaměstnanosti a 1,4 tis. volných pracovních míst, Liberecký kraj 4,3 % míru nezaměstnanosti a 1 tis. volných pracovních míst. Plzeňský kraj měl pouze 3 % míru nezaměstnanosti a 1 tis. hlášených volných pracovních míst (MPSV).

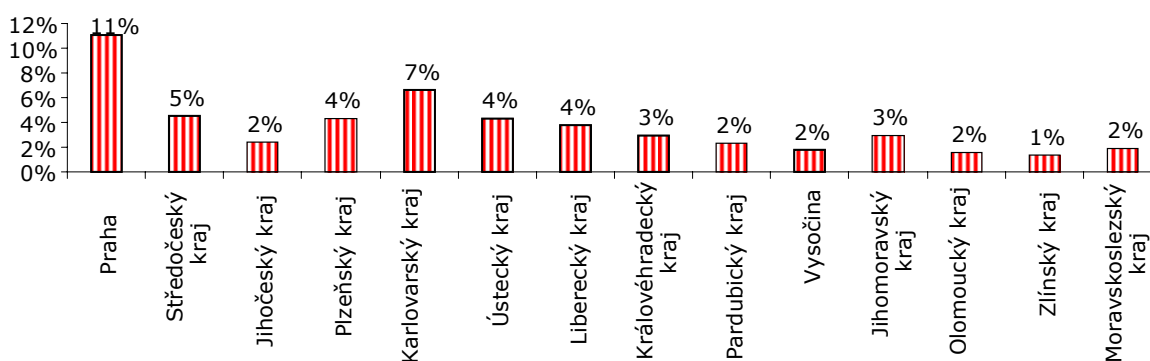
2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

Graf č. 12 Podíl cizinců na obyvatelstvu regionů NUTS 2 k 30.6.2008

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Mačounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008; ČSÚ tab. č. 1.4. Počet obyvatel podle oblastí, krajů a okresů v 1. pololetí 2008; www.czso.cz; dne 15.12.2008

Graf č. 13 Podíl cizinců na obyvatelstvu krajů NUTS 3 k 30.6.2008

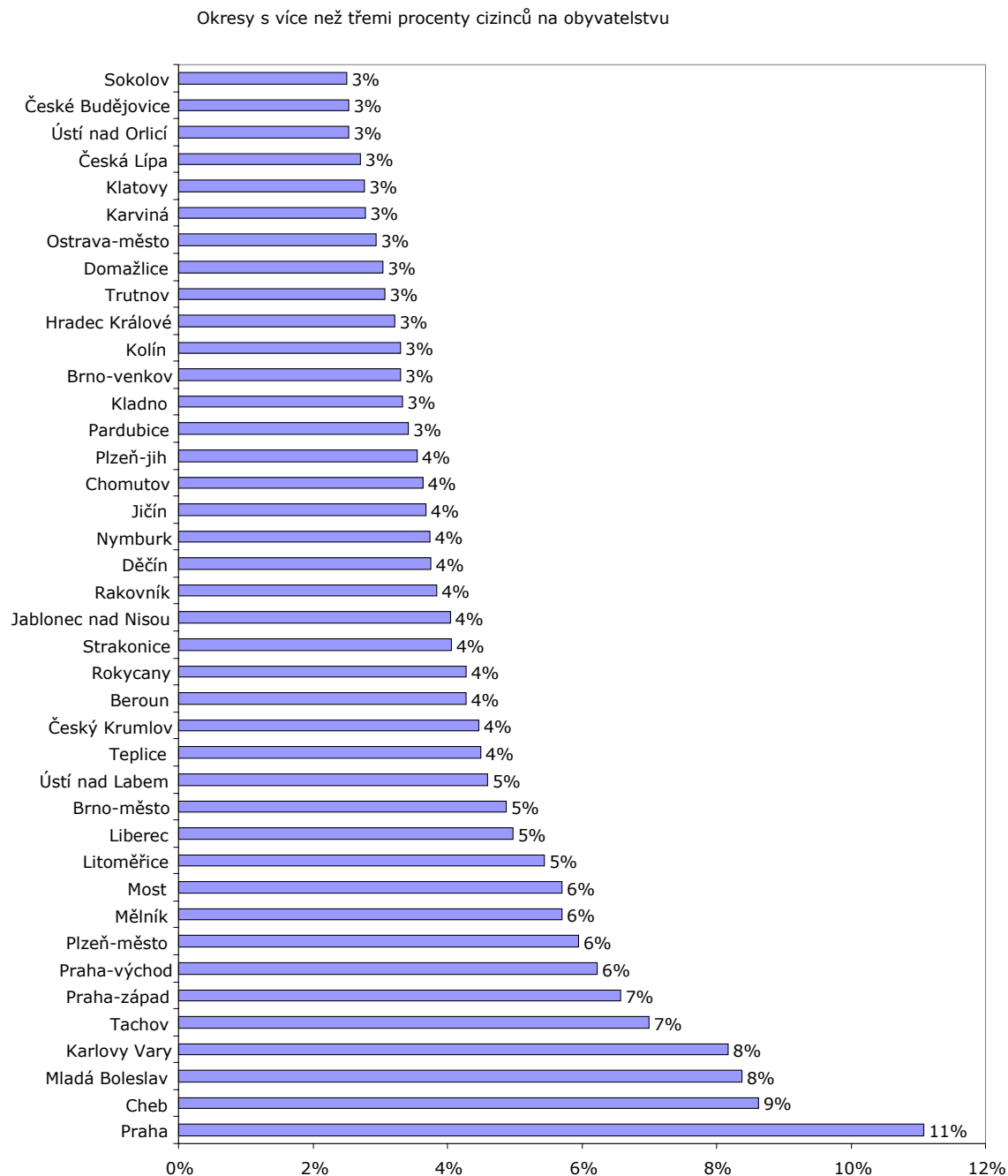
Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.; Milada Horáková, Ivana Mačounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008; ČSÚ tab.1.4. Počet obyvatel podle oblastí, krajů a okresů v 1. pololetí 2008; www.czso.cz dne 15.12.2008

Analýza podle NUTS 4 ukazuje výraznější rozdíly v podílu cizinců na obyvatelstvu okresů; relativně nejvyšší podíl cizinců na obyvatelstvu byl zjištěn v Chebu (9 %), Mladé Boleslavi (8 %) a Karlových Varech (8 %), což jsou buď okresy s rozvinutým průmyslem, turistikou a nebo sousedí s Německem (stav k 30.6.2008). Cizinci, jak se zdá, využívají ekonomických příležitostí a sousedství bohatších evropských zemí mnohdy efektivněji nežli domácí obyvatelstvo¹⁴.

Vyšší podíl cizinců v obyvatelstvu byl zaznamenán k 30.6.2008 i v okresech Tachov (7 %), Praha – západ (7%) , Praha – východ (6 %), Plzeň – město (6 %), Mělník (6 %) a Most (6 %). 5% podíl cizinců na obyvatelstvu byl dále zjištěn v okresech Litoměřice, Liberec, Brno-město a Ústí nad Labem (stav k 30.6.2008).

¹⁴ V Chebu byla na konci června 5% nezaměstnanost a v Karlových Varech 6 %.

Graf č. 14 Podíl cizinců na obyvatelstvu okresů NUTS 4 k 30.6.2008

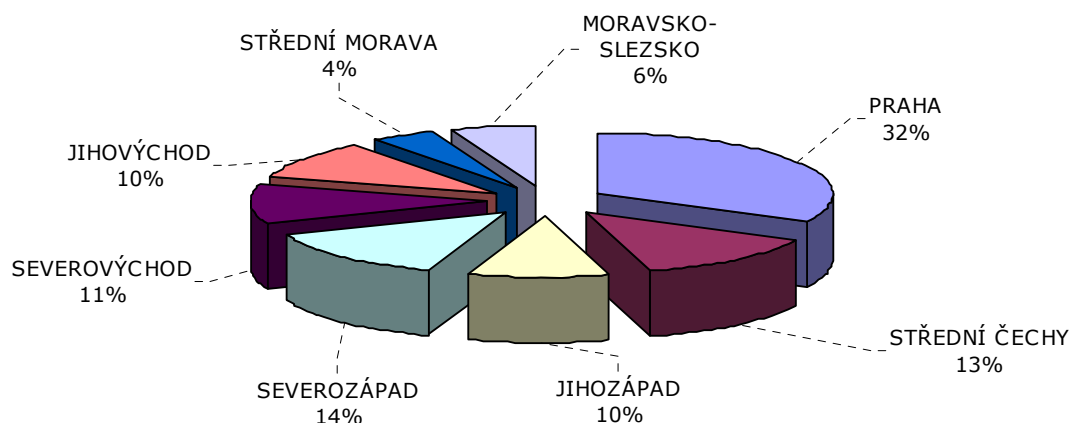

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.; Milada Horáková, Ivana Mačounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008; ČSÚ, tab.1.4. Počet obyvatel podle oblastí, krajů a okresů v 1. pololetí 2008; ; www.czso.cz dne 15.12.2008

Poznámka: v okresech Kutná Hora, Náchod, Pelhřimov, Příbram, Louny, Prachatice, Semily, Jihlava, Havlíčkův Brod, Rychnov nad Kněžnou, Benešov, Olomouc, Blansko, Plzeň-sever, Jindřichův Hradec, Jeseník, Přebor, Břeclav, Znojmo, Zlín, Uherské Hradiště, Písek, Chrudim, Vyškov, Třebíč činí podíl cizinců na obyvatelstvu 2%, v okresech Frýdek-Místek, Tábor, Svitavy, Žďár nad Sázavou, Prostějov, Nový Jičín, Kroměříž, Vsetín, Hodonín, Šumperk, Bruntál, Opava 1%

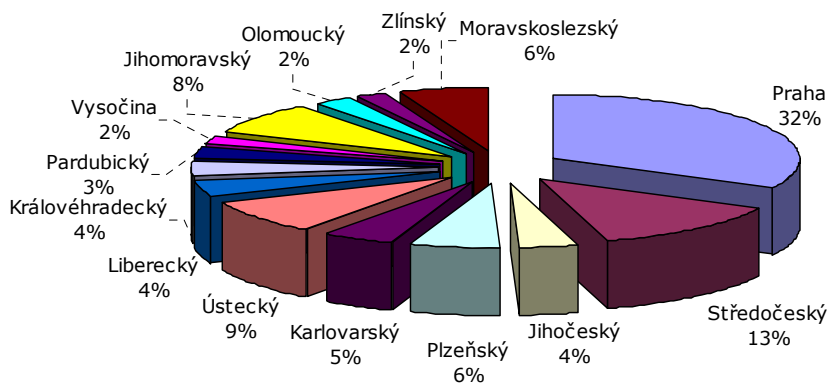
2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

Graf č. 15 **Povolení k pobytu cizinců podle NUTS 2 (k 30.6.2008)**

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

Graf č. 16 **Povolení k pobytu cizinců podle NUTS 3 (k 30.6.2008)**

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

V třídění podle NUTS 2, NUTS 3 i NUTS 4 lze zaznamenat odlišnou strukturu povolení k pobytu cizinců:

NUTS 2: tendenci k trvalému usídlení lze pozorovat zejména v moravských regionech a v regionu severozápad, kde se na konci června 2008 pohyboval podíl cizinců s trvalým pobytem okolo 50 %. Naopak, nejvíce dlouhodobých pobytů a víz nad 90 dnů bylo zaznamenáno v regionu Střední Čechy (63 %) a Praha (65 %).

NUTS 3: nad 50 procent trvalých pobytů cizinců bylo zaznamenáno v krajích: Karlovarském, Olomouckém, Zlínském a Moravskoslezském. Nejvíce dlouhodobých

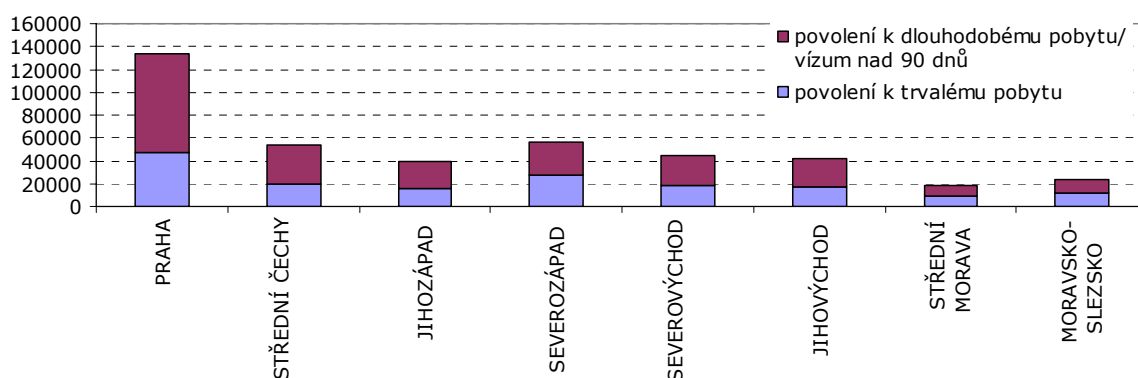
2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

pobytů a víz nad 90 dnů bylo registrováno v krajích: Pardubickém (68 %), Vysočina (67 %), Plzeňském (62 %) a Královéhradeckém (60 %).

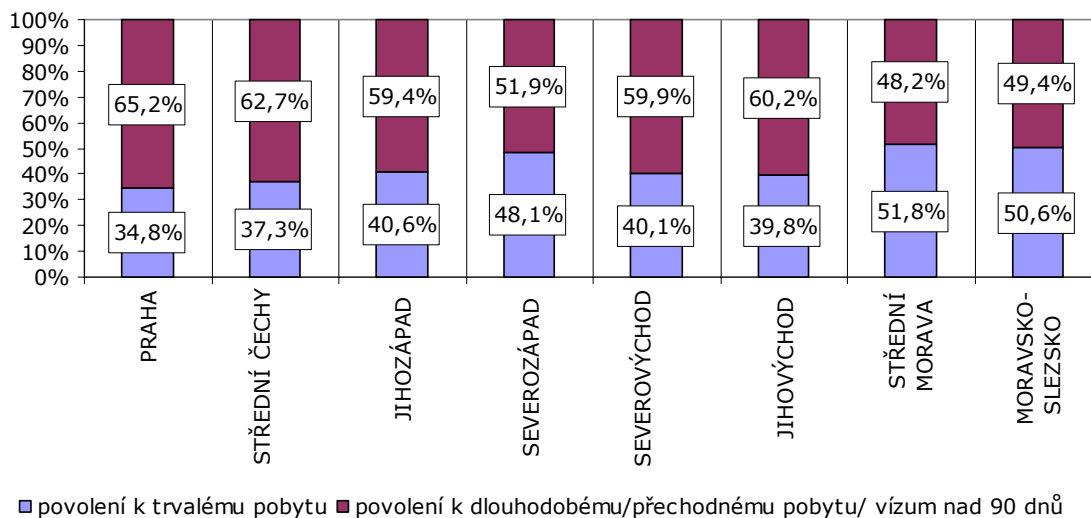
NUTS 4: v třídění podle okresů byl naměřen nejvyšší podíl trvalých pobytů cizinců v okresech: Bruntál (78 %), Opava 69 %, Prachatice 67 %, Cheb 65 %, Nový Jičín 65 %, Jeseník 65 %; naopak, nejvíce dlouhodobých pobytů a víz nad 90 dnů bylo zaznamenáno v okresech Mladá Boleslav (82 %), Litoměřice (77 %), Most (76 %), Pelhřimov (73 %) a Havlíčkův Brod (72 %).

Graf č. 17 **Struktura povolení k pobytu cizinců podle NUTS 2 (k 30.6.2008)**

17 a)

17 b)

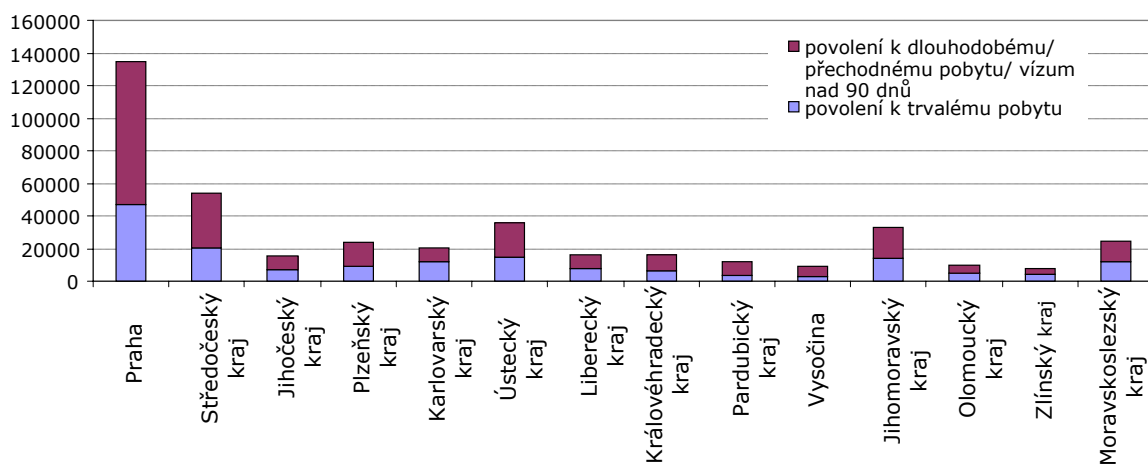

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

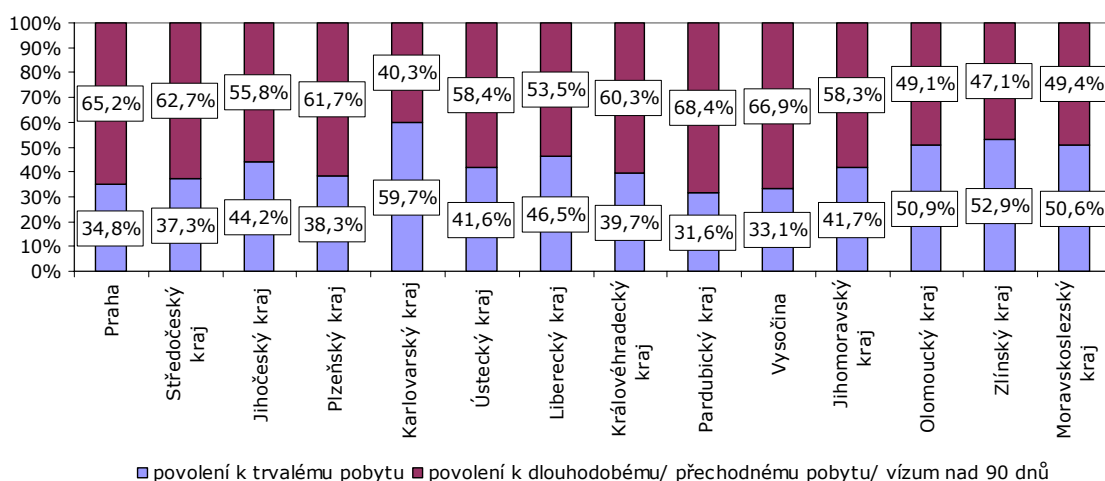
2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

Graf č. 18 **Struktura povolení k pobytu cizinců podle NUTS 3 (k 30.6.2008)**

18 a)

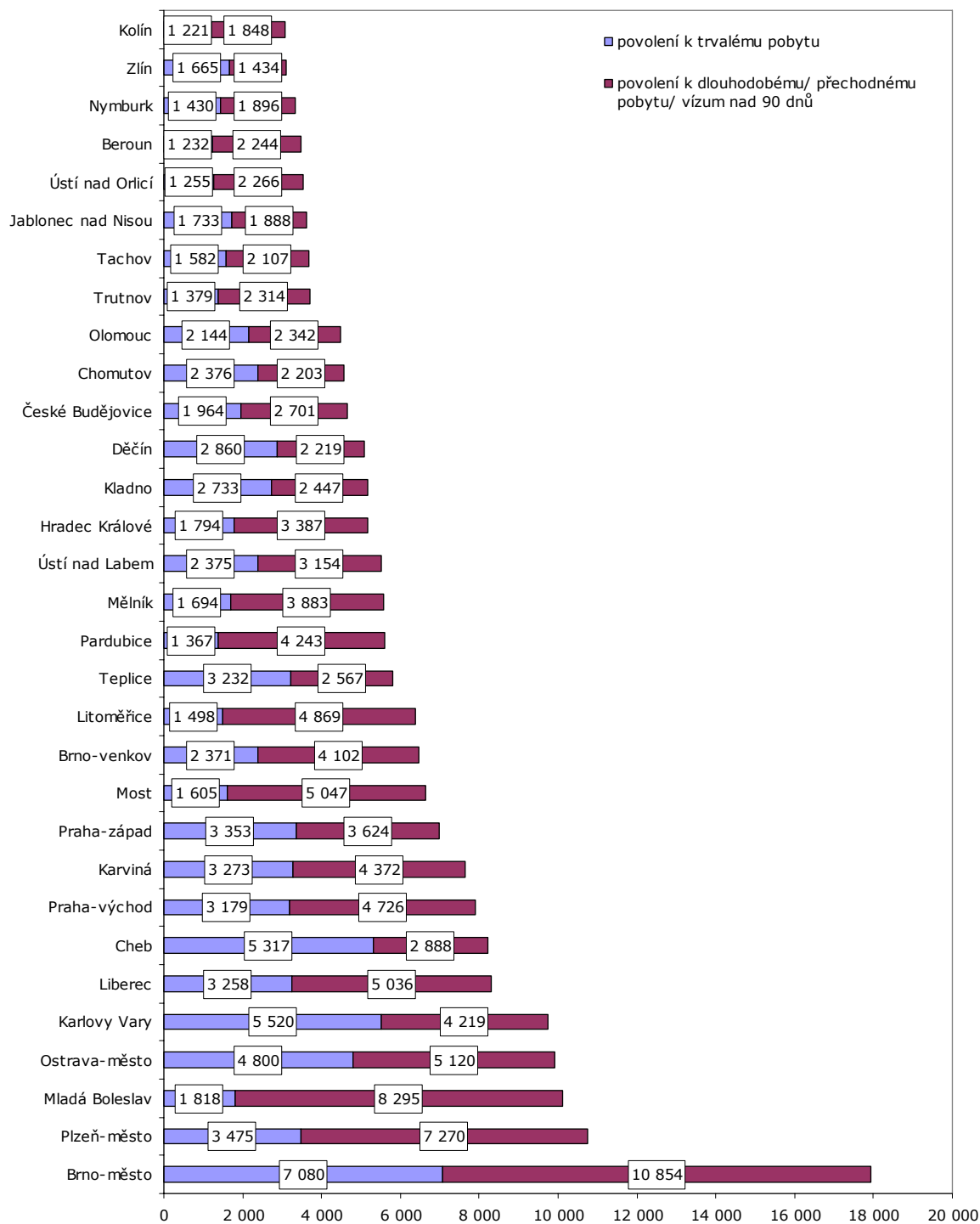
18 b)

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

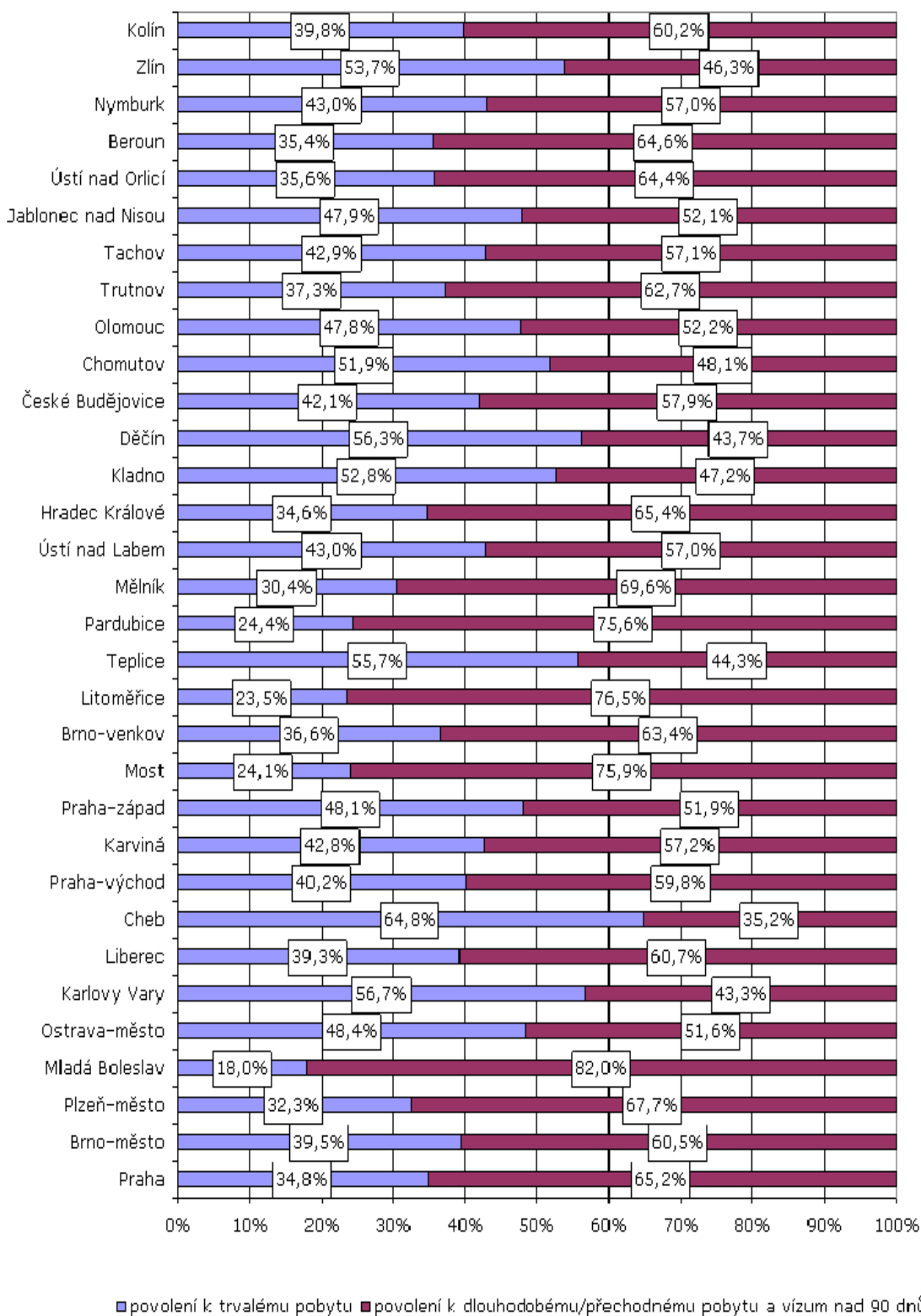
Graf č. 19 **Struktura povolení k pobytu cizinců podle NUTS 4, zařazeny jsou pouze okresy s více než 3 tis. platnými povoleními k pobytu cizinců (k 30.6.2008)**

19 a)

2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

19 b)

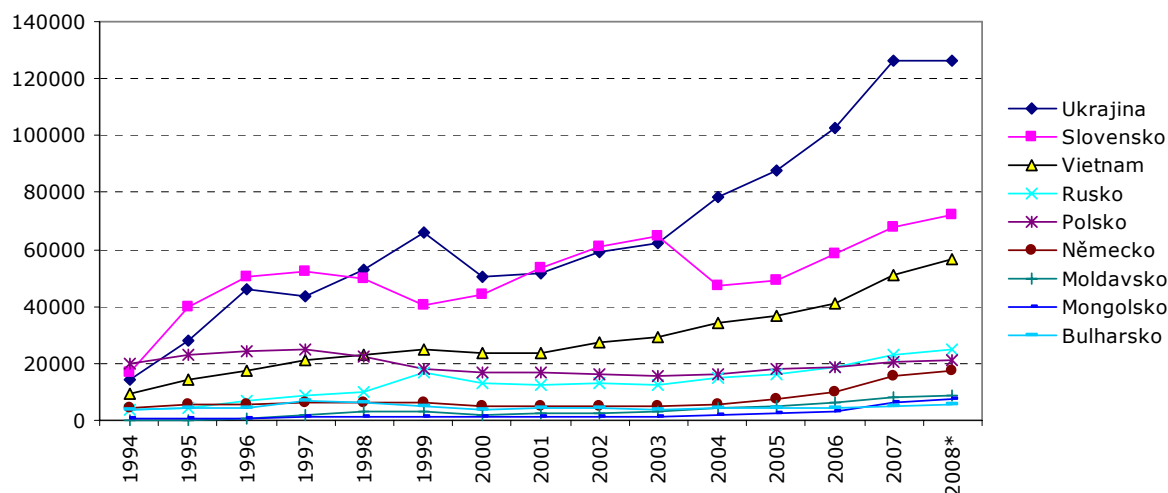
Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

2.3 Povolení k pobytu podle státního občanství

Pořadí cizinců s povolením k pobytu podle státního občanství se v průběhu let příliš nemění. Nejpočetnější skupinu tvoří dlouhodobě občané Slovenska a Ukrajiny, s větším odstupem pak Vietnamci. Od roku 2003 počet Ukrajinců s povolením k pobytu převyšuje výrazně počet občanů Slovenska. Zde je třeba upozornit, že může být počet občanů Slovenska podhodnocený, protože se nemusí vždy přihlásit k pobytu¹⁵.

V období od konce roku 1994 do konce června 2008 se zvýšil v absolutním měřítku zejména počet Ukrajinců ze 14 tis. na 127 tis., tj. celkem osmkrát. Počet Vietnamců se stejném období vzrostl z necelých 10 tis. na 57 tis. a počet občanů Ruské federace z necelých 4 tis. na 25 tis. Menší dynamikou se vyznačoval růst počtu občanů EU s povolením k pobytu v České republice: počet občanů SR se zvýšil ze 17 tis. na 72 tis., tj. čtyřikrát; počet Poláků z 20 tis. na 21 tis. a počet občanů Německa ze 4 tis. na 18 tis. Relativně se zvýšil výrazně počet Moldavanů z necelé stovky osob na 9 tis., Mongolů (ze 400 na 7 tis.), občanů Kazachstánu, Uzbekistánu a Kyrgýzie, kterých sice není v absolutních číslech příliš velký počet, ale vzhledem k počátečnímu stavu se jedná o výrazné navýšení (viz příloha tab. č. 4). Zatímco občané Ukrajiny a Slovenska představují typ cirkulačních migrantů, kteří se po určité době vracejí domů, Vietnamci inklinují k usídlení.

Graf č. 20 **Vývoj celkového počtu povolení k pobytu podle státního občanství nejpočetněji zastoupených skupin cizinců v letech 1994-2008*** (k 31.21/*30.6)

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová.: *Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice*, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

Na konci června 2008 se na celkovém počtu povolení k pobytu podíleli nejvíce občané Ukrajiny (31 %), Slovenska (17 %), Vietnamu (14 %), Ruské federace (6 %), Polska (5 %) a Německa (4 %); zbylých 23 % připadalo na občany ostatních zemí, jejichž počet nepřevýšil 10 tis.

¹⁵ viz příloha „Cizinci v ČR a související legislativa“

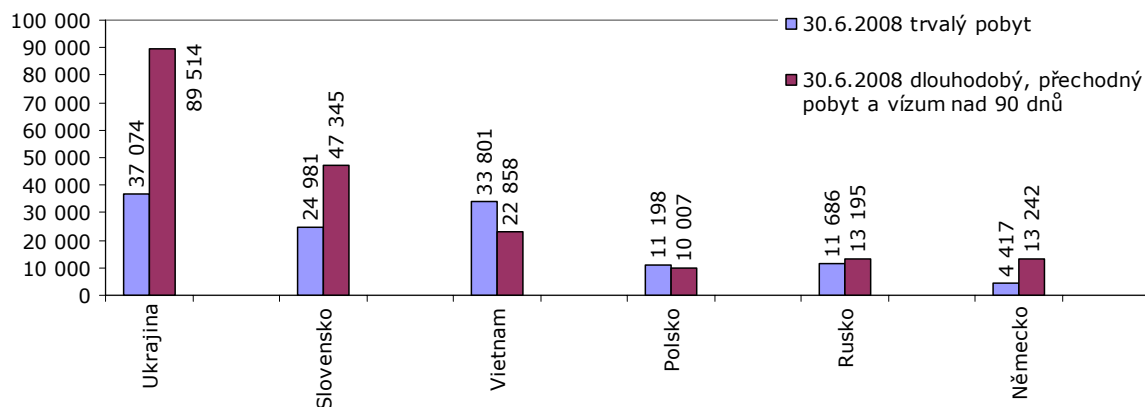
2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

Mezi cizinci s povolením k dlouhodobému pobytu a s vízem nad 90 dní bylo na konci června 2008 nejvíce Ukrajinců (37 %), Slováků (19 %), Vietnamců (9 %), Němců (5 %), Rusů (5 %), Poláků (4 %); zbylých 21 % připadalo na občany ostatních zemí, jejichž počet byl nižší nežli 10 tis.

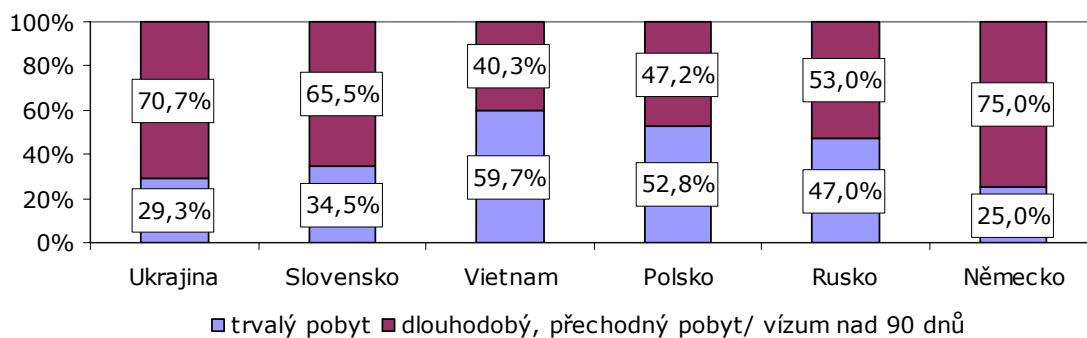
Mezi držitelé povolení k trvalému pobytu bylo nejvíce Ukrajinců (22 %), Vietnamců (20 %), Slováků (15 %), Rusů (7 %), Poláků (7 %); občané ostatních zemí tvořili zbylých 29 %.

Struktura povolení k pobytu podle státního občanství nejpočetněji zastoupených skupin cizinců se významně liší; největší převaha dlouhodobých pobytů nad trvalými byla zjištěna na konci června mezi občany Německa (75 %:25 %), Ukrajiny (71 %:29 %) a Slovenska (65 %:35 %). Naopak, výraznou převahu trvalých pobytů nad dlouhodobými lze zaznamenat mezi občany Vietnamu (60 %:40 %).

Graf č. 21 **struktura povolení k pobytu podle státního občanství k 30.6.2008**
21 a)

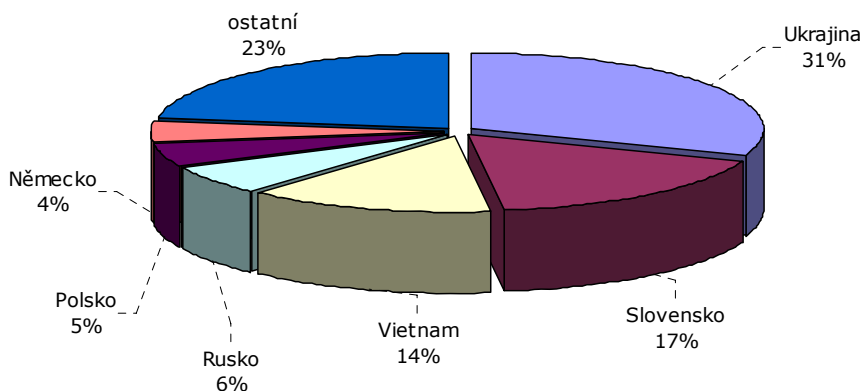
21 b)

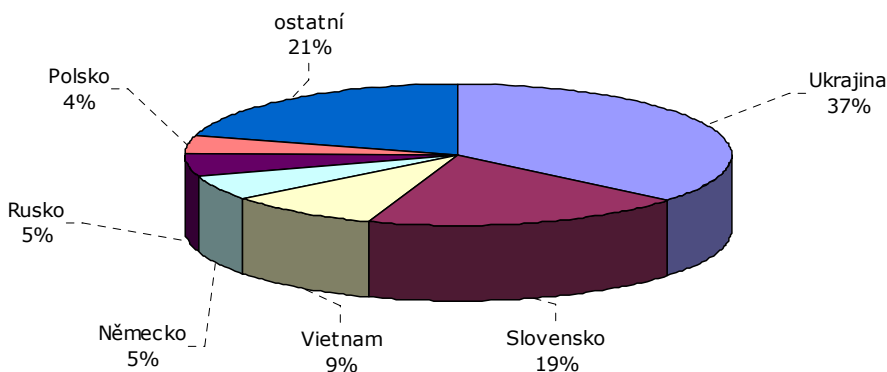
Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

Graf č. 22 **Cizinci s povolením k pobytu (vízem nad 90 dnů, povolením k dlouhodobému a trvalému pobytu) v České republice podle státního občanství – vybrané skupiny nad 10 tis. osob (k 30.6.2008)**

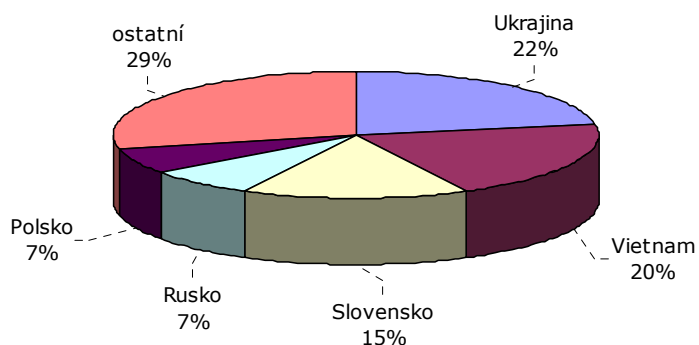
22 a) celkem povolení k pobytu podle státního občanství

22 b) povolení k dlouhodobému pobytu a vízům nad 90 dnů podle státního občanství

22 c) povolení k trvalému pobytu podle státního občanství

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008

2.4 Vývoj účelů pobytu cizinců

Cizinci pobývají v České republice zejména z ekonomických důvodů; postupem let ale přibývá i cizinců, jejichž účelem pobytu je sloučení rodiny nebo trvalé usídlení. V průběhu let roste podíl žen mezi cizinci s povolením k pobytu, a to nejen proto, že přicházejí v rámci spojování rodin, ale i proto, že se cizinky stále lépe uplatňují na trhu práce. Roste také počet cizinců, jejichž účelem pobytu je studium a praxe; rostoucí počet studujících cizinců obecně je odrazem migrační a integrační politiky vlády. Studující cizinci nebudou od ledna 2009 potřebovat pracovní povolení ani v průběhu studia ani po jeho ukončení a budou mít volný přístup na trh práce. Vláda chce tímto krokem podpořit migraci kvalifikované pracovní síly, která je již z části integrovaná.

V průběhu let se změnila do určité míry struktura účelů pobytu cizinců. Přibylo nejen cizinců, kteří přišli za výdělkem, ale i těch, kteří sloučili své rodiny, a těch, kteří přišli za účelem usídlení. Nejčastějším účelem pobytu zůstává nadále zaměstnání. Nejrychleji ale rostly od vstupu ČR do EU následující účely pobytu: usídlení (povolení k trvalému pobytu), podnikání na živnostenský list, sloučení rodiny a studium a praxe. Ostatní účely pobytů se již tak rychle nezvyšovaly.

Zaměstnání jako účel pobytu převládalo u mužů i žen i v roce 2007, stejně jako v předchozích letech. Tento účel pobytu byl relativně rozšířenější mezi muži (38 % z celkového počtu mužů pobývalo v ČR za účelem zaměstnání) nežli mezi ženami (26 % z celkového počtu žen); podnikání na živnostenský list bylo také častějším účelem pobytu mezi muži (19 %) nežli mezi ženami (14 %).

Mezi ženami se v průběhu let zvýšil podíl cizinek podnikajících na živnostenský list, což by mohlo svědčit do určité míry o jejich rostoucí ekonomické emancipaci, i když stále zůstával i v roce 2007 podíl žen podnikajících na živnostenský list nižší (28 %) nežli podíl žen zaměstnaných v rámci běžného zaměstnání na základě pracovní smlouvy (33 %). Jiným vysvětlením může ale také být, že se ženy stále častěji zapojují do oblíbeného „švarcsystému“, který stále přežívá navzdory tomu, že je v rozporu se současnými právními předpisy.¹⁶

Počet cizinců, kteří přišli za účelem podnikání na živnostenský list v období let 2000-2007 kolísal. Prudký vzestup živnostenského podnikání byl patrný v roce 2007. Poptávka po zahraniční pracovní síle rostla a forma podnikání na živnostenský list umožňovala rychle získat potřebnou flexibilní pracovní sílu v určitých segmentech trhu práce.

Sloučení rodiny jako účel pobytu bylo v roce 2007 častější u žen (38 % z celkového počtu žen s povolením k pobytu) nežli u mužů (22% z celkového počtu mužů s povolením k pobytu). Účel sloučení rodiny rostl v období 2005-2007 rychleji mezi ženami (index 146 % oproti 136 % u mužů). Mezi ženami byl v roce 2007 poněkud rozšířenější účel pobytu studium a praxe (2,5 %) nežli mezi muži (1,9 %), ale studium jako účel pobytu rostl rychleji mezi muži. V obou případech je ale trend studia zahraničních studentů na vzestupu.

Nejrychleji se zvyšoval v období 2005-2007 účel pobytu trvalé usídlení (index 220 %); na druhém místě v pořadí bylo podnikání na živnostenský list (index 211 %), dále sloučení rodiny a studium a praxe (index 142 %) a azylanti (index 139 %). Tyto údaje se vztahují k celému souboru platných povolení k pobytu cizinců v ČR. Indexy růstu účelů pobytu mezi ženami a muži se mnohdy značně liší.

¹⁶ Výraz „švarcsystém“ označuje způsob obcházení zákona formou skrytého zaměstnávání osob; osoby podnikající na základě živnostenského oprávnění jsou najímány na závislé práce, které nenesou znaky svobodného podnikání. Zákon č. 262/2006 Sb. (zákoník práce) vymezuje rozdíl mezi závislou prací a podnikáním (Bičáková, Olga. 2008; s. 37-39).

Tabulka č. 3 Účely pobytu cizinců v roce 2007

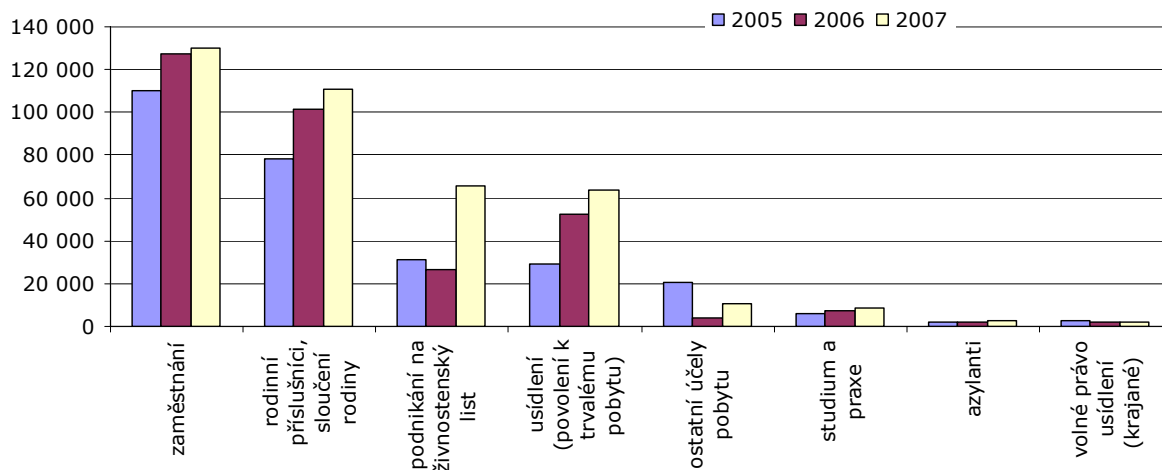
účel pobytu	2007					
	muži		ženy		celkem	
celkem	238 200	100,00%	156 145	100,00%	394 345	100,00%
studium a praxe	4 548	1,91%	3 971	2,54%	8 519	2,16%
podnikání na živnostenský list	44 068	18,50%	21 942	14,05%	66 010	16,74%
zaměstnání	89 943	37,76%	39 791	25,48%	129 734	32,90%
ostatní ekonomické aktivity	163	0,07%	58	0,04%	221	0,06%
volné právo usídlení (krajane)	973	0,41%	772	0,49%	1 745	0,44%
usídlení (povolení k trv. pobytu)	36 533	15,34%	27 145	17,38%	63 678	16,15%
rodinní příslušníci, sloučení rodiny	51 959	21,81%	59 171	37,89%	111 130	28,18%
azylanti	1 471	0,62%	1 036	0,66%	2 507	0,64%
humanitární statut	139	0,06%	79	0,05%	218	0,06%
ostatní	8 403	3,53%	2 180	1,40%	10 583	2,68%

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie. In: Cizinci v České republice 2008, ČSÚ;

Poznámka: uvedené účely pobytu se vztahují k celkovému počtu cizinců s povolením k pobytu v České republice k 31.12.2007

Graf č. 23 vývoj účelů pobytu cizinců s povolením k pobytu v letech 2005 – 2007

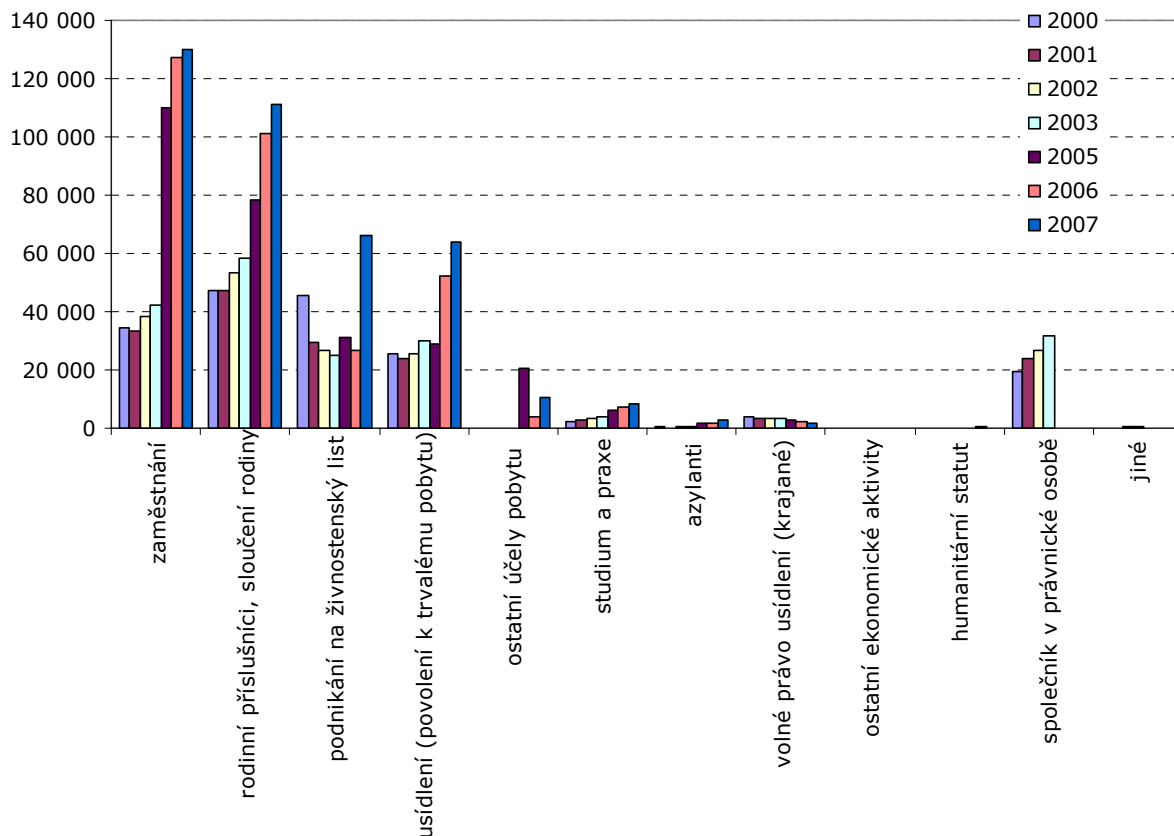
23 a)

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie. Cizinci v České republice 2001- 2008, ČSÚ

2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

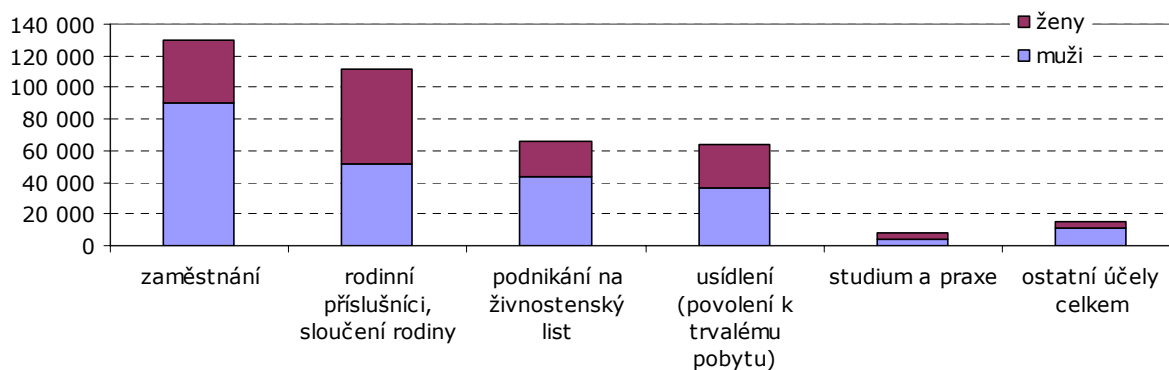
23 b) Vývoj účelů pobytu v letech 2000-2007

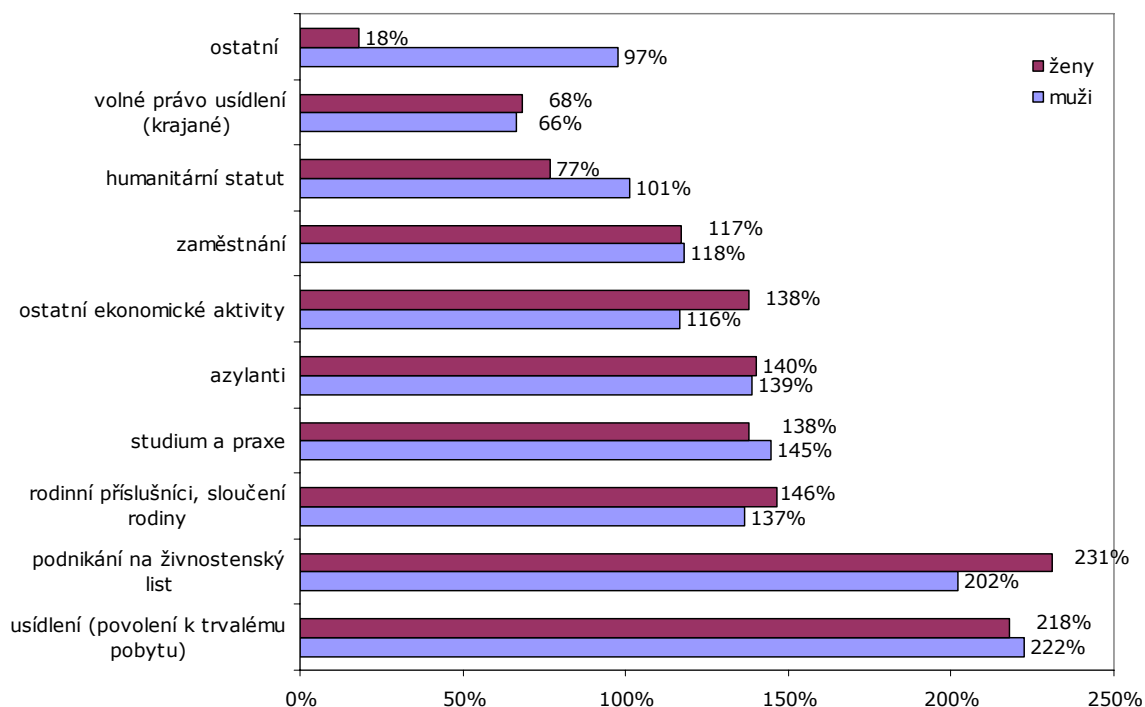
Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie. Cizinci v České republice 2001- 2008, ČSÚ.

Poznámka: údaje za rok 2004 nejsou k dispozici.

Graf č. 24 Nejčastější účely pobytu cizinců v roce 2007 podle pohlaví

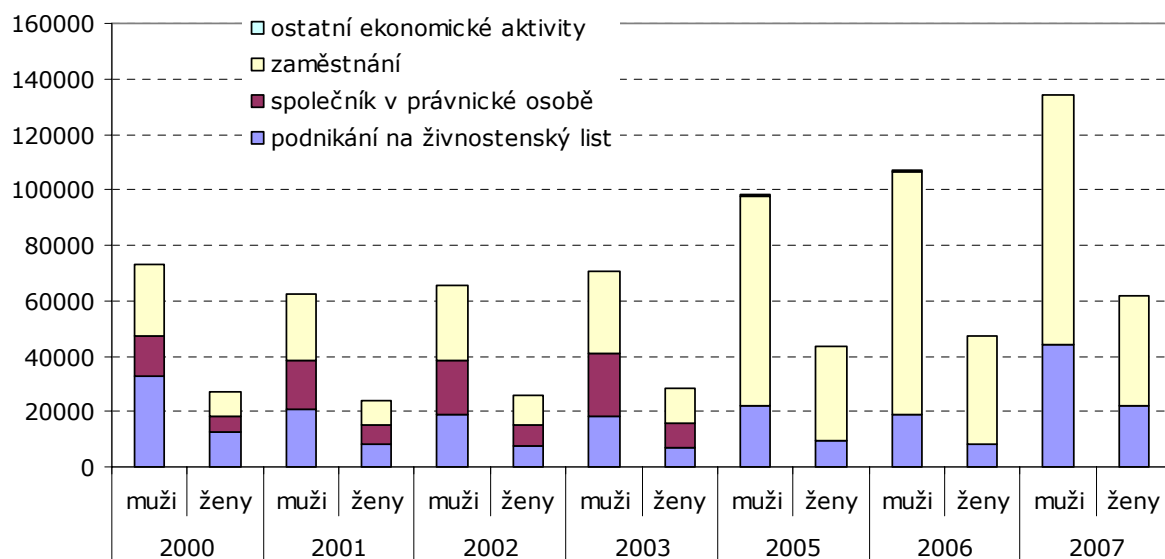
Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie. Cizinci v České republice 2008, ČSÚ

Graf č. 25 **Index růstu jednotlivých účelů pobytu cizinců v letech 2005–2007 podle pohlaví v procentech; rok 2005=100%**

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; Cizinci v České republice 2006-2008, ČSÚ.

Graf č. 26 **Vývoj počtu cizinců podle typu ekonomické aktivity, která je účelem jejich pobytu a podle pohlaví v letech 2000-2007**

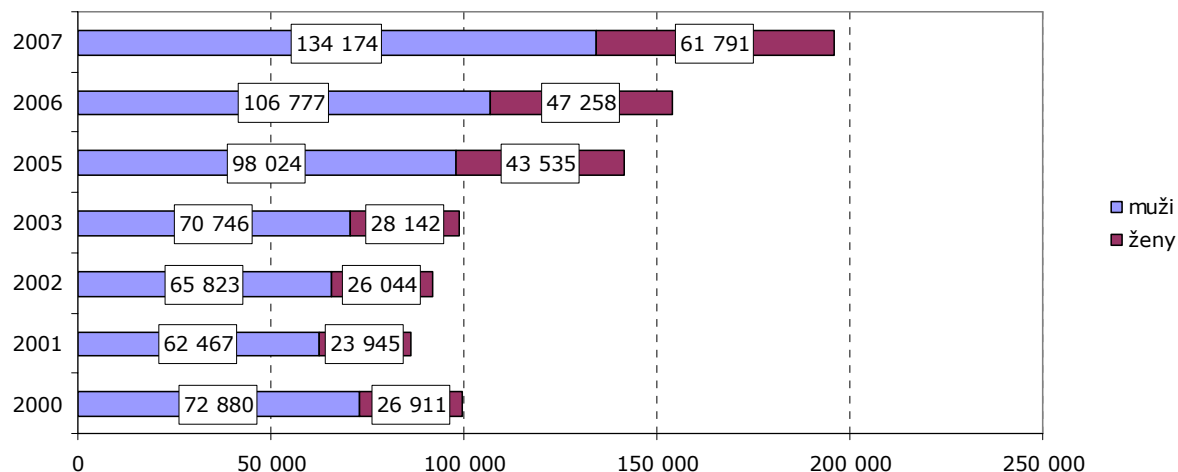
26 a)

2. Cizinci s povolením k pobytu v České republice

26 b)

Účely pobytu - agregované ekonomické aktivity: zaměstnání, podnikání na živnostenský list, účast v právnické osobě a ostatní ekonomické aktivity

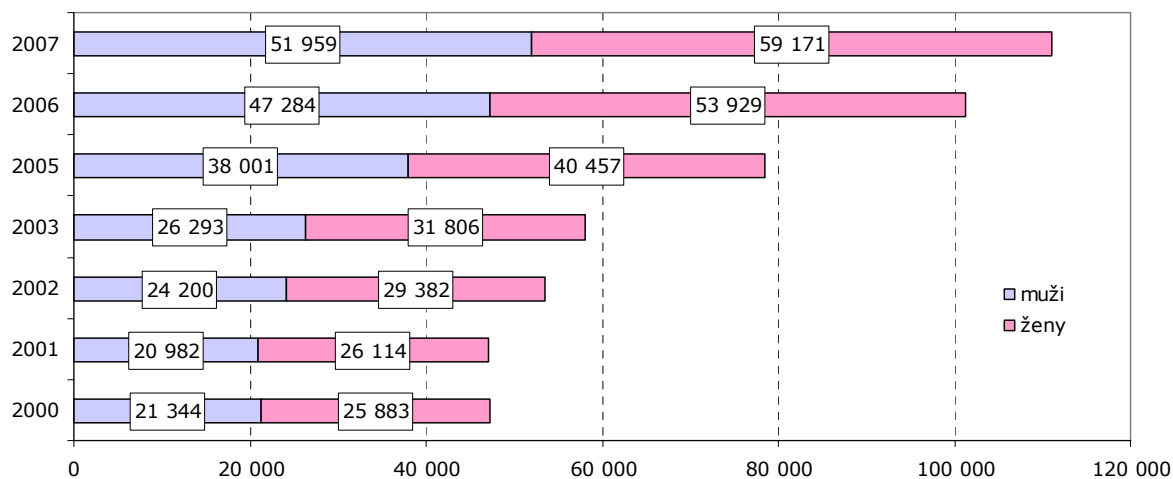

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; in Cizinci v České republice 2001-2008, ČSÚ.

Poznámka: údaje za rok 2004 nejsou k dispozici.

Graf č. 27 Vývoj počtu cizinců, jejichž účelem pobytu je sloučení rodiny podle pohlaví v letech 2000-2007

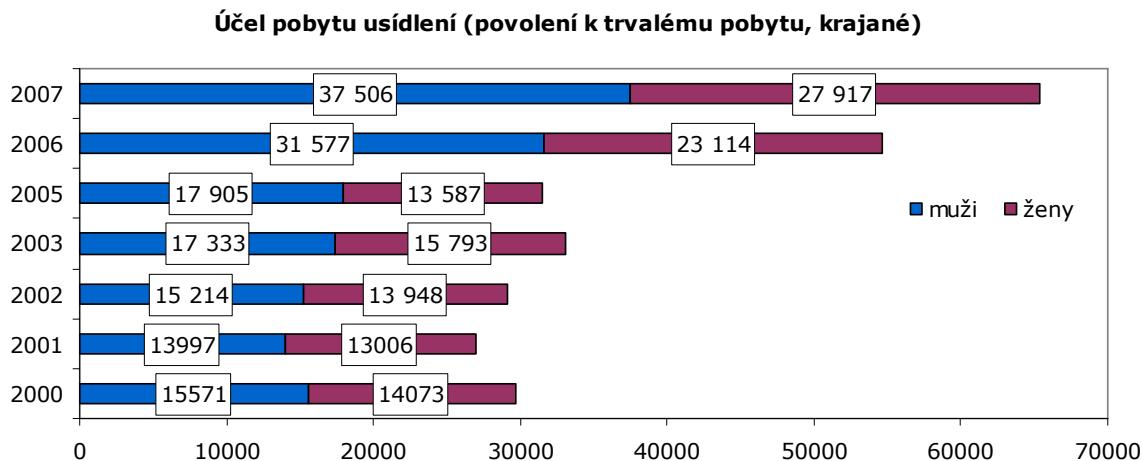
Vývoj účelu pobytu sloučení rodiny

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; in Cizinci v České republice 2001-2008, ČSÚ.

Poznámka: údaje za rok 2004 nejsou k dispozici.

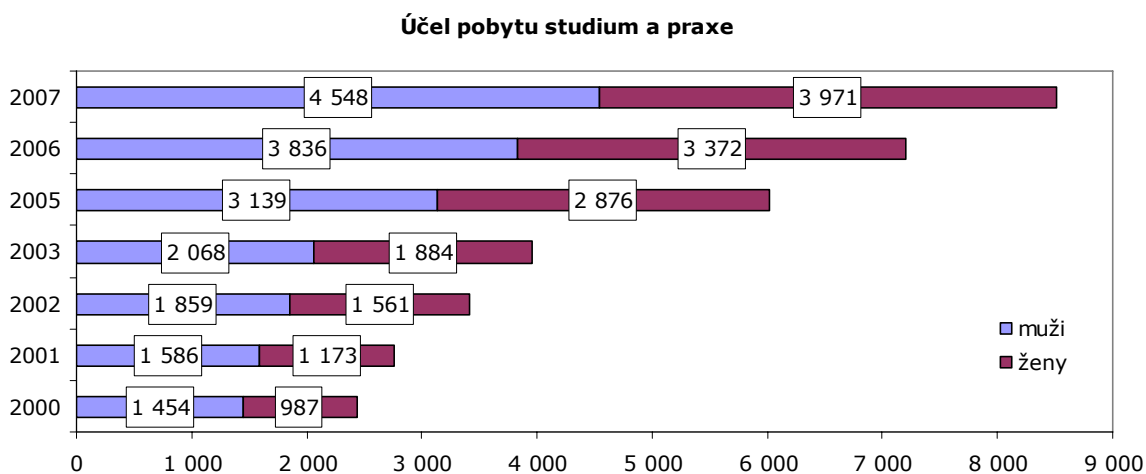
Graf č. 28 **Vývoj počtu cizinců jejichž účelem pobytu je usídlení (povolení k trvalému pobytu a volné právo usídlení-krajané) podle pohlaví v letech 2000-2007**

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; in *Cizinci v České republice 2001-2008*, ČSÚ.

Poznámka: údaje za rok 2004 nejsou k dispozici.

Graf č. 29 **Vývoj počtu mužů a žen, jejichž účelem pobytu je studium a praxe**

Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie; in *Cizinci v České republice 2001-2008*, ČSÚ.

Poznámka: údaje za rok 2004 nejsou k dispozici.

3. Zaměstnanost cizinců v České Republice

3.1 Celková zaměstnanost cizinců

Cizinci hrají na trhu práce v České republice stále významnější roli; zatímco se v roce 1993 podíleli na celkové zaměstnanosti obyvatelstva ¹⁷ zhruba 1 %, na konci června 2008 již 6,2 %. Kvalifikovaný odhad vypracovaný odborníky z ČSÚ byl na konci roku 2007 necelých 7 % z celkové zaměstnanosti obyvatelstva¹⁸. Tento odhad zahrnuje všechny cizince s platným povolením k pobytu v České republice¹⁹.

Struktura zaměstnanosti cizinců se v průběhu let mění ve prospěch standardního typu zaměstnání; ubývá kvazi-podnikatelů, kteří byli v minulých letech typickým příkladem toho, jak lze obcházet zákon o zaměstnanosti prostřednictvím tzv. „švarcsystému“ (Bičáková, O. 2008, s. 37-39). Poměry na trhu práce se konsolidují a přechodné anomálie vyvolané boomem v oblasti pracovních migrací se pomalu vytrácejí. Zaměstnaní cizinci evidovaní na úřadech práce tvoří dnes zhruba 80 % z celkové zaměstnanosti cizinců, ačkoli v letech 1999 - 2004 se jejich podíl pohyboval mezi 62 % - 63 %. Roli zde sehraává lepší kontrola zaměstnávání cizinců ze strany úřadů práce, celních úřadů i cizinecké policie i definice nelegální práce zakomponovaná do zákona o zaměstnanosti. Hranice mezi kvazi podnikáním a zaměstnáním jsou zřetelnější. Trh práce se do určité míry liberalizoval tím, že se zjednodušily podmínky pro zaměstnávání určitých kategorií cizinců ze třetích zemí.

Cizinci registrovaní na úřadech práce jsou relativně stabilní složku pracovní síly. Většina z nich (98 % k 30.6.2008) je zaměstnána v České republice déle nežli jeden rok anebo déle nežli půl roku; kratší pracovní pobyty do tří měsíců se vyskytují stále méně. V poslední době mírně poklesl relativní podíl dlouhodobě zaměstnaných nad jeden rok (ze 73 % v roce 2006 na 63 % na konci června 2008). Zkracování délky doby zaměstnání je odrazem určité liberalizace v zaměstnávání cizinců angažovaných dle aktuálních potřeb trhu práce na dočasná zaměstnání.

Tabulka č. 4 **Délka doby zaměstnání cizinců evidovaných na úřadech práce v letech 2005-2008***

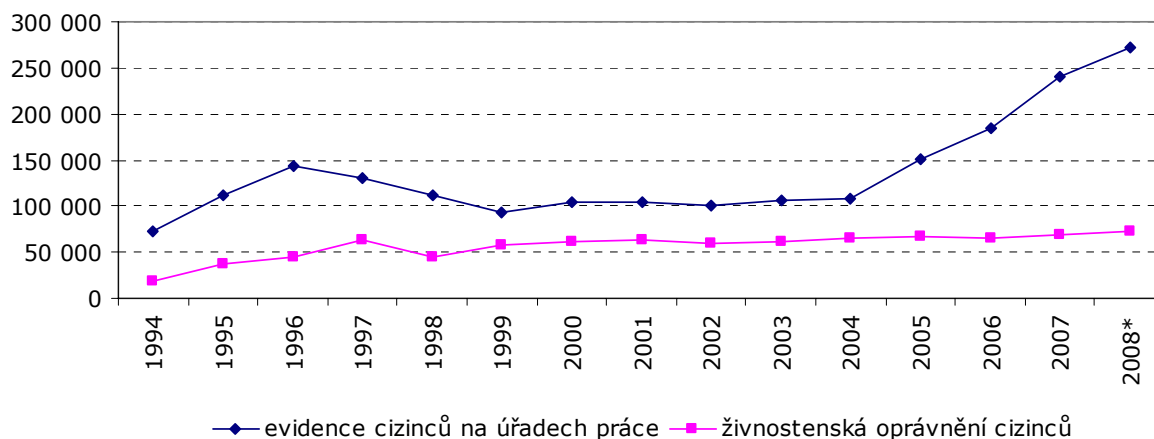
délka doby zaměstnání	2005		2006		2007		2008*	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
do 3 měsíců	4 671	3%	3 074	2%	2 707	1%	2 041	1%
3-6 měsíců	5 613	3%	5 216	3%	3 657	2%	2 783	1%
7-12 měsíců	44 353	27%	45 994	23%	69 774	29%	95 988	35%
nad 12 měsíců	111 932	67%	147 562	73%	164 104	68%	171 659	63%
celkem	166 569	100%	201 846	100%	240 242	100%	272 471	100%

Pramen: MPSV-SSZ

¹⁷ Analýza zaměstnanosti cizinců se vztahuje na cizince s dlouhodobým pobytem a vízem nad 90 dnů pobývajících v České republice za účelem zaměstnání či podnikání.

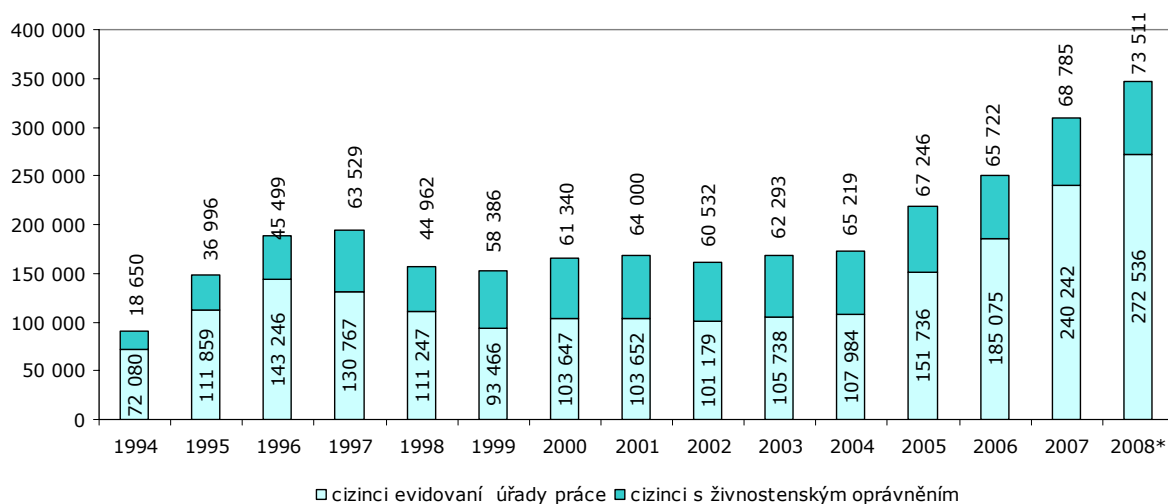
¹⁸ Odhad vypracovaný do připravované publikace Cizinci v České republice. ČSÚ, 2008, citováno se svolením autora.

¹⁹ Cizince s povolením k přechodnému, dlouhodobému i trvalému pobytu a vízem nad 90 dnů.

Graf č. 30 **Vývoj celkové zaměstnanosti cizinců v letech 1994-2008* (31.12/30.6*)**

Pramen: MPSV-SSZ, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, Milada Horáková, Bulletin č. 2 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, 1999; Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

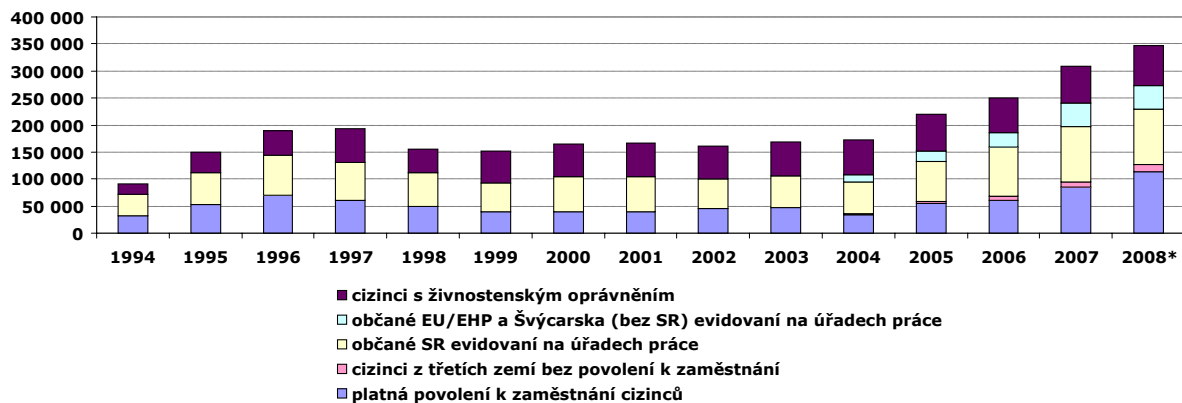
Poznámka: Celková zaměstnanost cizinců zahrnuje cizince registrované na úřadech práce (osoby v závislém zaměstnání, společníky, statutární zástupce a členy družstev) a cizince podnikající na základě živnostenského oprávnění.

Graf č. 31 **Vývoj počtu cizinců evidovaných na úřadech práce a cizinců s živnostenským oprávněním v letech 1994-2008* (k 31.12/30.6*)**

Pramen: MPSV-SSZ, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, Milada Horáková, Bulletin č. 2 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, 1999; Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

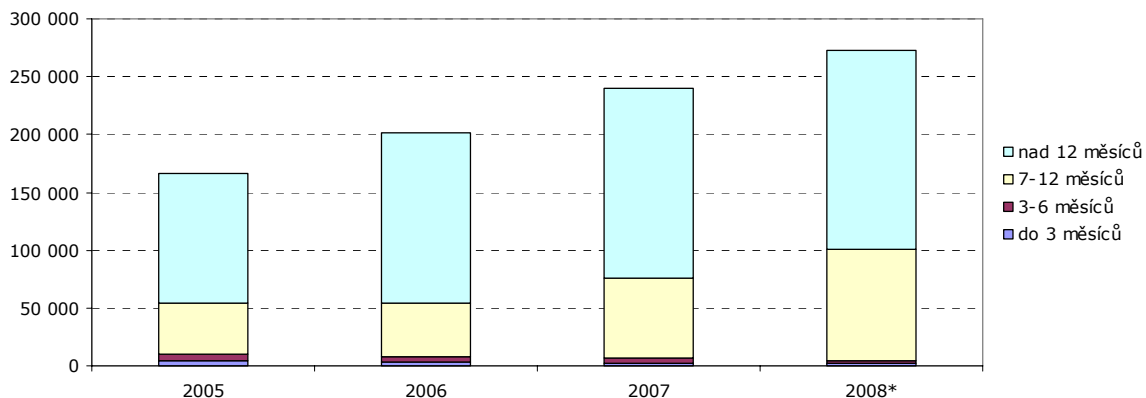
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 32 **Vývoj struktury zaměstnanosti cizinců v letech 1994-2008* (stavy k 31.12./30.6*)**

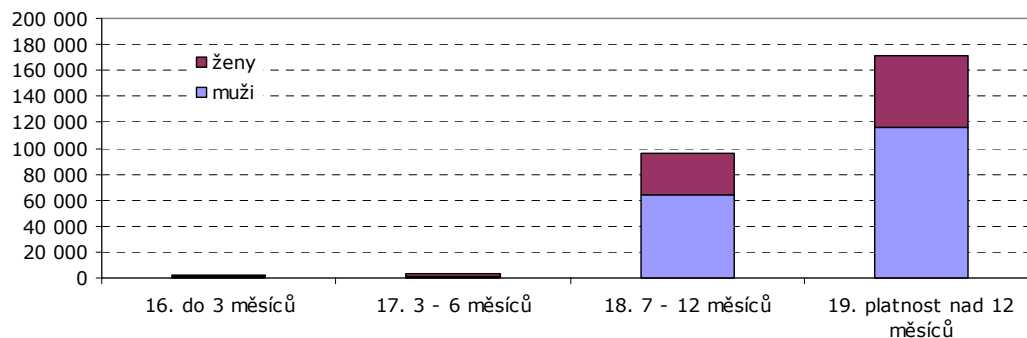
Pramen: MPSV-SSZ, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, Milada Horáková, Bulletin č. 2 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, 1999; Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 33 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle délky doby zaměstnání (koncové stavy k 31.12./30.6.)**

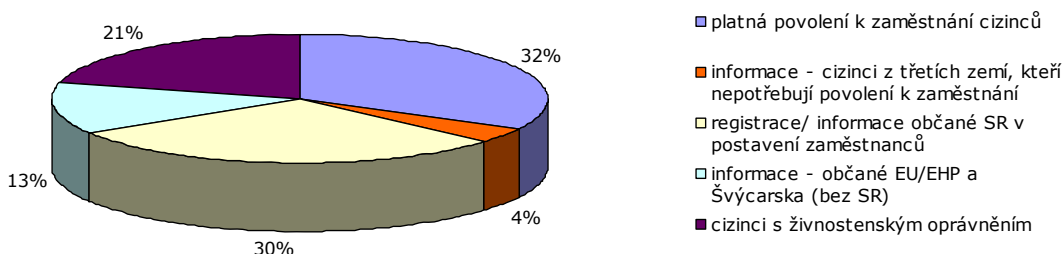

Pramen: MPSV-SSZ

Graf č. 34 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle délky doby zaměstnání a pohlaví (k 31.12./30.6.)**

Pramen: MPSV-SSZ

Graf č. 35 **Struktura zaměstnanosti cizinců k 30.6.2008**

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

3.2 Zaměstnanost občanů EU/EHP a Švýcarska

Občané EU - 27/EHP a Švýcarska, kteří mají na trhu práce stejné postavení a mají volný přístup k pracovním příležitostem v České republice, tvořili až do konce roku 2007 více nežli jednu polovinu z celkové zaměstnanosti cizinců; roli zde sehrával především fakt, že dominantní skupinu představovali občané Slovenska. Podíl občanů EU/EHP a Švýcarska ale klesl na konci června 2008 na 47 %²⁰. Občané Slovenska tvořili od vzniku samostatného státu až do konce roku 2006 zhruba tři čtvrtiny z celkového počtu občanů EU/EHP a Švýcarska registrovaných na trhu práce ČR. V poslední době ale jejich podíl klesl. Struktura zaměstnanosti občanů členských zemí EU se pomalu mění; přestože občané Slovenska zůstávají dominantní skupinou, pomalu roste i participace občanů jiných členských zemí EU. Počet Bulharů na trhu práce v České republice vzrostl od roku 1995 sedmkrát a počet Rumunů šestkrát, zatímco počet občanů Slovenska méně než dvakrát. Počet občanů Bulharska a Rumunska se významně zvýšil po jejich vstupu do EU, protože získali volný přístup na trh práce v České republice.

Na konci června 2008 převýšil poprvé počet ekonomicky aktivních cizinců²¹ ze třetích zemí počet občanů EU, což bylo důsledkem postupné liberalizace trhu práce. Na konci června 2008 byla zaměstnávána na základě pracovního povolení již jen necelá třetina všech cizinců působících na trhu práce (32 %). 47 % cizinců evidovaných na úřadech práce již mělo volný přístup na trh práce, stejně jako 21 % cizinců podnikajících na základě živnostenského oprávnění (celkem 68 %).

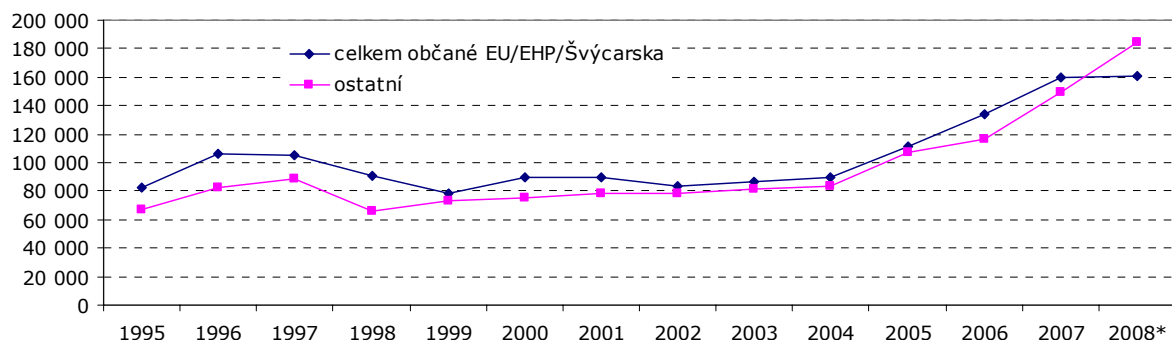
Strukturu celkové zaměstnanosti cizinců tvořilo na konci června 2008: 32 % pracovních povolení a 43 % registrací občanů Evropské unie (z toho 30 % občanů Slovenska a 13 % občanů ostatních zemí EU). 21 % cizinců působilo na základě živnostenského oprávnění a 4 % cizinců patřily do okruhu osob, po nichž není vyžadováno pracovní povolení, ačkoli nejsou občany EU/EHP a Švýcarska.

²⁰ Občany EU/EHP a Švýcarska uvádíme jako jednu skupinu proto, že mají volný přístup na trh práce České republiky a jejich počet není nijak regulován.

²¹ Celková zaměstnanost cizinců zahrnuje cizince evidované na úřadech práce a cizince s živnostenským oprávněním.

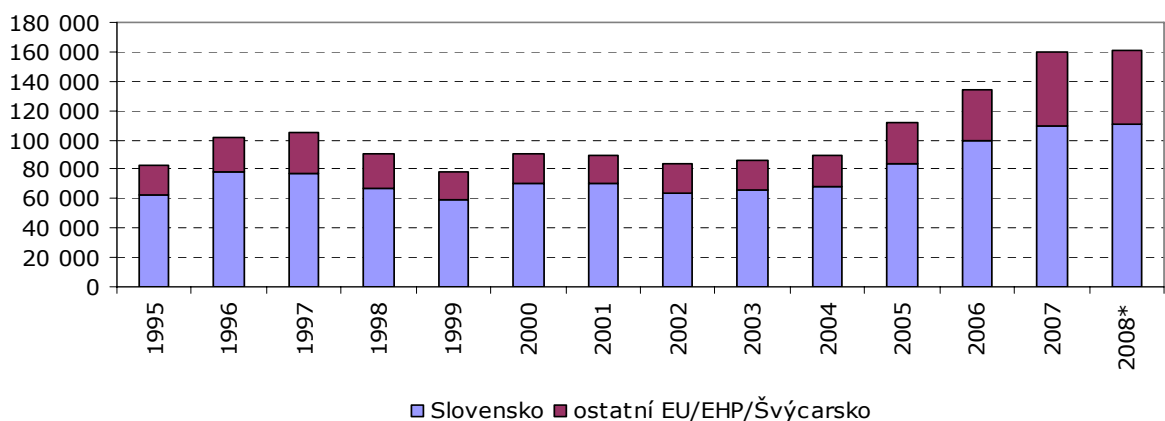
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 36 Vývoj zaměstnanosti občanů EU 27/EHP/Švýcarska 1995- 2008* (stav k 31.12./30.6*)

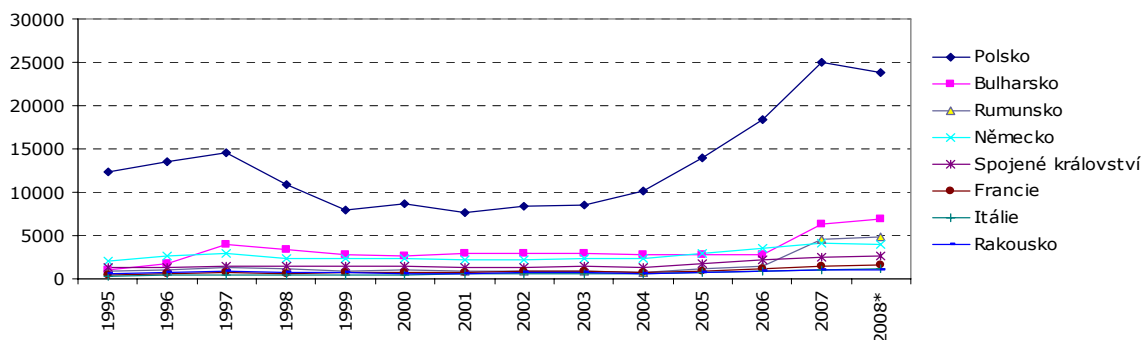
Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 37 Vývoj zaměstnanosti občanů - Slovenska a ostatních občanů EU 27/EHP a Švýcarska v období 1995- 2008* (k 31.12./30.6*)

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 38 Vývoj zaměstnanosti nejpočetnějších skupin občanů EU - 27 bez Slovenska v letech 1995-2008* (k 31.12./30.6*)

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Pramen Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21. Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

3.3 Zaměstnanost cizinců podle Nuts 2, Nuts 3 a Nuts 4

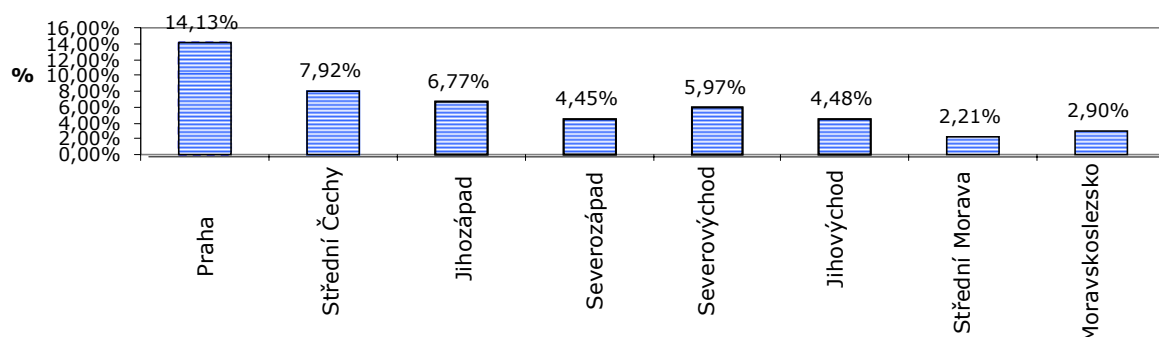
Zahraníční pracovní síla se dlouhodobě kumulovala zejména v Praze a Středních Čechách (souhrnem 45 % na konci června 2008). Počet ekonomicky aktivních cizinců na trhu práce v Praze dosáhl na konci června 105 tis., což představovalo 14 % z pracovní síly Prahy. Ve Středních Čechách dosáhl počet ekonomicky aktivních cizinců 52 tis., což činilo 8 % z pracovní síly oblasti. Relativně méně cizinců působilo v moravských regionech; na konci června 2008 reprezentovali pouze 3 % pracovní síly oblasti Moravskoslezsko a 2 % oblasti Střední Morava.

Disperze cizinců ve všech krajích ČR postupně roste, což se promítá ve zvýšení jejich podílu na pracovní síle (celkové zaměstnanosti) kraje. Cizinci svojí přítomností indukují vznik nových pracovních míst zejména v oblasti ubytovacích a stravovacích služeb, ale i v odvětví obchodu a dopravy. Ekonomicky aktivní²² cizinci se podílejí významně na pracovní síle v kraji Plzeňském (10 %), Pardubickém (7 %) a Karlovarském (7 %).

Distribuce celkové zaměstnanosti cizinců v krajích není stejná jako jejich podíl na pracovní síle. Například podíl cizinců na pracovní síle v Jihomoravském kraji činil na konci června 2008 5 %, zatímco podíl kraje na celkové zaměstnanosti cizinců činil 8 %. Podobně v kraji Moravskoslezském představovali ekonomicky aktivní cizinci 3 % z pracovní síly kraje, ale podíl kraje na celkové zaměstnanosti cizinců činil 5 %. Zaměstnanost cizinců obvykle koresponduje se situací na trhu práce, což ukážou podrobněji další grafy.

Ve struktuře zaměstnanosti cizinců sehrává roli především charakter pracovních příležitostí dostupných pro cizince. Většinou převládá standardní zaměstnávání cizinců na základě pracovní smlouvy; v Pardubickém kraji reprezentovali cizinci evidovaní na úřadech práce 91 % z celkové zaměstnanosti cizinců. Naopak, v Karlovarském a Ústeckém kraji byl zjištěn signifikantně vyšší podíl cizinců pracujících na základě živnostenského oprávnění; v Karlovarském kraji 57 % a v Ústeckém kraji 49 % z celkové zaměstnanosti cizinců. Roli zde sehrává těsné sousedství s Německem, kterého využívají zejména vietnamští obchodníci.

Graf č. 39 **Podíl ekonomicky aktivních cizinců na pracovní síle v oblastech NUTS 2 k 30.6.2008**

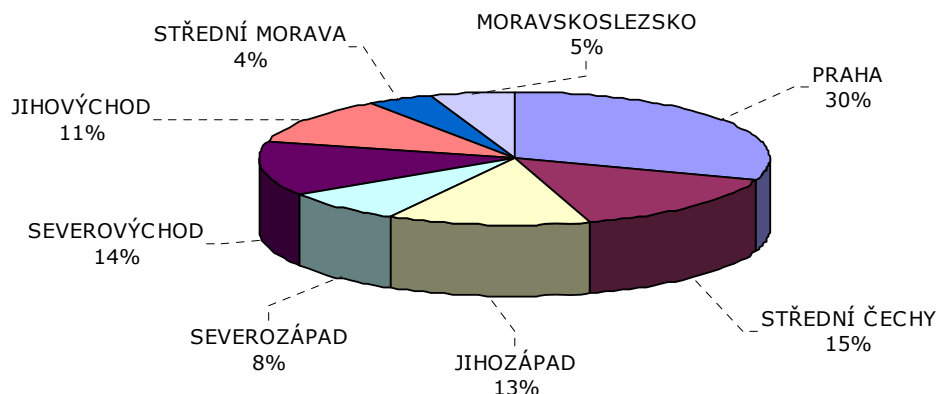

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

²² Cizinci evidovaní na úřadech práce a cizinci s živnostenským oprávněním.

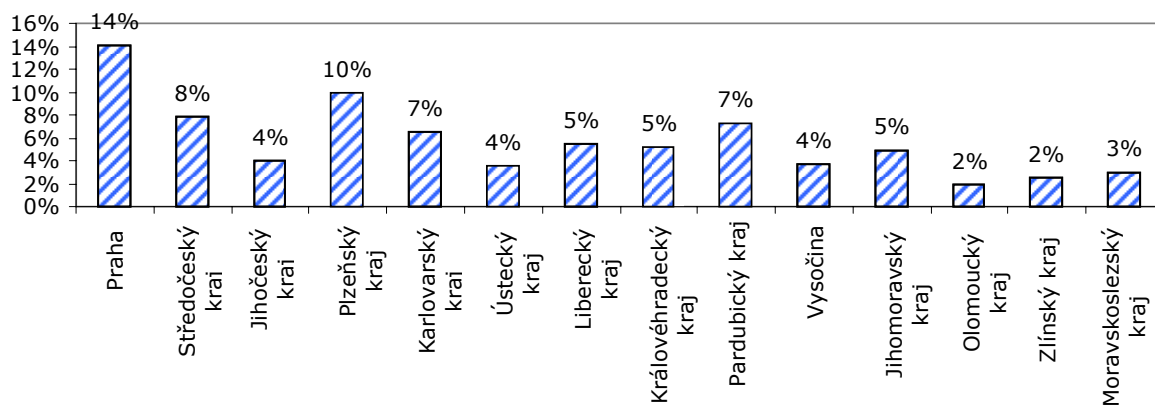
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 40 **Zaměstnanost cizinců v oblastech NUTS 2 k 30.6.2008**

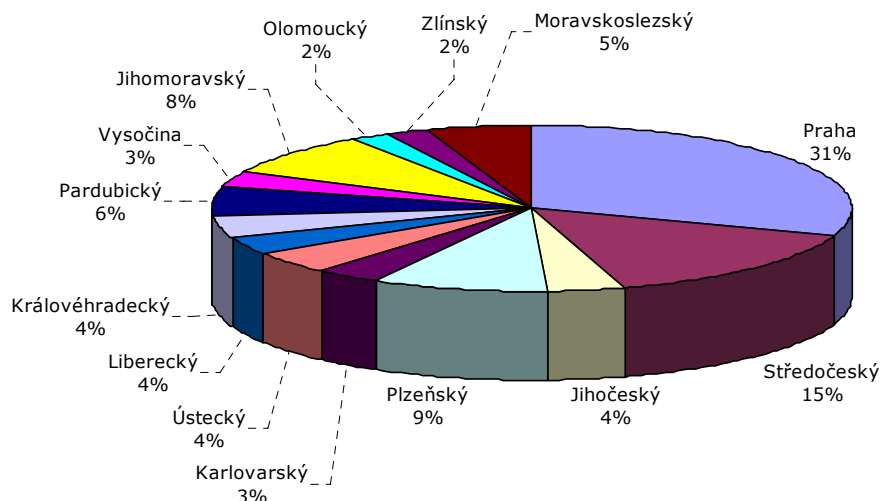

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová: Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 41 **Podíl ekonomicky aktivních cizinců na pracovní síle krajů NUTS 3 k 30.6.2008**

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová: Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 42 **Zaměstnanost cizinců v krajích NUTS 3 k 30.6.2008**

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

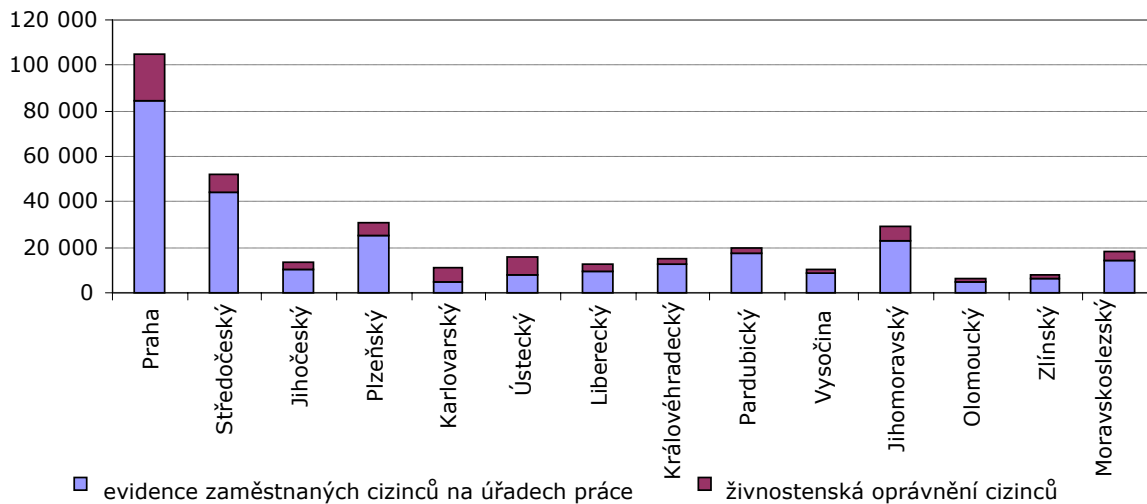
Nejzřetelněji jsou patrné diference v zaměstnanosti cizinců až na okresní úrovni v třídění podle NUTS 4. Nejvyšší podíl ekonomicky aktivních cizinců na pracovní síle byl zjištěn v okresech: Plzeň-město 18,2 %, Mladá Boleslav (17,6 %), Pardubice (14,5 %), Praha (14,1 %), Praha-východ (13,3 %) a Tachov (10,3 %).

Z hlediska struktury zaměstnanosti jsou okresy Pardubice, Pelhřimov, Plzeň-sever, Karviná, Beroun, Mladá Boleslav a Písek typické standardním zaměstnáváním cizinců na základě pracovní smlouvy (90 a více procent z celkové zaměstnanosti cizinců tvoří cizinci evidovaní na úřadech práce); v okresech: Cheb, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Chomutov, Třebíč, Jindřichův Hradec, Teplice a Děčín naopak převažují cizinci pracující na základě živnostenského oprávnění (50 a více procent, v Děčíně dokonce 77 % z celkové zaměstnanosti cizinců. Viz graf č. 45 b).

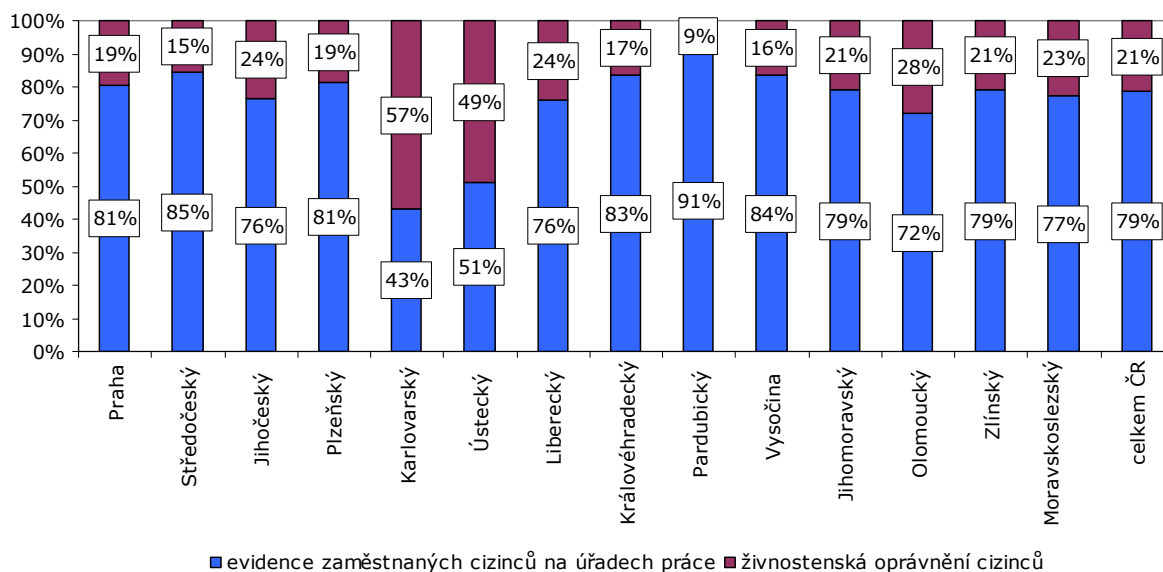
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 43 **Struktura zaměstnanosti cizinců v krajích NUTS 3**

43 a)

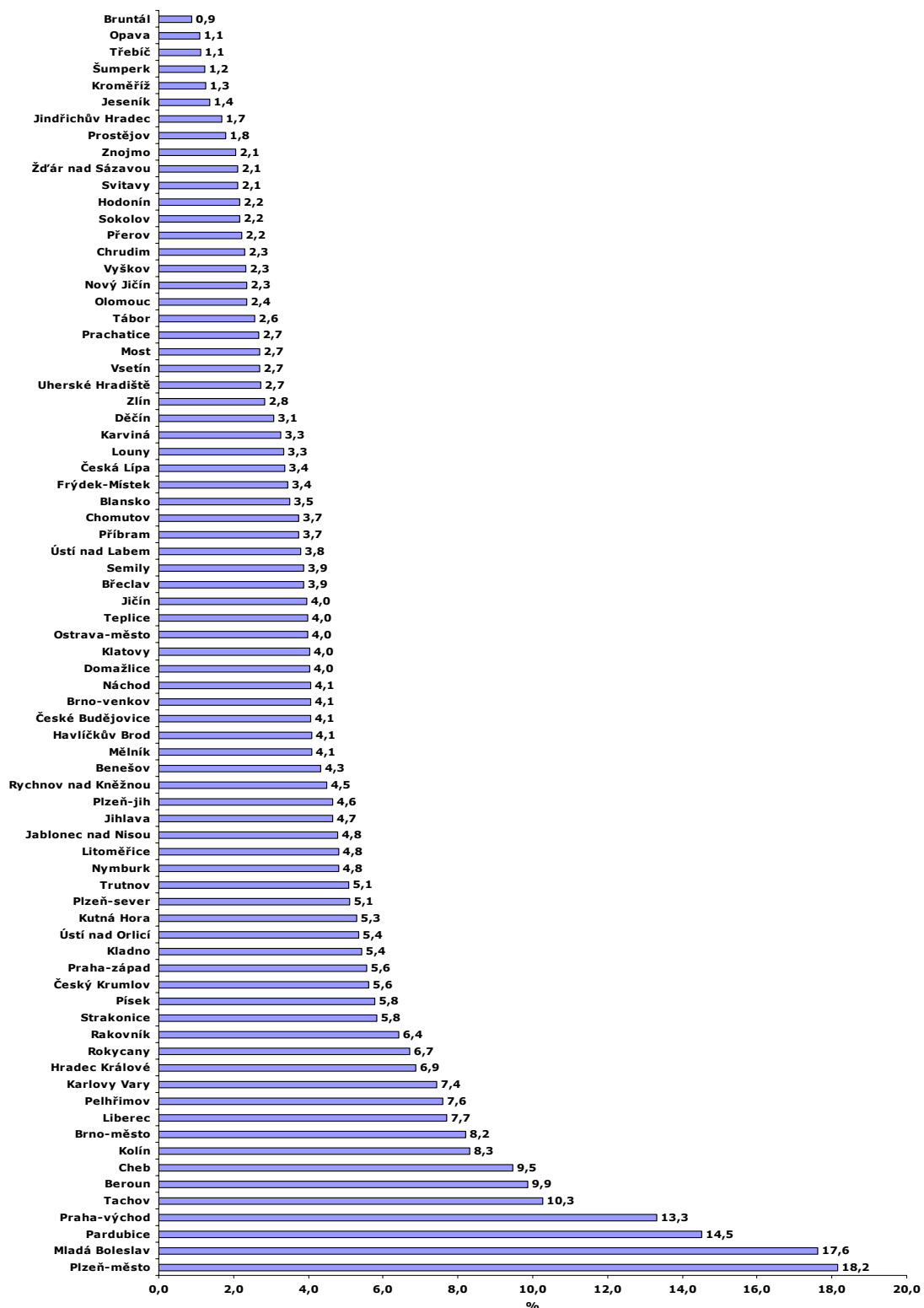

43 b)

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

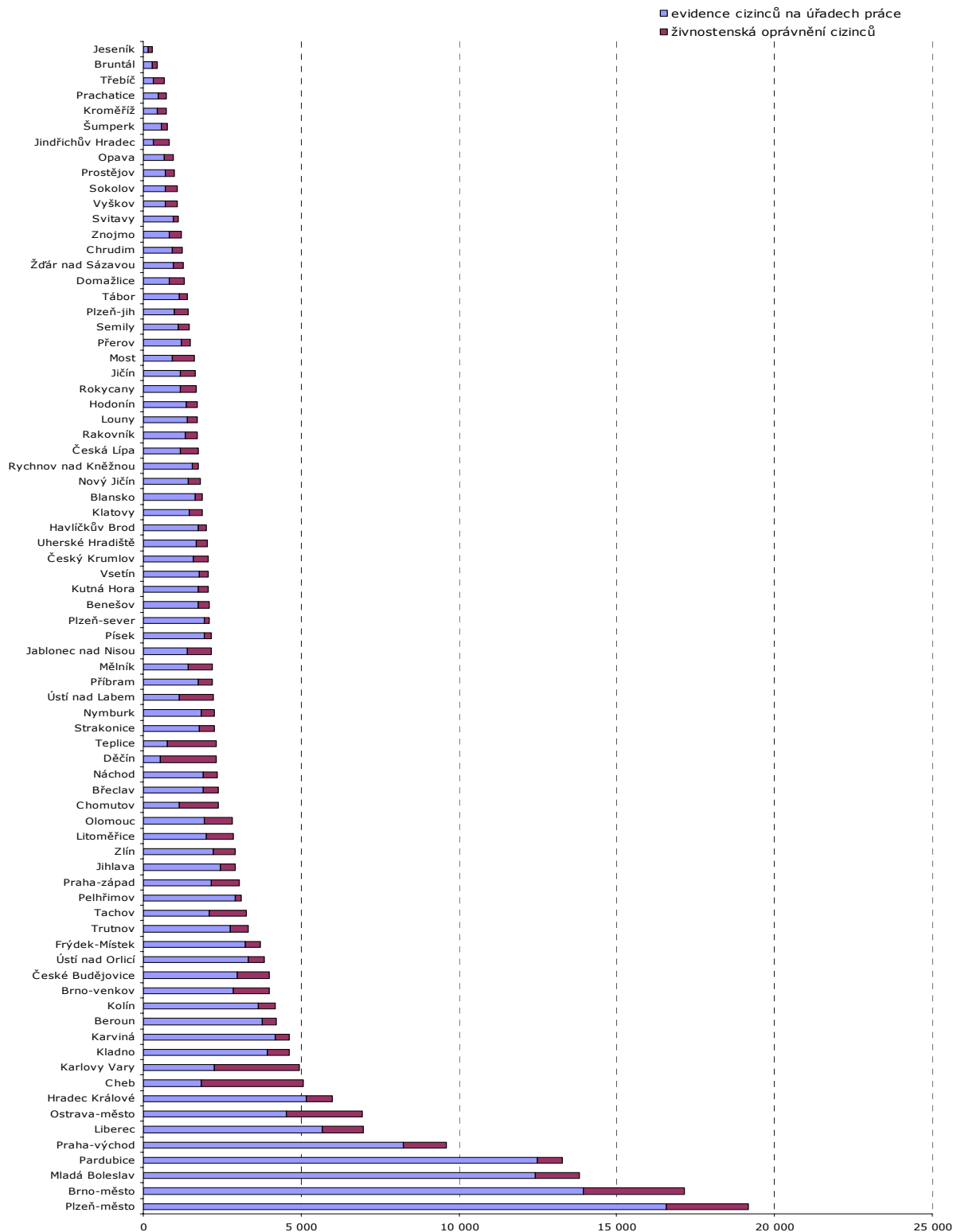
Graf č. 44 Podíl ekonomicky aktivních cizinců na pracovní síle okresů NUTS 4 k 30.6.2008

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

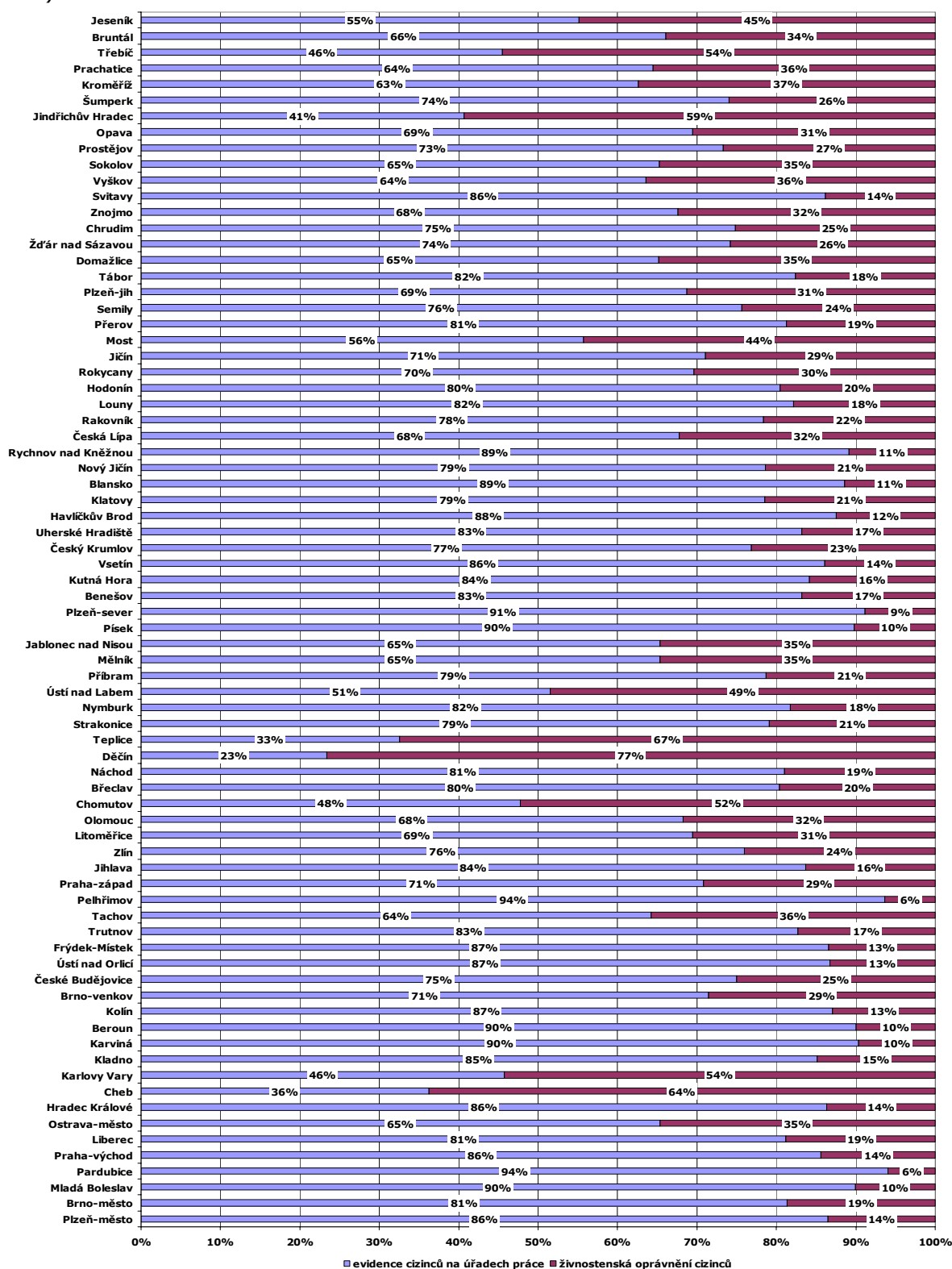
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 45 **Struktura zaměstnanosti cizinců v okresech k 30.6.2008**
45 a)

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

45 b)

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

3.4 Zaměstnanost cizinců podle státního občanství

Mezi ekonomicky aktivními cizinci (zaměstnanými a podnikajícími na živnostenský list) bylo na konci června 2008 evidováno nejvíce občanů Slovenska (32 %) a Ukrajiny (27 %). Početnější skupinu tvořili Vietnamci, kterých bylo 13 % z celkového počtu ekonomicky aktivních cizinců, a Poláci, kteří se podíleli na celkové zaměstnanosti cizinců 7 %; 3 % z celkové zaměstnanosti cizinců tvořili Mongolové a zbylých 18 % cizinci z ostatních zemí.

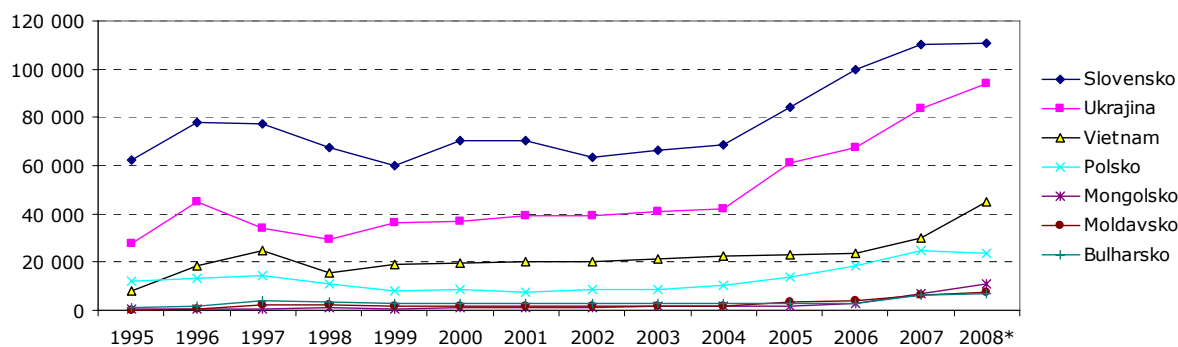
Zatímco se počet občanů Slovenska na trhu práce v České republice stabilizoval, počet občanů Ukrajiny rychle rostl zejména po roce 2004²³. Ukrajinci se stali na konci června 2008 dominantní skupinou cizinců působících na trhu práce v České republice. Počet Vietnamců rekrutovaných zahraničními firmami do málo kvalifikovaných profesí v automobilovém průmyslu se významně zvýšil v posledních dvou letech. Vietnamci hledají stále častěji uplatnění jako zaměstnanci zejména ve zpracovatelském průmyslu, protože se jejich živnostenské podnikání, zejména v obchodování s textilem přestává vyplácet.

Struktura zaměstnanosti cizinců s různým státním občanstvím není stejná a je ovlivněna zejména dostupností standardního zaměstnání v určitém odvětví. Mezi cizinci evidovanými na úřadech práce, kteří jsou většinou v postavení zaměstnanců, bylo na konci června 2008 evidováno 38 % občanů Slovenska a 26 % občanů Ukrajiny. 8 % Poláků, 6% Vietnamců, 4 % Mongolů, 2 % Moldavanů, 2 % Bulharů a 2 % Rumunů. Ostatní cizinci byli zastoupeni 12 %.

Mezi cizinci zaměstnanými na základě živnostenského oprávnění bylo 38 % Vietnamců, 30 % Ukrajinců, 12 % Slováků, 2 % Poláků, 2 % Němců, 2 % Rusů a 1 % Moldavanů, ostatní cizinci tvořili zbývajících 13 %. Počet živnostenských oprávnění dokládá odlišnou strukturu zaměstnanosti cizinců ze třetích zemí, pro které je stále snazší přístup na trh práce formou živnostenského podnikání. Pro občany EU je naopak tato forma zaměstnání málo atraktivní.

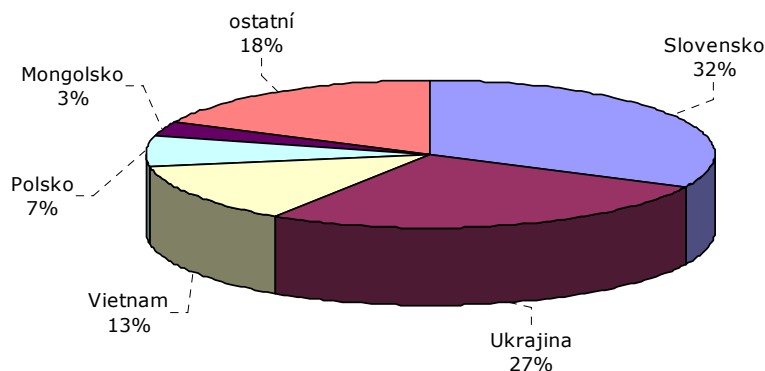
²³ Rozvojový pilotní projekt „Asistenční systém pro zaměstnávání občanů Ukrajiny“, který vznikl v součinnosti MV a MPSV a měl pomáhat zájemcům o práci z Ukrajiny i jejich zaměstnavatelům poradenstvím v oblasti legálního zaměstnávání a pobytu v České republice, byl ukončen k 1.1.2008. Pilotní projekt si kladl za cíl podpořit legální pracovní migrace z Ukrajiny transformací nelegální migrace.

Graf č. 46 Vývoj zaměstnanosti cizinců podle státního občanství – nejčetnější skupiny cizinců působících na trhu práce v České republice v letech 1995-2008* (k 31.12./30.6.)

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 47 Celková zaměstnanost cizinců podle státního občanství k 30.6.2008

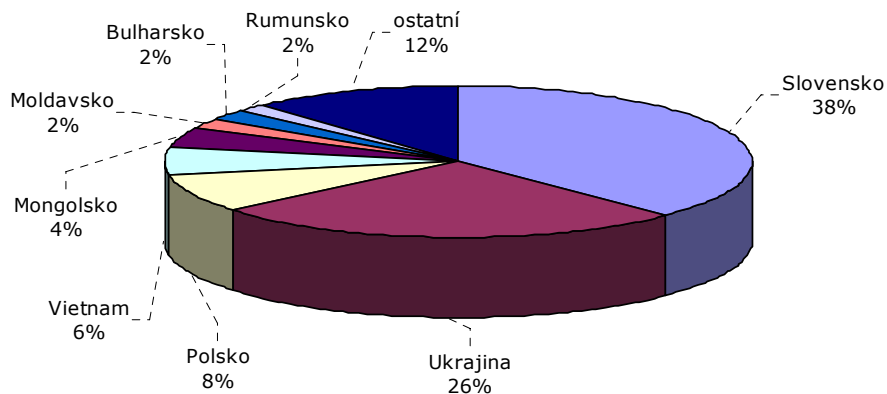

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Poznámka: Celková zaměstnanost je součtem počtu platných registrací zaměstnaných cizinců na úřadech práce a evidence počtu cizinců- fyzických osob podnikajících na základě živnostenského oprávnění.

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

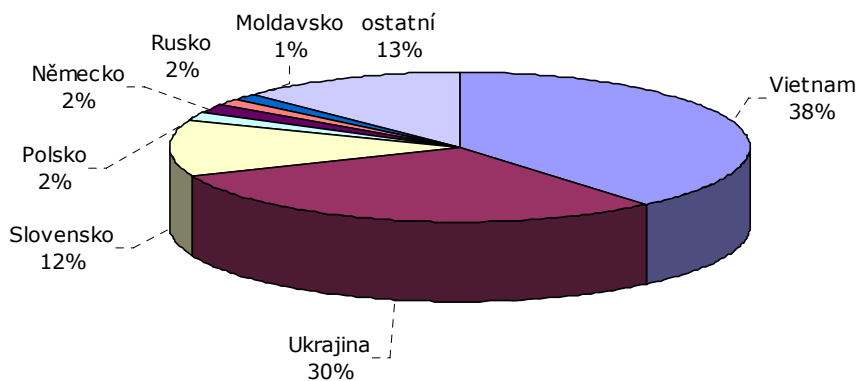
Graf č. 48 **Cizinci evidovaní úřady práce k 30.6.2008**

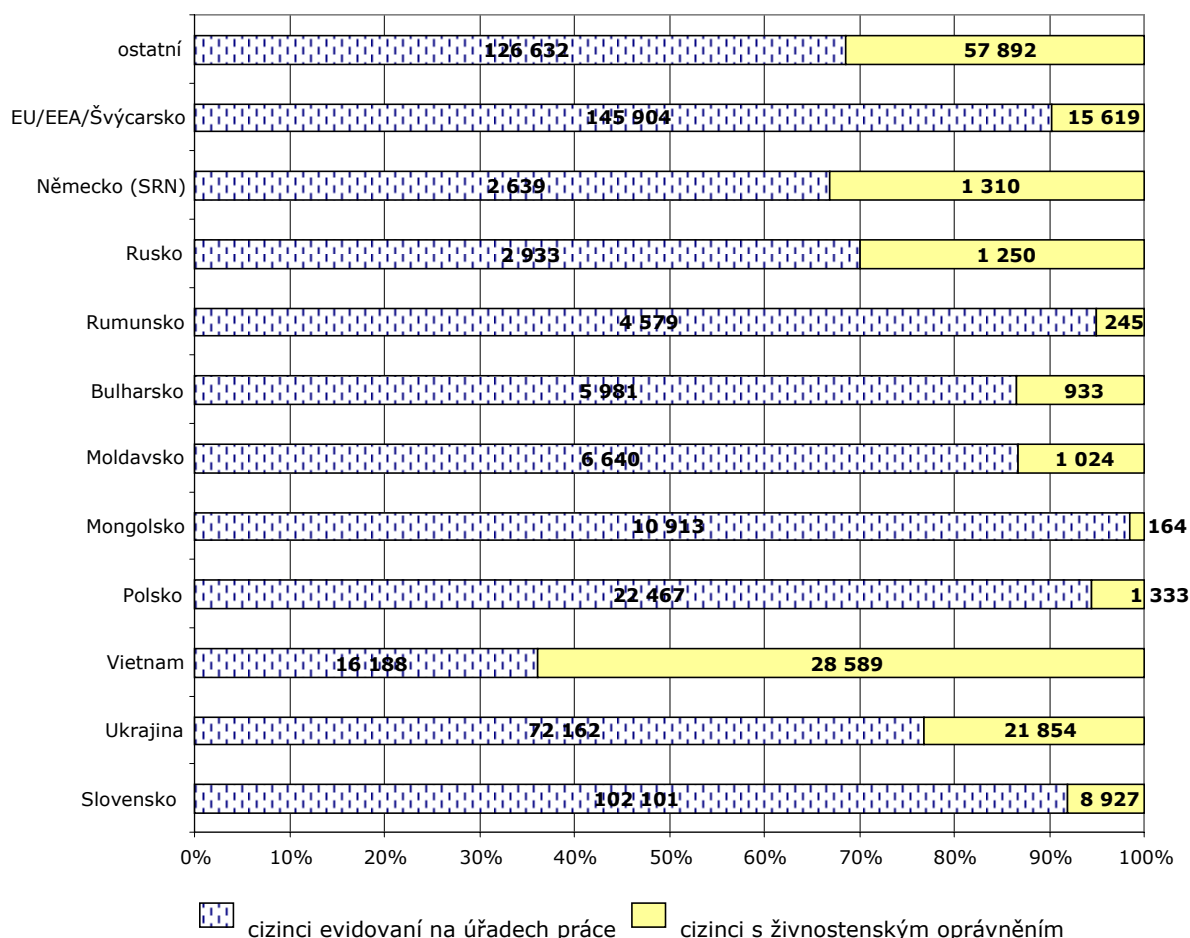
Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Poznámka: Evidence cizinců na úřadech práce zahrnuje: platná živnostenská oprávnění cizinců, registrace cizinců ze třetích zemí, kteří nemají povolení k zaměstnání, registrace občanů EU.

Graf č. 49 **Cizinci s platným živnostenským oprávněním k 30.6.2008**

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 50 **Struktura zaměstnanosti nejčastěji zastoupených skupin cizinců**

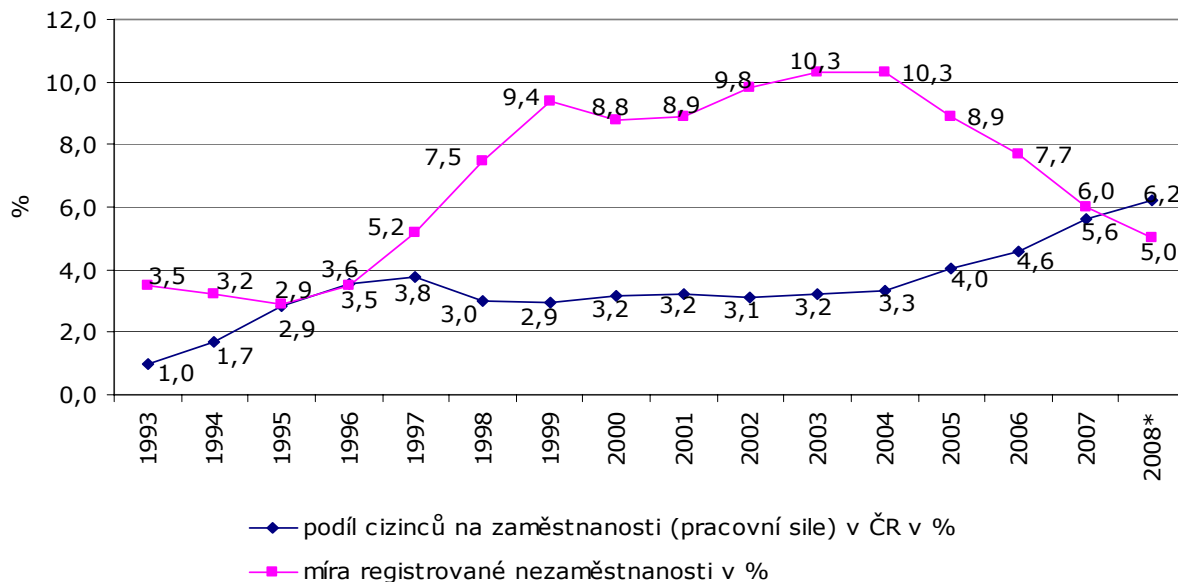
Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

3.5 Zaměstnanost cizinců a trh práce

Stoupající podíl cizinců na zaměstnanosti v České republice nekolidoval v prvním pololetí 2008 s vývojem míry nezaměstnanosti; na konci roku 2007 i na konci června 2008 byla míra nezaměstnanosti ve srovnání s lety 2003-2004 (kdy kulminovala) zhruba poloviční (5 %). Příznivý vývoj na trhu práce vytvořil prostor pro zahraniční pracovní sílu. Ta se kumulovala zejména ve stavebnictví a zpracovatelském průmyslu. Situace na trhu práce ale nebyla ve všech krajích a okresech České republiky stejná.

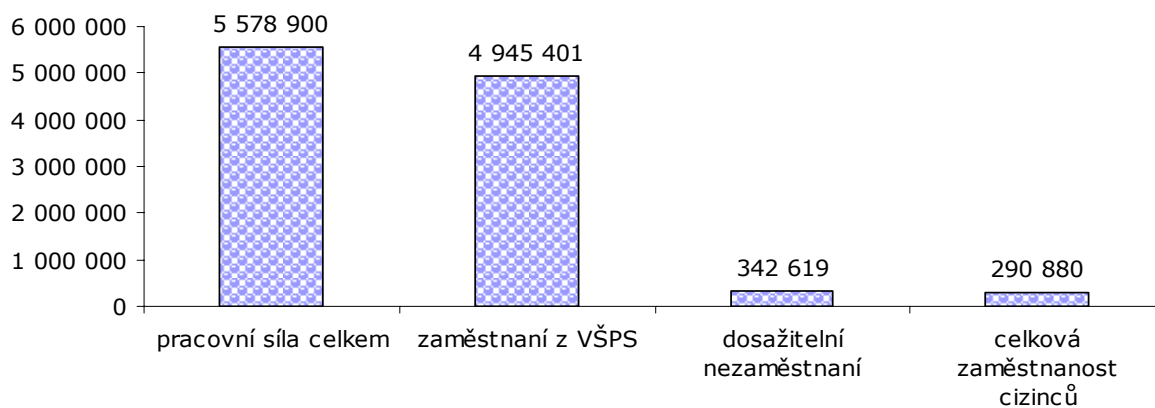
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 51 **Vývoj podílu cizinců na zaměstnanosti v ČR a míry registrované nezaměstnanosti v ČR (k 31.12/30.6*)**

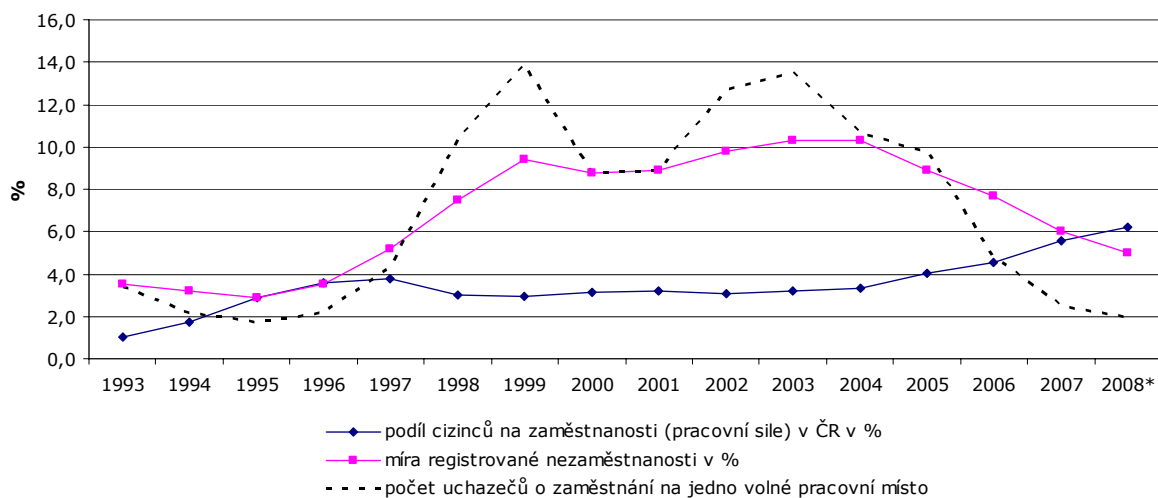
Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 52 **Zaměstnanost cizinců a situace na trhu práce k 30.6.2008**

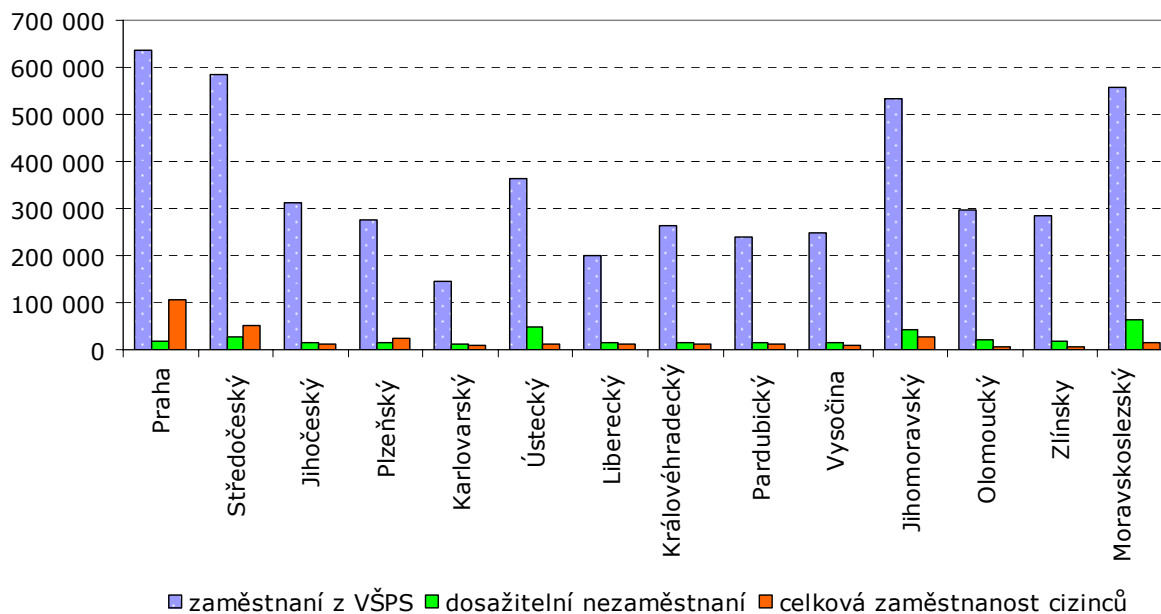
Pramen: MPSV-SSZ, www.mpsv.cz, ČSÚ VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i., Milada Horáková, Ivana Macounová. Bulletin č. 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008;

Graf č. 53 Zaměstnanost a trh práce v České republice (stav k 30.6.2008)

Pramen: MPSV-SSZ, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

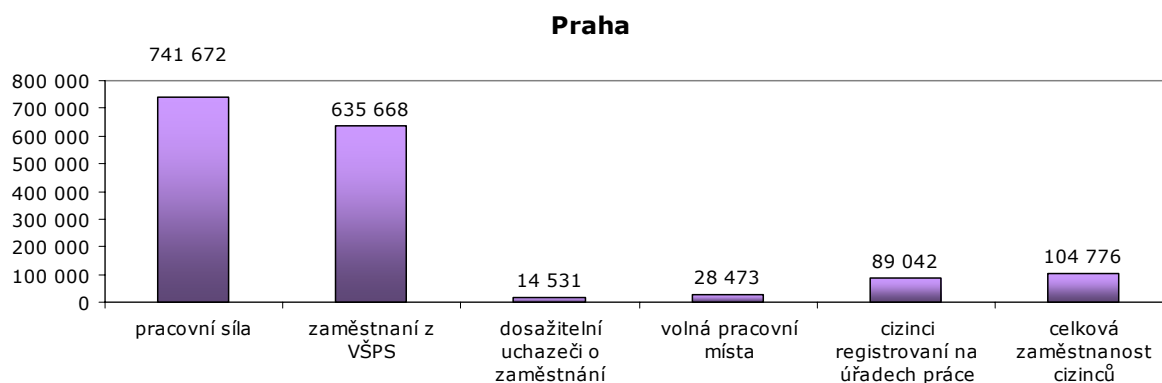
Graf č. 54 Zaměstnanost cizinců a trh práce v krajích České republiky (stav k 30.6.2008)

Pramen: MPSV-SSZ, graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.,

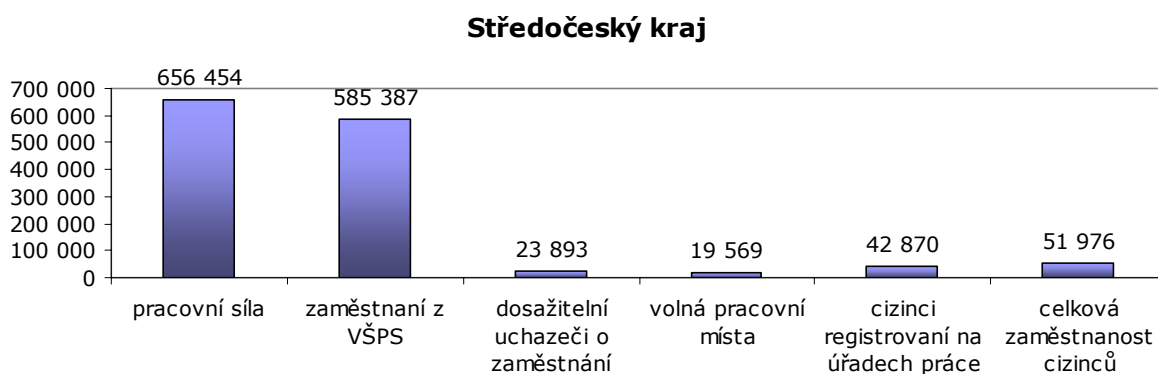
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

54.1.

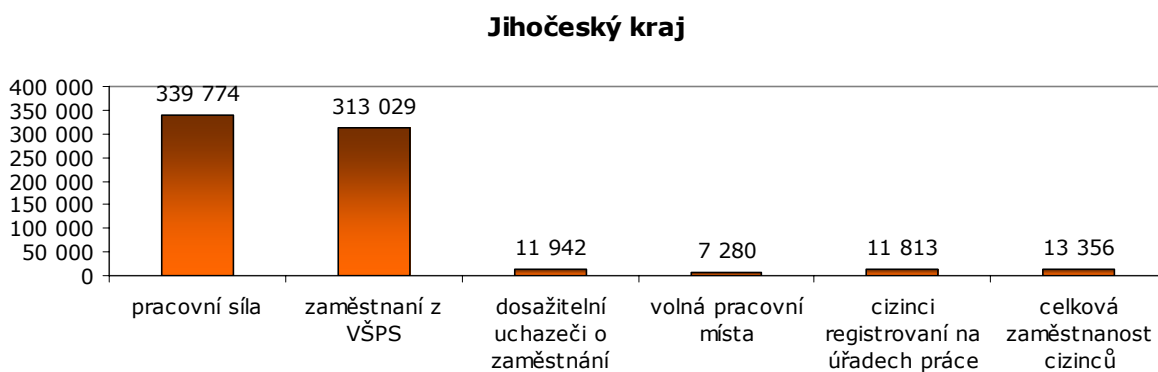
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.2.

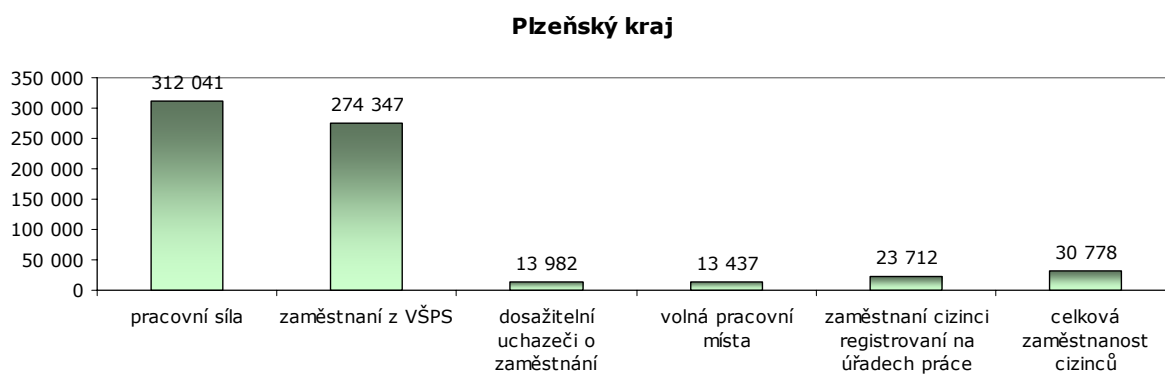
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.3.

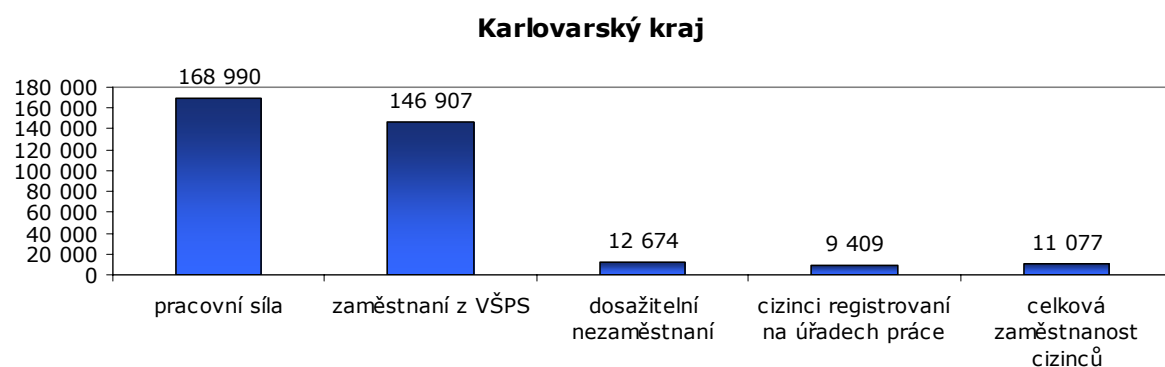
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.4.

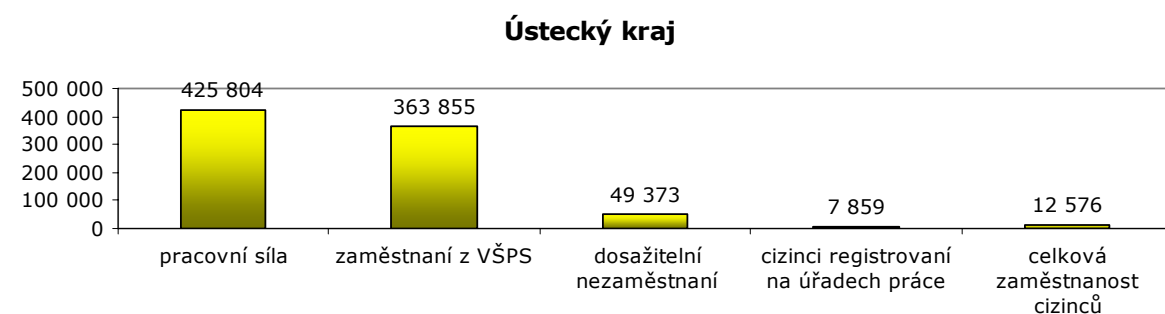
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.5.

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

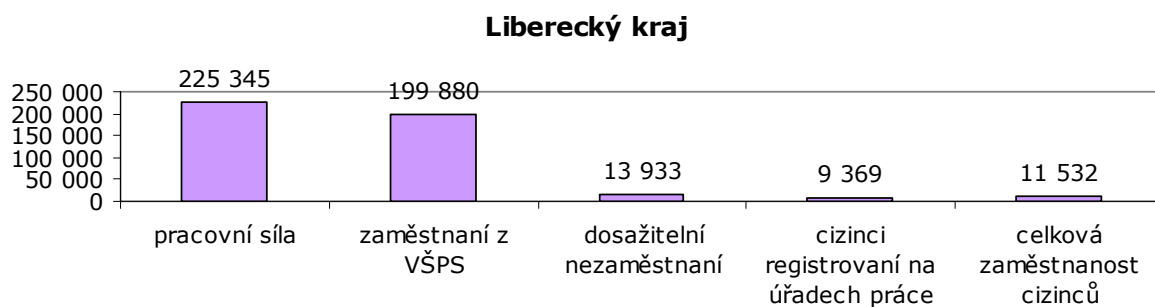
54.6.

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

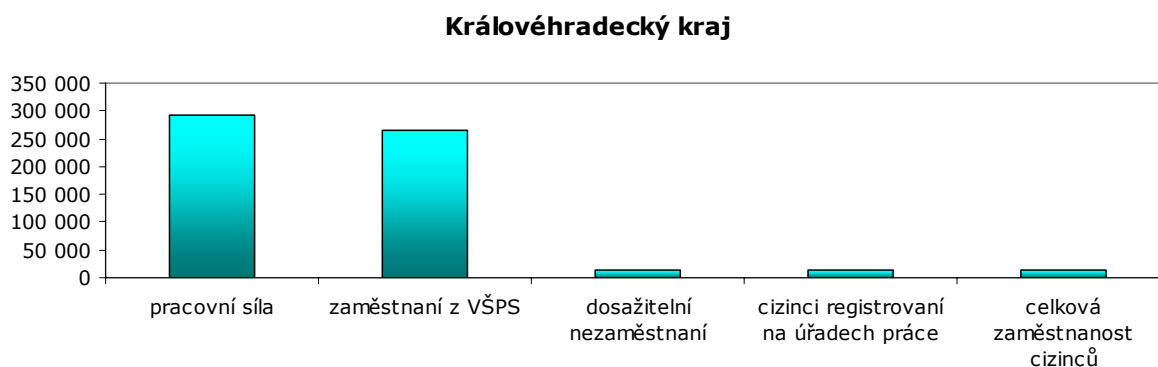
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

54.7.

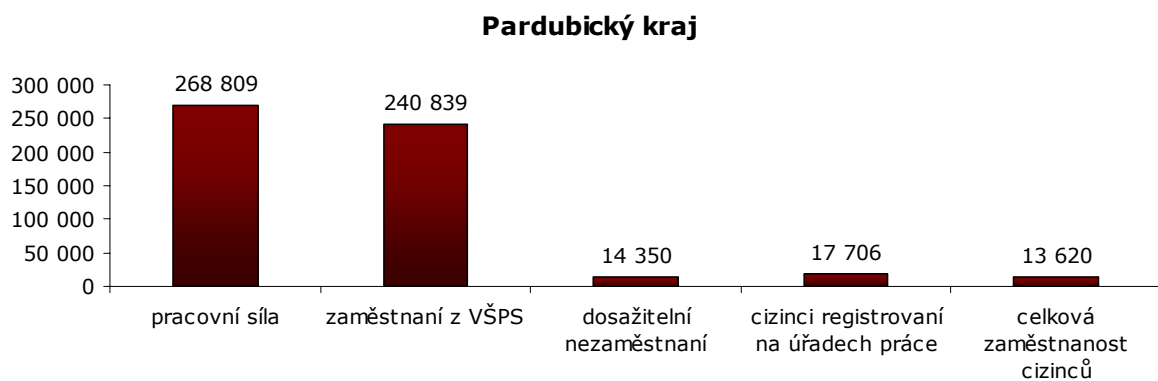
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.8.

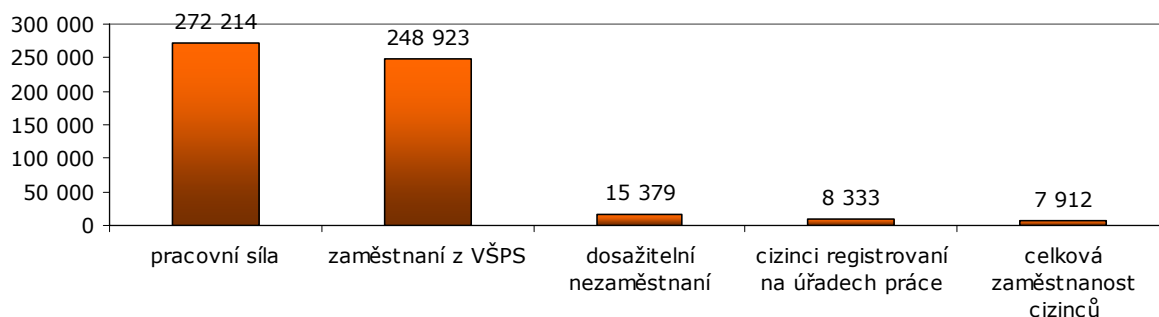
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.9.

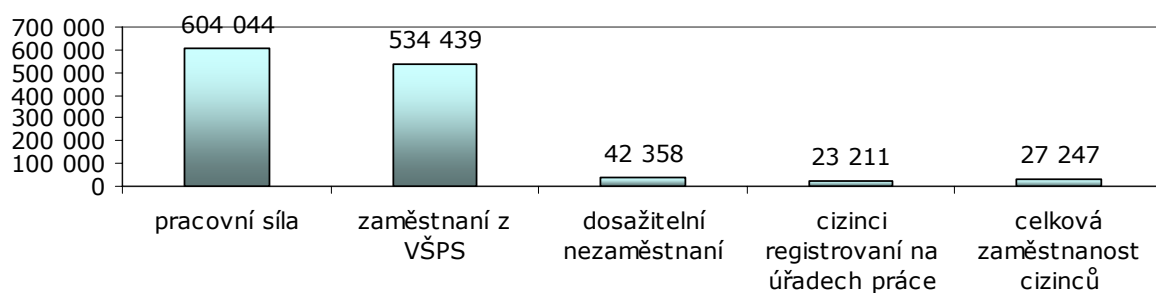
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.10.

Vysočina

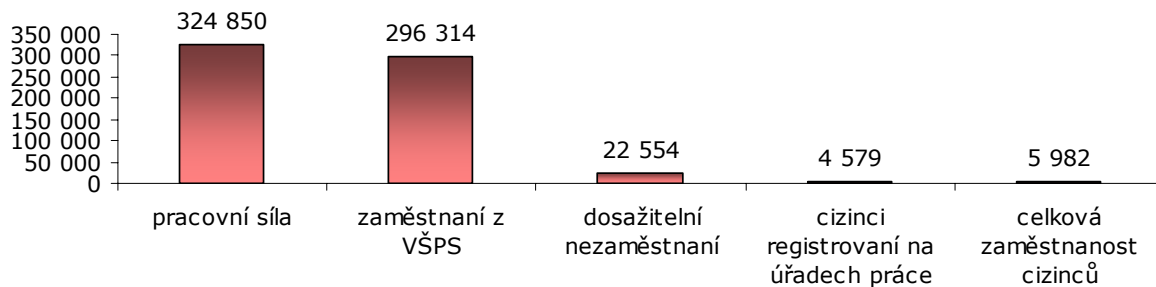
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.11.

Jihomoravský kraj

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

54.12.

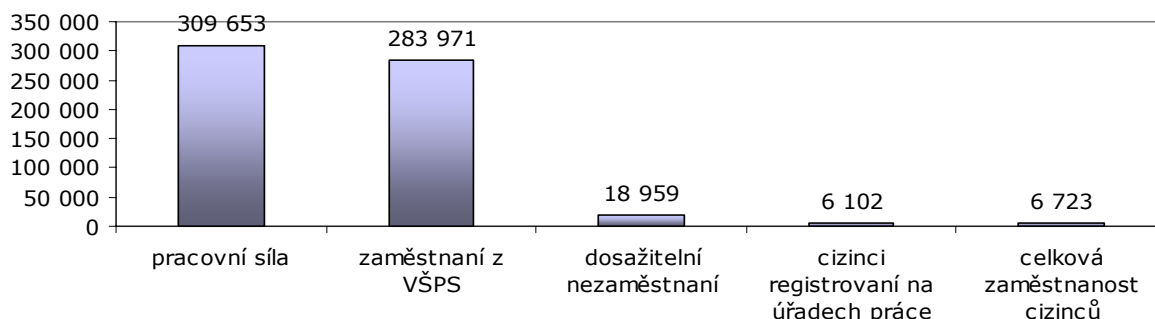
Olomoucký kraj

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

54.13.

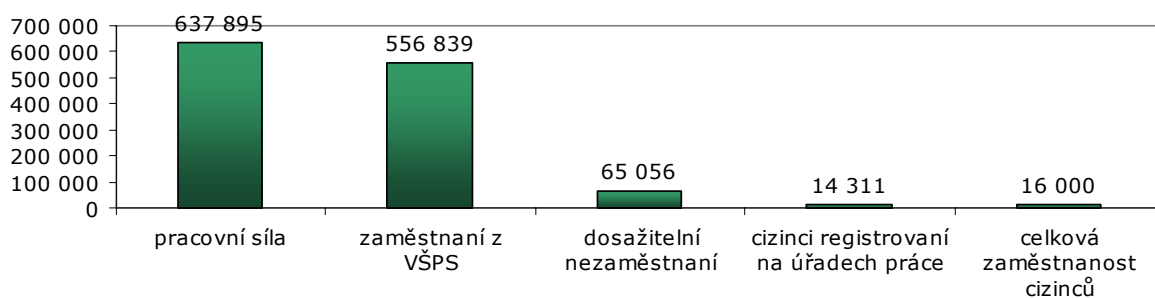
Zlínský kraj

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

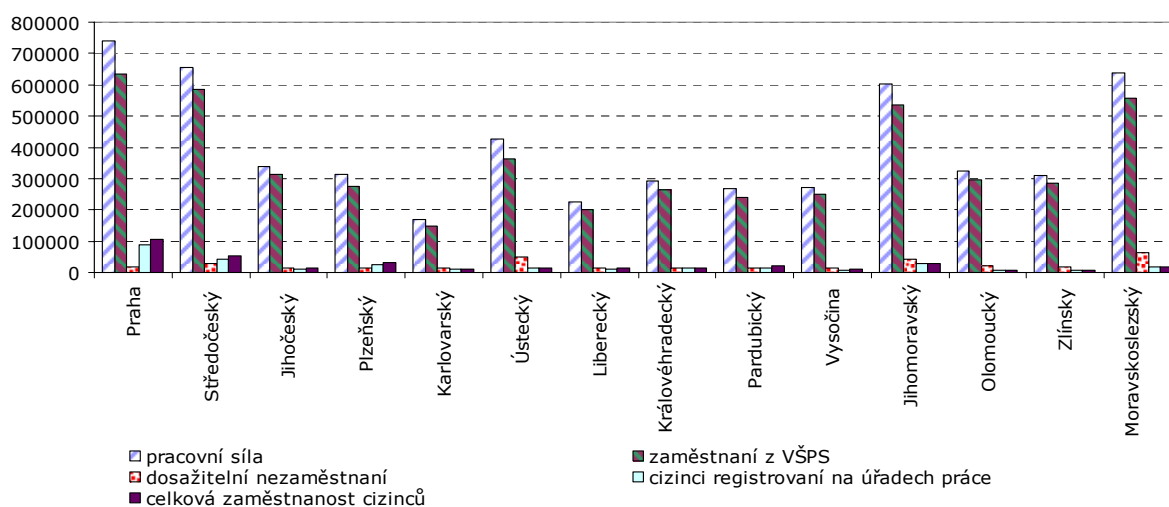
54.14

Moravskoslezský kraj

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

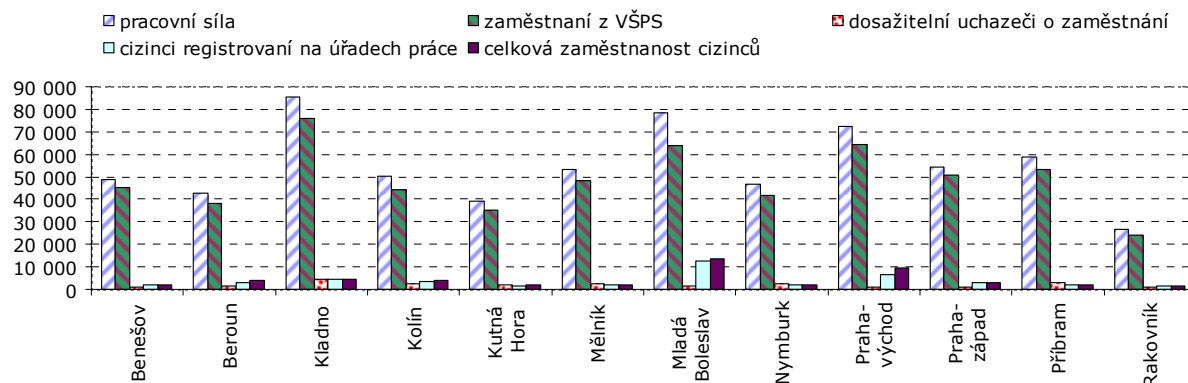
Graf č. 55 Zaměstnanost v krajích České republiky k 30.6.2008

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

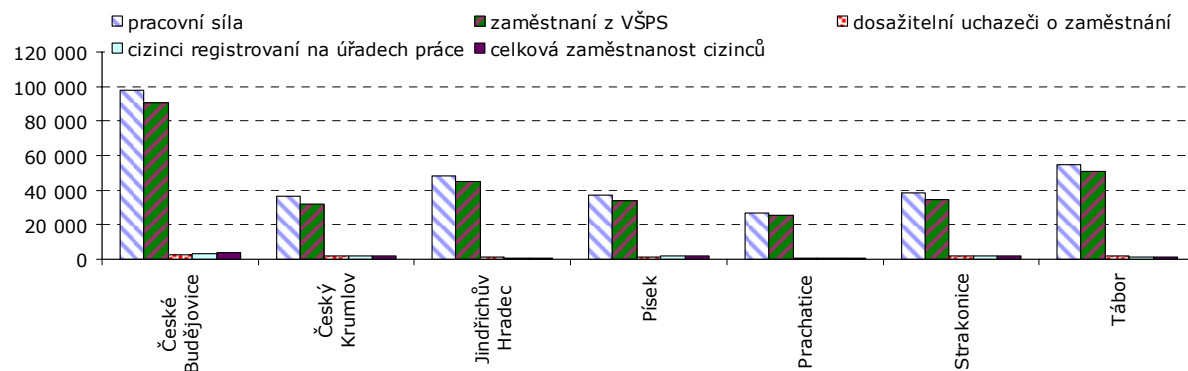
Graf č. 56 Zaměstnanost v okresech České republiky k 30.6.2008

56.1 Okresy ve Středočeském kraji

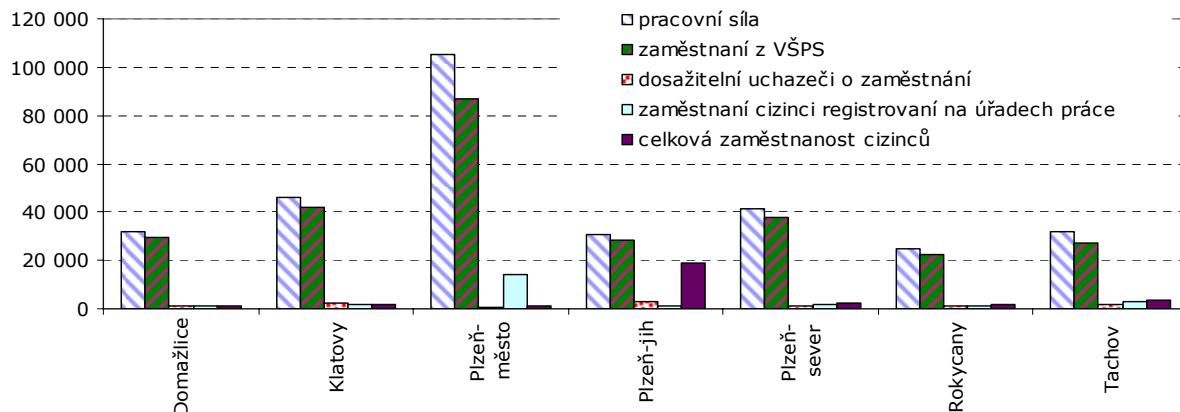
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.2 Okresy v Jihočeském kraji

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

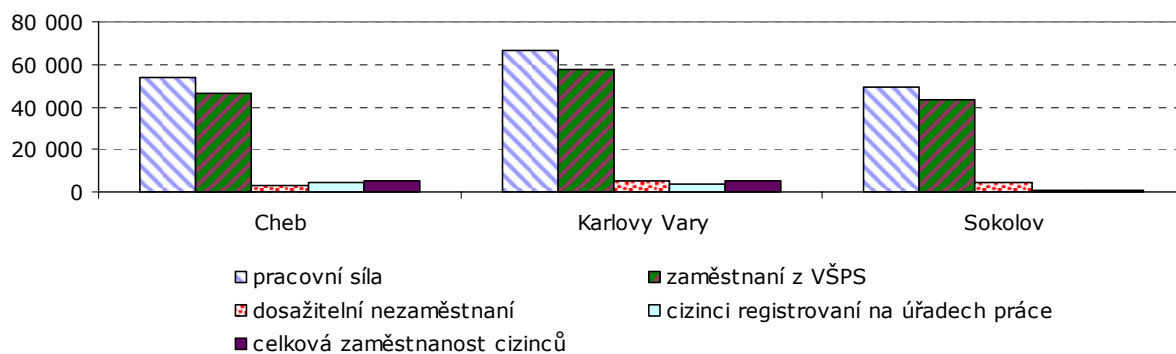
56.3 Okresy v Plzeňském kraji

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

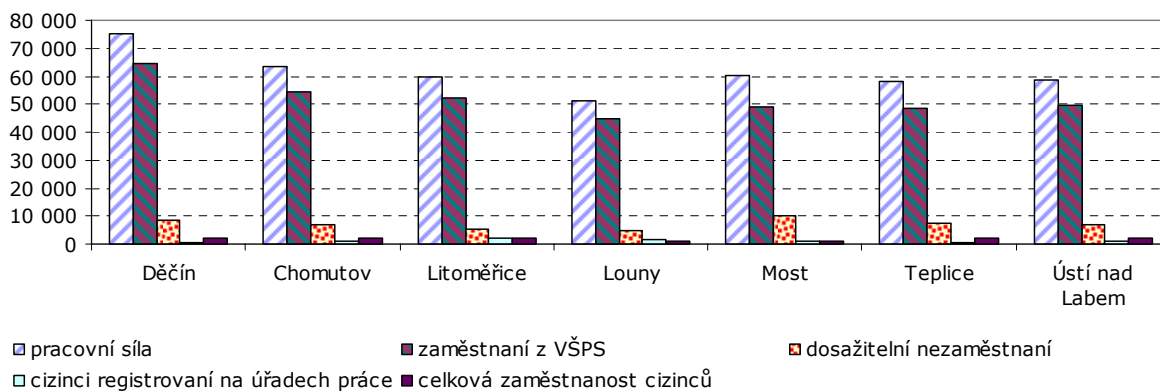
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

56.4 Okresy v Karlovarském kraji

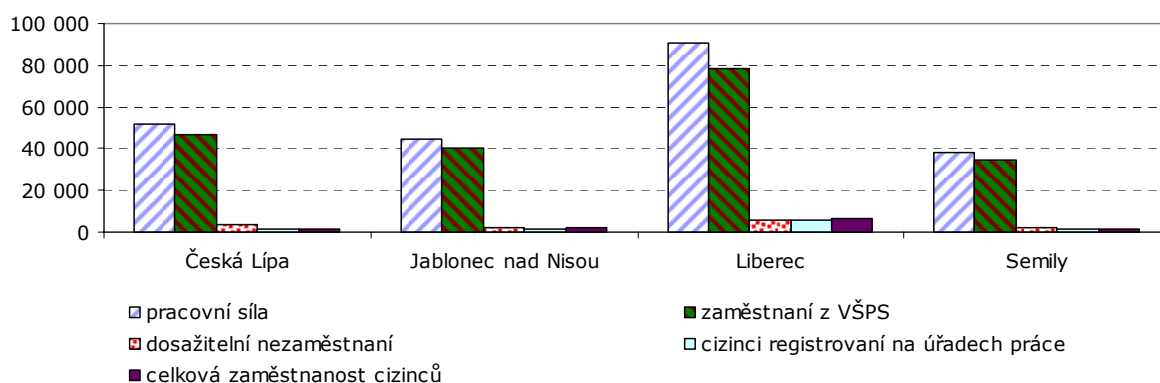
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.5 Okresy v Karlovarském kraji

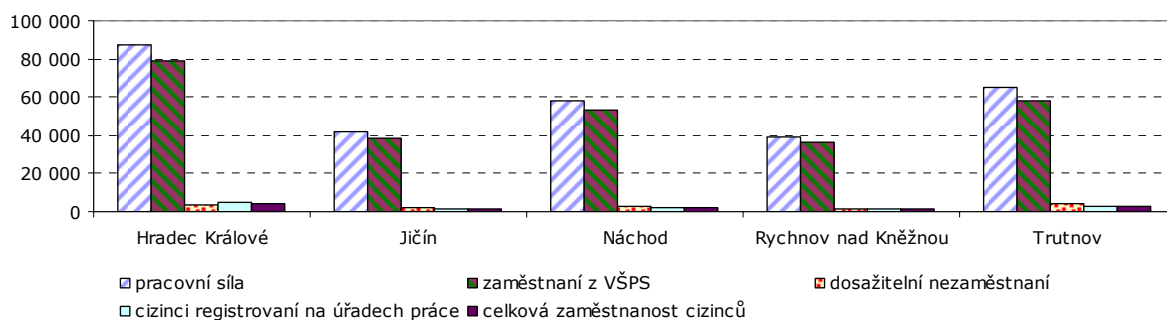
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.6 Okresy v Libereckém kraji

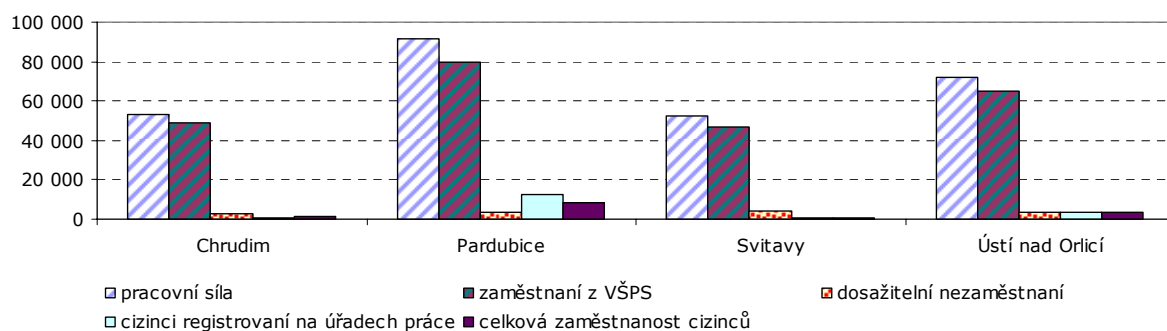
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.7 Okresy v Královéhradeckém kraji

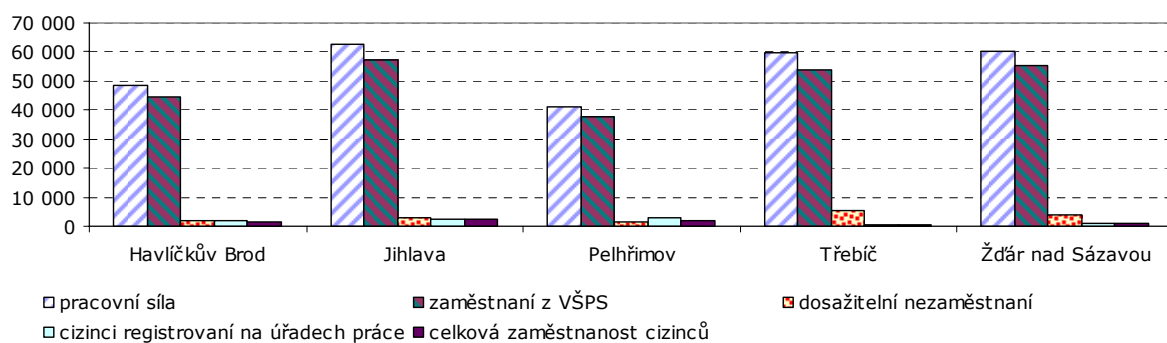
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.8 Okresy v Pardubickém kraji

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

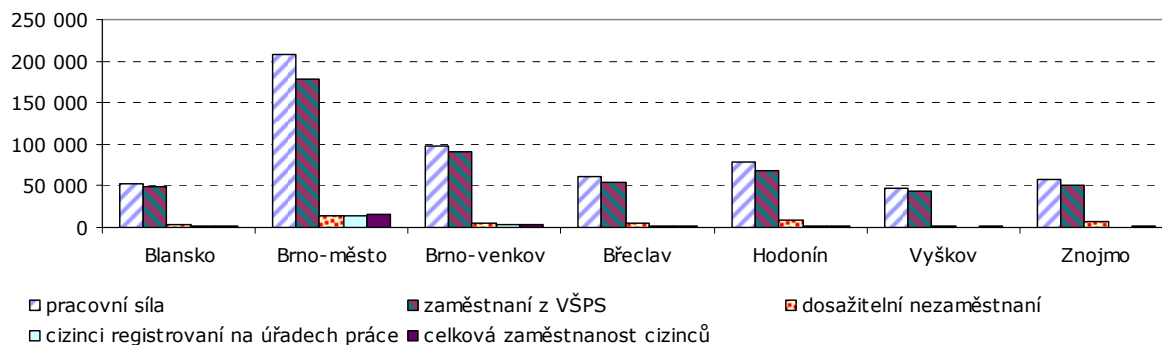
56.9 Okresy v kraji Vysočina

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

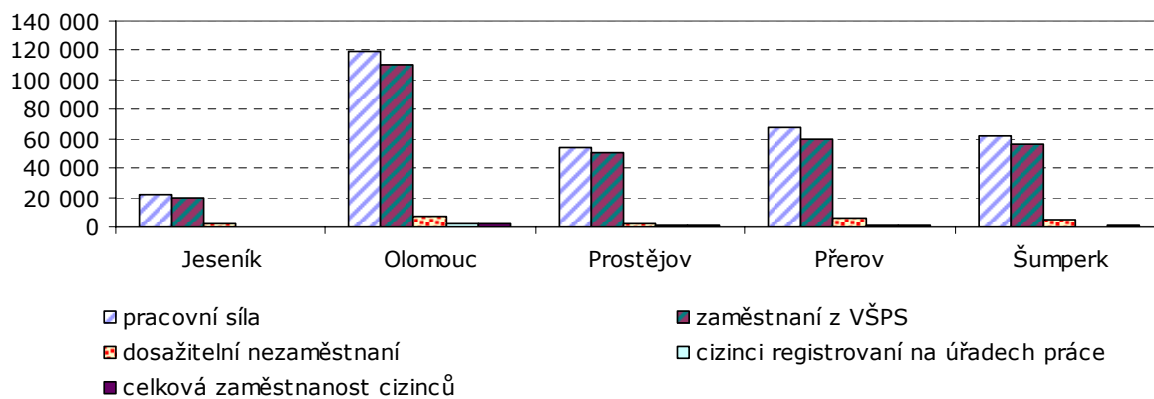
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

56.10 Okresy v Jihomoravském kraji

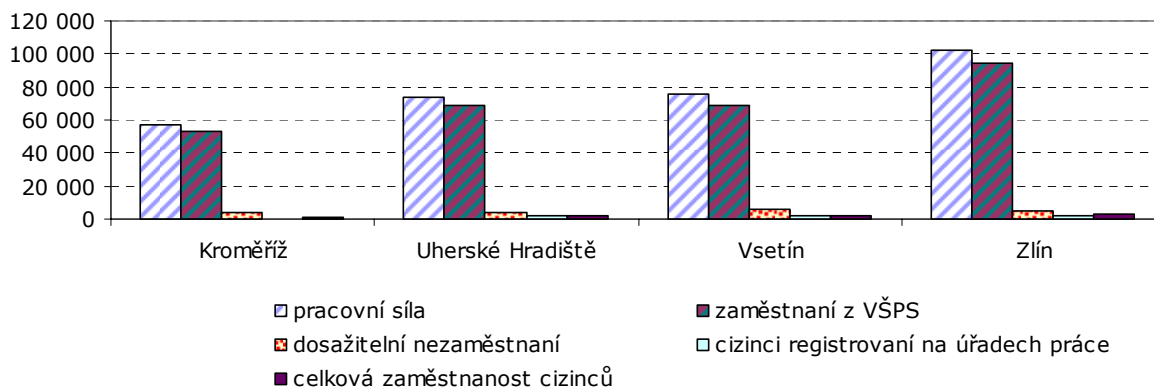
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.11 Okresy v Olomouckém kraji

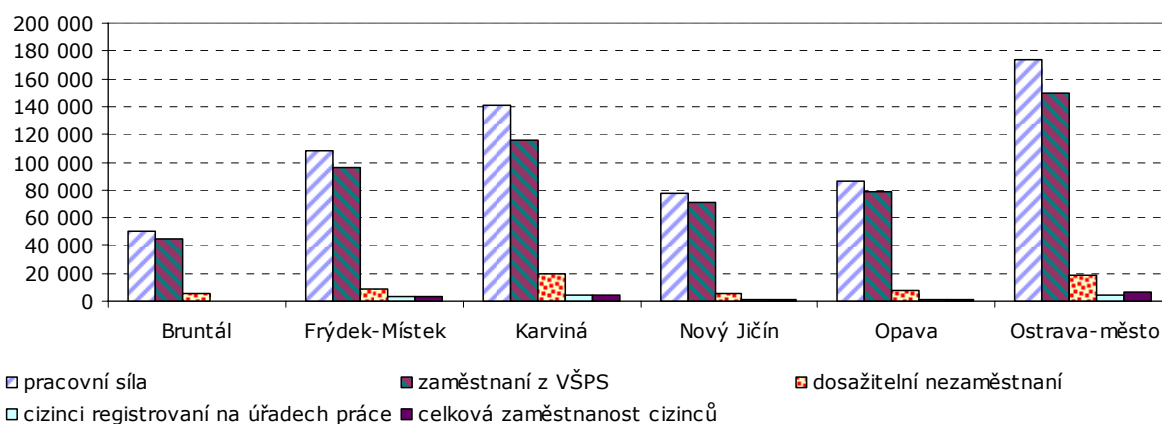
Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.12 Okresy v Zlínském kraji

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

56.13 Okresy v Moravskoslezském kraji

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, ČSÚ, VŠPS, 2. čtvrtletí 2008, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

3.6 Zaměstnaní cizinci podle oborů činností NACE CZ

Distribuce ekonomických aktivit cizinců v odvětvích národního hospodářství podle klasifikace ekonomických činností OKEČ se liší od zaměstnaného obyvatelstva České republiky. Rozdíly v odvětvové zaměstnanosti existují i mezi cizinci v závislém zaměstnání a cizinci podnikajícími na živnostenský list.

Cizinci evidovaní na úřadech práce bývají zaměstnáváni²⁴ v porovnání s obyvatelstvem České republiky častěji ve stavebnictví, zpracovatelském průmyslu a v odvětví těžby nerostných surovin²⁵. Na konci června 2008 evidovaly úřady práce více než 100 tis. cizinců zaměstnaných ve zpracovatelském průmyslu (39% z celkového počtu) a 62 tis. ve stavebnictví (23% z celkového počtu).

Politika vlády zaměřená na získávání zejména kvalifikované pracovní síly ze zahraničí se promítá i do odvětvové struktury podle NACE CZ²⁶. Cizinci jsou stále častěji najímáni do odvětví profesních vědeckých a technických činností, a to jak

²⁴ Tato část analýzy vypovídá pouze o cizincích evidovaných úřady práce zaměstnaných obvykle standardním způsobem na základě pracovní smlouvy. Data k 30.6.2008 za cizince s živnostenským oprávněním nejsou k dispozici.

²⁵ Srovnání je pouze rámcové, protože data z VŠPS se týkají všech zaměstnaných v hlavní zaměstnání (tj. zahrnují i osoby samostatně výdělečně činné), kdežto data o cizincích zahrnují pouze část celkové zaměstnanosti cizinců, a to cizince evidované na úřadech práce. Cizinci s živnostenským oprávněním mezi nimi nejsou.

²⁶ Český statistický úřad podle § 19 odst. 2 zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů, zavádí s účinností od 1. ledna 2008 Klasifikaci ekonomických činností (dále jen „CZ-NACE“). Klasifikace CZ-NACE byla vypracována podle mezinárodní statistické klasifikace ekonomických činností, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1893/2006 ze dne 20. prosince 2006, kterým se zavádí statistická klasifikace ekonomických činností NACE Revize 2 a kterým se mění nařízení Rady (EHS) č. 3037/90 a některá nařízení ES o specifických statistických oblastech. Klasifikace CZ-NACE zohledňuje technologický rozvoj a strukturální změny hospodářství za posledních 15 let, je relevantnější s ohledem na hospodářskou realitu a lépe srovnatelná s jinými mezinárodními klasifikacemi. Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE) nahrazuje Odvětvovou klasifikaci ekonomických činností (OKEČ), vydanou sdělením Českého statistického úřadu ze dne 18. prosince 2003 č. 486/2003 Sb. a aktualizovanou sdělením č. 311/2005 Sb. Systematická část klasifikace CZ-NACE je uvedena v příloze tohoto sdělení. Metodická část, systematická část, vysvětlivky ke klasifikaci i převodník stávající OKEČ na CZ-NACE bude rovněž k dispozici na internetových stránkách Českého statistického úřadu na adrese www.czso.cz.

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

občané Evropské unie, tak i cizinci ze třetích zemí. Na konci června 2008 jich pracovalo v tomto odvětví celkem 22 tis., což činilo 8 % z celkového počtu všech cizinců evidovaných na úřadech práce; mezi občany EU/EHP a Švýcarska bylo zaměstnáno v tomto odvětví 10 % pracovníků a mezi cizinci ze třetích zemí 6 %. Významným odvětvím z hlediska zaměstnávání cizinců je i velkoobchod a maloobchod, v němž pracovalo na konci června 2008 celkem 21 tis. cizinců (7,7 %). Ostatní odvětví nehrají z hlediska zaměstnávání cizinců tak velkou roli. Na rozdíl od tradičních členských zemí EU nejsou v České republice cizinci téměř vůbec najímáni jako pracovníci vypomáhající v domácnostech; tento okruh činností je ve zcela zanedbatelné míře vykonáván i domácími pracovníky (podle VŠPS²⁷ zde bylo zaměstnáno pouze 2,5 tis., což činilo 0,1 % z celkové zaměstnanosti obyvatelstva, viz tabulka č. 5a). Jiným vysvětlením může být i to, že tyto činnosti probíhají často v šedé ekonomice, to znamená, že nejsou evidovány a zdaněny. Proto se ani neobjevují ve statistikách a evidencích.

Zaměstnávání občanů EU a cizinců ze třetích zemí se z hlediska odvětvové struktury liší. Občané EU jsou podstatně méně zaměstnáni v odvětví stavebnictví; naopak, relativně častěji nežli cizinci ze třetích zemí se uplatňují v odvětví profesních vědeckých a technických činností. Mají do určité míry favorizované postavení na trhu práce, což odráží i další třídění z hlediska postavení na trhu práce a kvalifikace v třídění podle klasifikace zaměstnání a úrovně vzdělání KZAM.

Distribuce cizinců evidovaných na úřadech práce podle CZ - NACE ukazuje na převahu občanů EU/EHP a Švýcarska mezi zaměstnanými cizinci v odvětvích národního hospodářství: B - Těžba a dobývání surovin (94 % občanů EU); v odvětví D - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu (88 % občanů EU); v odvětví C - Zpracovatelský průmysl je převaha občanů EU (58 % občanů EU); E - Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi (51 % občanů EU); G - Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel (66 % občanů EU); H - Doprava a skladování (72 % občanů EU); I - Informační a komunikační činnosti (53 % občanů EU); J - Ubytování, stravování a pohostinství (74 % občanů EU); K - Peněžnictví a pojišťovnictví (86 % občanů EU); M - Profesní, vědecké a technické činnosti (66 % občanů EU); N - Administrativní a podpůrné činnosti (70 % občanů EU); O - Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení (87 % občanů EU); P - Vzdělávání (65 % občanů EU); Q - Zdravotní a sociální péče (88 % občanů EU); R - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (56 % občanů EU); S - Ostatní činnosti (59 % občanů EU);

Ostatní cizinci (mimo EU/EHP a Švýcarsko) mají relativní převahu nad občany EU/EHP a Švýcarska v odvětvích: A - Zemědělství, lesnictví a rybářství (59%); F - Stavebnictví (73%); L - Činnosti v oblasti nemovitostí (64%); T - Činnosti domácností jako zaměstnavatelů (75%);

Genderové rozdíly v zaměstnávání cizinců jsou signifikantní; muži mají dominantní postavení zejména v odvětvích: těžba nerostných surovin (96 %), výroba a rozvod elektřiny (85 %), stavebnictví (81 %), doprava a skladování (80%); v ostatních odvětvích již nejsou genderové rozdíly tak výrazné. Ženy převažují pouze v odvětvích: činnosti domácností²⁸ (86 %), zdravotní a sociální péče (70 %) a zemědělství (54 %).

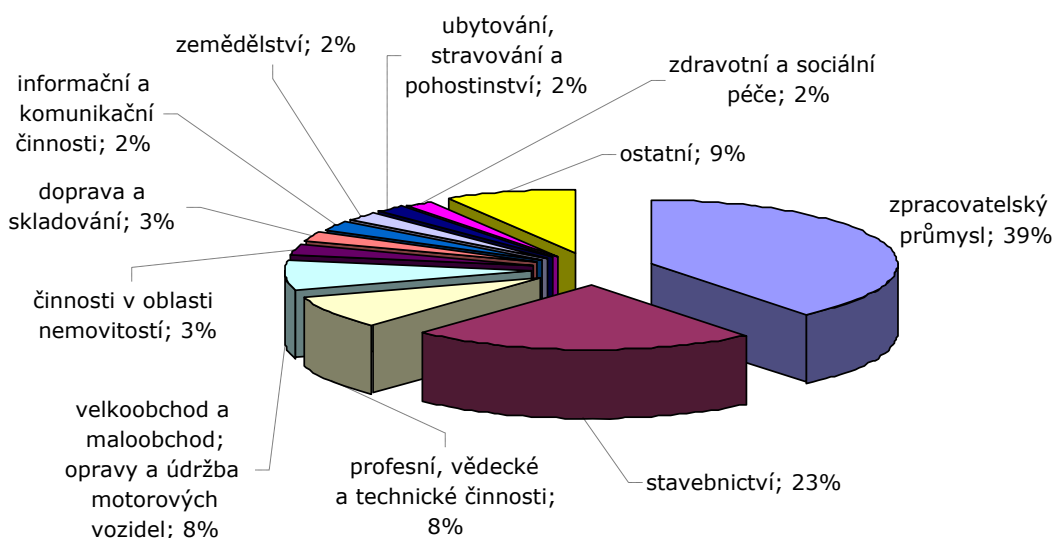
Genderové rozdíly se násobí v případě, jedná-li se o zaměstnávání občanů EU a cizinců ze třetích zemí. Ženy z členských zemí EU nejsou téměř vůbec zaměstnány ve

²⁷ Výsledky Výběrového šetření pracovních sil z konce června 2008.

²⁸ V tomto odvětví bylo evidováno úřady práce k 30.6.2008 pouze 36 cizinců.

stavebnictví, zatímco mezi cizinci ze třetích zemí zaměstnaných v odvětví stavebnictví tvoří ženy celou čtvrtinu. Překvapujícím zjištěním je, že ženy ze třetích zemí jsou ve srovnání z muži relativně více zastoupeny mezi pracovníky v odvětví profesních vědeckých činností (46 % žen oproti 54 % mužů), nežli je tomu mezi občany z členských zemí EU, kde je žen relativně méně (39 % žen oproti 61 % mužů).

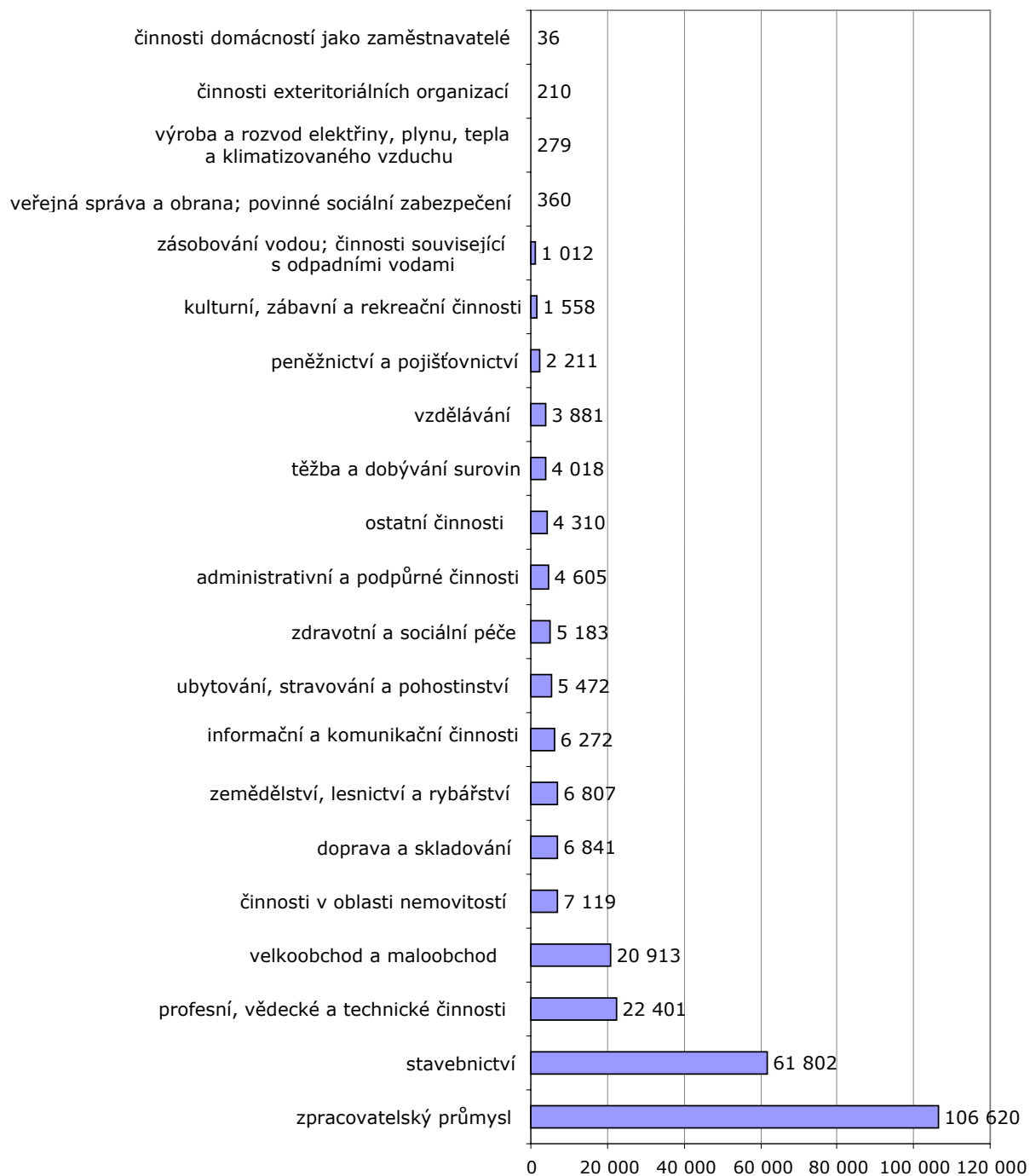
Graf č. 57 Distribuce cizinců evidovaných na úřadech práce podle odvětví národního hospodářství – NACE CZ k 30.6.2008

Pramen: MPSV-SSZ, MPO, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,;

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

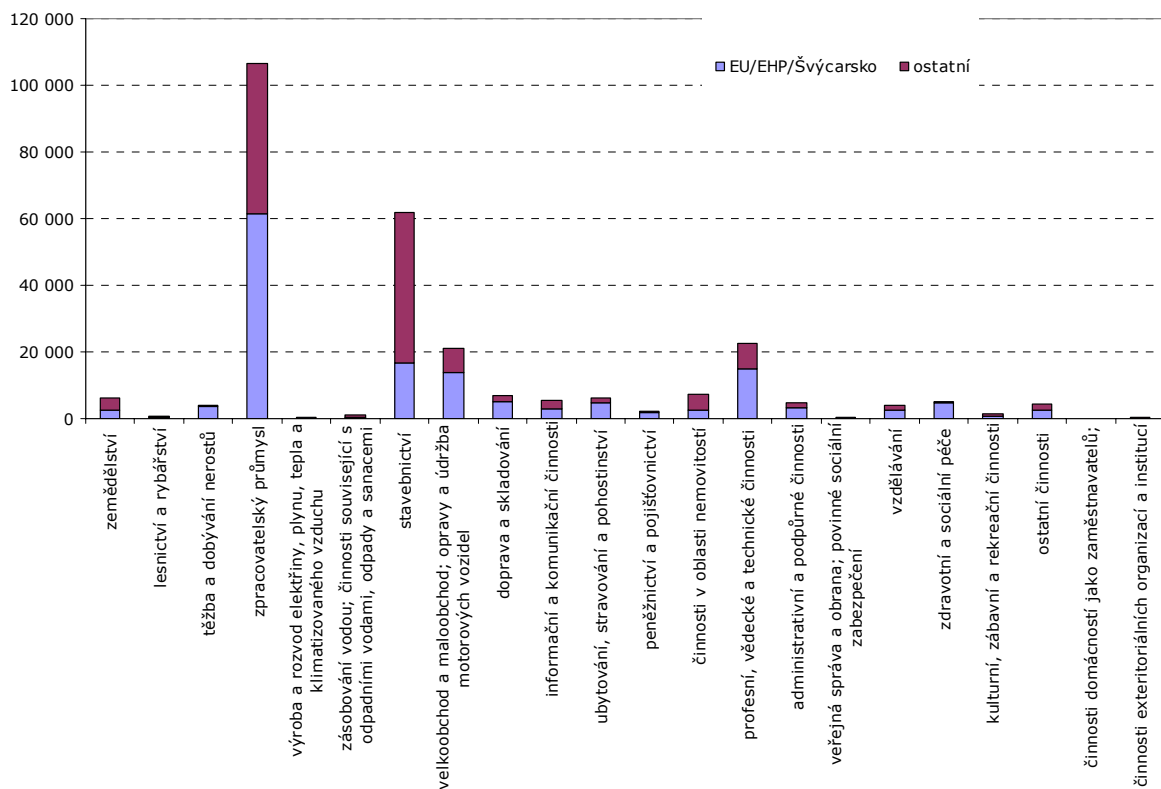
Graf č. 58 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle NACE CZ celkem (stav k 30.6.2008)**

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

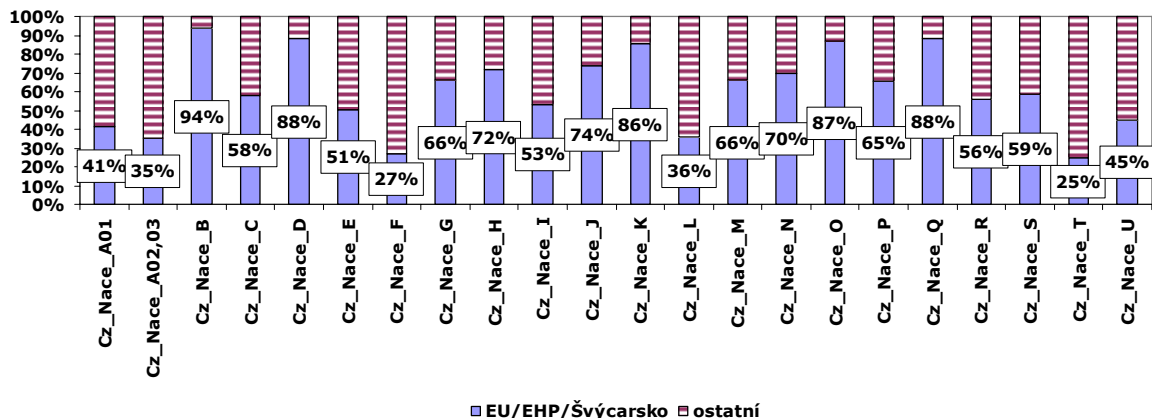
Poznámka: graf zachycuje všechny doklady o zaměstnaných cizincích evidovaných úřady práce

Graf č. 59 Cizinci evidovaní na úřadech práce - EU/EHP/Švýcarsko a ostatní cizinci mimo EU/EHP a Švýcarsko (stav k 30.6.2008)

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

59 a)

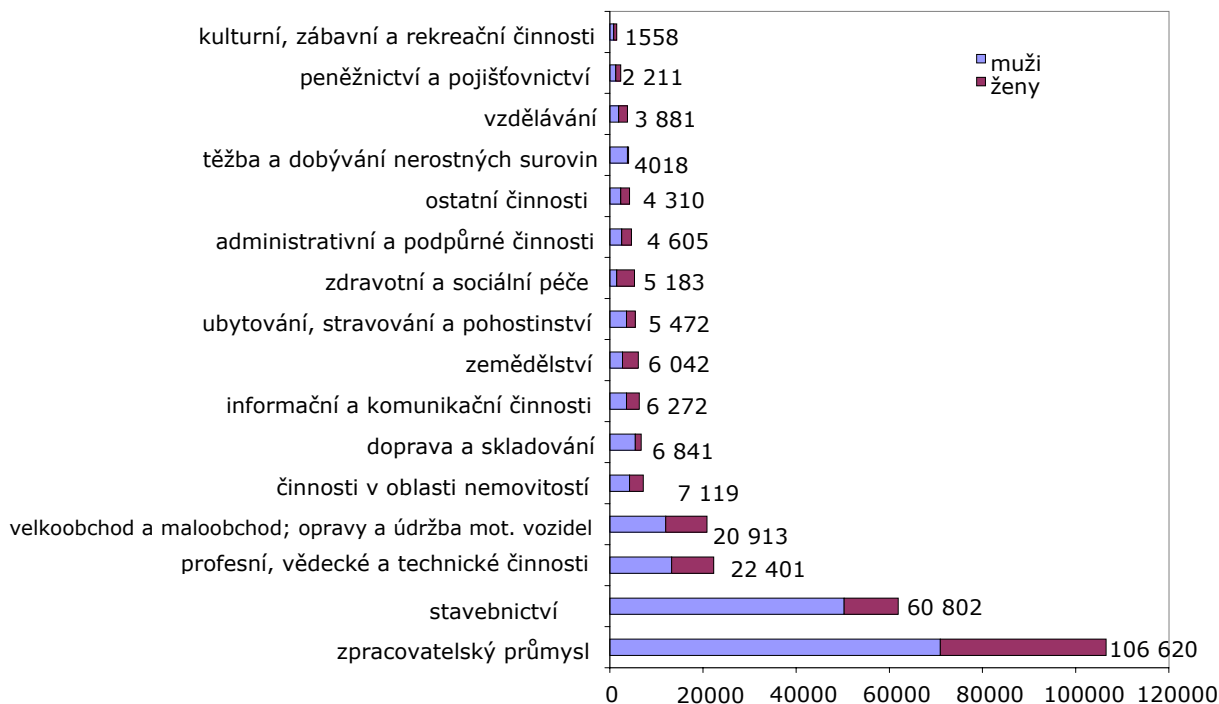

CZ NACE

- Cz_Nace_A01 A - Zemědělství,
- Cz_Nace_A02,03 lesnictví a rybářství
- Cz_Nace_B B- Těžba a dobývání
- Cz_Nace_C C - Zpracovatelský průmysl
- Cz_Nace_D D - Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu
- Cz_Nace_E E - Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi
- Cz_Nace_F F - Stavebnictví
- Cz_Nace_G G - Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel
- Cz_Nace_H H - Doprava a skladování
- Cz_Nace_I I - Informační a komunikační činnosti
- Cz_Nace_J J - Ubytování, stravování a pohostinství
- Cz_Nace_K K - Peněžnictví a pojišťovnictví
- Cz_Nace_L L - Činnosti v oblasti nemovitostí
- Cz_Nace_M M - Profesionální, vědecké a technické činnosti
- Cz_Nace_N N - Administrativní a podpůrné činnosti
- Cz_Nace_O O - Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení
- Cz_Nace_P P - Vzdělávání
- Cz_Nace_Q Q - Zdravotní a sociální péče
- Cz_Nace_R R - Kulturní, zábavní a rekreační činnosti
- Cz_Nace_S S - Ostatní činnosti
- Cz_Nace_T T - Činnosti domácností jako zaměstnavatelů;
- Cz_Nace_U U - Činnosti extertoriálních organizací a institucí

Pramen: MPSV-SSZ, graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

Graf č. 60 Cizinci evidovaní na úřadech práce podle NACE CZ celkem a pohlaví – nejčteněji zastoupená odvětví (k 30.6.2008)

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

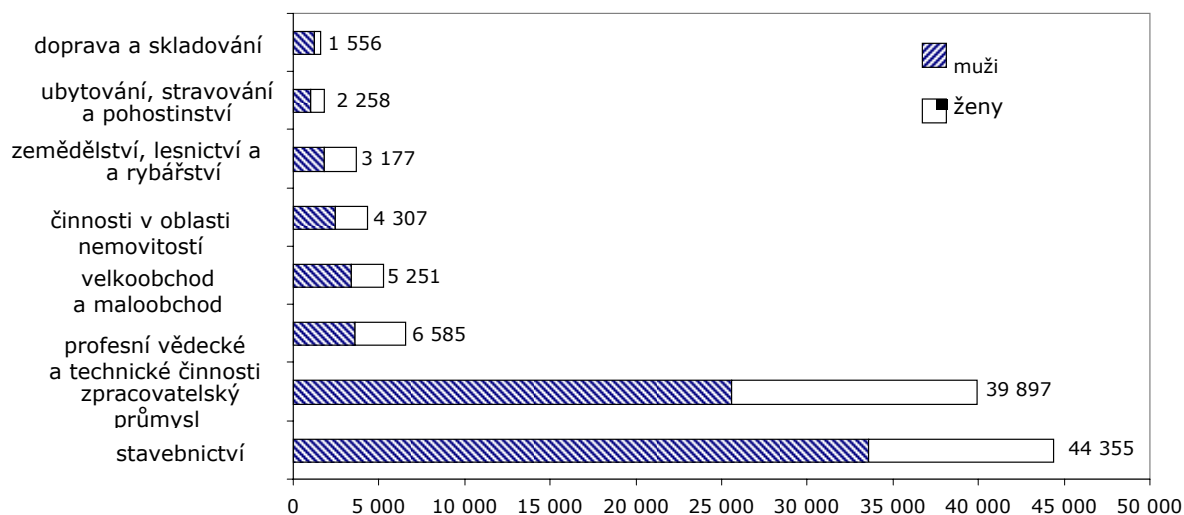
Graf č. 61 Občané EU evidovaní na úřadech práce podle NACE CZ a pohlaví – nejčteněji zastoupená odvětví (k 30.6.2008)

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 62 **Cizinci s povolením k zaměstnání podle NACE CZ a pohlaví – nejčastěji zastoupená odvětví (k 30.6.2008)**

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

Tabulka č. 5 **Cizinci registrovaní na úřadech práce celkem podle NACE CZ a pohlaví k 30.6.2008**

NACE CZ	muži		ženy		celkem	
zemědělství	2 816	1,55%	3 226	3,59%	6 042	2,22%
lesnictví a rybnářství	500	0,27%	265	0,29%	765	0,28%
těžba a dobývání nerostných surovin	3 842	2,11%	176	0,20%	4 018	1,48%
zpracovatelský průmysl	70 907	38,97%	35 713	39,71%	106 620	39,21%
výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	238	0,13%	41	0,05%	279	0,10%
zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	757	0,42%	255	0,28%	1 012	0,37%
stavebnictví	50 308	27,65%	11 494	12,78%	61 802	22,73%
velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	11 975	6,58%	8 938	9,94%	20 913	7,69%
doprava a skladování	5 451	3,00%	1 390	1,55%	6 841	2,52%
ubytování, stravování a pohostinství	4 434	2,44%	1 838	2,04%	6 272	2,31%
informační a komunikační činnosti	2 685	1,48%	2 787	3,10%	5 472	2,01%
peněžnictví a pojišťovnictví	1 220	0,67%	991	1,10%	2 211	0,81%
činnosti v oblasti nemovitostí	4 257	2,34%	2 862	3,18%	7 119	2,62%
profesní, vědecké a technické činnosti	13 158	7,23%	9 243	10,28%	22 401	8,24%
administrativní a podpůrné činnosti	2 448	1,35%	2 157	2,40%	4 605	1,69%
veřejná správa a obrana; povinné soc. zabezpečení	178	0,10%	182	0,20%	360	0,13%
vzdělávání	1 997	1,10%	1 884	2,09%	3 881	1,43%
zdravotní a sociální péče	1 555	0,85%	3 628	4,03%	5 183	1,91%
kulturní, zábavní a rekreační činnosti	835	0,46%	723	0,80%	1 558	0,57%
ostatní činnosti	2 272	1,25%	2 038	2,27%	4 310	1,59%
činnosti domácností jako zaměstnavatelů	5	0,00%	31	0,03%	36	0,01%
činnosti extertoriálních organ. a institucí	130	0,07%	80	0,09%	210	0,08%
celkem	181 968	100,00%	89 942	100,00%	271 910	100,00%

Pramen: MPSV-SSZ

Tabulka č. 5a) **Zaměstnaní z VŠPS podle NACE CZ a pohlaví v 1.pololetí 2008**
kopie; pramen: ČSÚ-VŠPS

Skladba osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním v ČR podle odvětví činnosti a pohlaví v 1. pololetí 2008

OKEČ	celkem		muži		ženy		zaměstnaní (vč. produkčních družstev)		podnikatelé (vč. pomoci rod. příslušníků)	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v % z celkové zaměstnanosti	v tis.	v % z celkové zaměstnanosti
celkem	4980,8	100,0	2845,2	100,0	2135,7	100,0	4178,2	83,9	802,6	16,1
z toho:										
zemědělství, myslivost a lesnictví	163,8	3,3	112,8	4,0	51,0	2,4	127,7	78,0	36,2	22,1
rybolov a chov ryb	2,7	0,1	2,3	0,1	0,4	0,0	2,1	77,8	0,6	22,2
těžba nerostných surovin	55,5	1,1	48,2	1,7	7,3	0,3	54,1	97,5	1,5	2,7
zpracovatelský průmysl	1428,5	28,7	915,6	32,2	512,9	24,0	1321,6	92,5	106,7	7,5
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	76,4	1,5	60,2	2,1	16,2	0,8	71,7	93,8	4,7	6,2
stavebnictví	459,5	9,2	420,3	14,8	39,3	1,8	282,2	61,4	177,2	38,6
obchod, opravy motor. vozidel a spotř. zboží	630,1	12,7	299,1	10,5	331,0	15,5	475,9	75,5	154,2	24,5
ubytování a stravování	177,3	3,6	79,7	2,8	97,5	4,6	143,8	81,1	33,5	18,9
doprava, skladování a spoje	373,8	7,5	267,1	9,4	106,7	5,0	332,7	89,0	41,1	11,0
finanční zprostředkování	115,2	2,3	44,4	1,6	70,8	3,3	91,9	79,8	23,3	20,2
nemovitosti a pronájem, podnikatelské činnosti	362,5	7,3	200,4	7,0	162,1	7,6	238,0	65,7	124,5	34,3
veřejná správa a obrana, povinné soc. zabezpečení	327,9	6,6	169,0	5,9	158,9	7,4	323,5	98,7	4,4	1,3
vzdělávání	283,1	5,7	68,8	2,4	214,3	10,0	271,8	96,0	11,3	4,0
zdravotní a sociální péče, veterinární čin.	326,9	6,6	63,7	2,2	263,3	12,3	304,1	93,0	22,9	7,0
ostatní veřejné, soc. a osobní služby	194,6	3,9	92,5	3,3	102,1	4,8	135,3	69,5	59,2	30,4
činnosti domácností	2,6	0,1	0,5	0,0	2,0	0,1	1,5	57,7	1,1	42,3
exteritoriální organizace a instituce	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	50,0	0,3	150,0

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

3.6.1 Nejčteněji zastoupené skupiny občanů EU podle NACE CZ

Struktura zaměstnání občanů Evropské unie podle odvětví národního hospodářství v třídění NACE CZ vykazuje určité rozdíly od celkového rozložení četností v celém souboru ekonomicky aktivních cizinců. Občané Slovenska (102 tis. registrovaných na úřadech práce k 30.6.2008) byli zaměstnání především ve zpracovatelském průmyslu (40 %), stavebnictví (13 %), obchodě (11 %) a odvětví profesní vědecké a technické činnosti (10 %). Méně často v odvětvích: zdravotní a sociální péče (4 %), doprava a skladování (4 %), informační a komunikační činnosti (3 %), ubytování a stravování (2,4 %), administrativní a podpůrné činnosti (2 %) a činnosti v oblasti nemovitostí (1,7 %).

Občané Polska (22 tis. registrovaných na úřadech práce k 30.6.2008) byli nejčastěji zaměstnání ve zpracovatelském průmyslu (55 %), těžbě a dobývání surovin (11 %), odvětví profesní vědecké a technické činnosti (10 %) a stavebnictví (9 %). Ve

srovnání s občany Slovenska pracovali častěji ve zpracovatelském průmyslu a při dobývání nerostných surovin.

Občané Bulharska (6 tis. registrovaných na úřadech práce k 30.6.2008) byli zaměstnáváni zejména ve zpracovatelském průmyslu (48 %), odvětví profesní vědecké a technické činnosti (9 %), stavebnictví (8 %), obchodě (8 %), dopravě a skladování (7 %) a zemědělství (4 %).

Občané Rumunska (4,5 tis. registrovaných na úřadech práce k 30.6.2008) byli zaměstnáni zejména ve zpracovatelském průmyslu (56 %), zemědělství (10 %), stavebnictví (9 %) a profesních vědeckých a technických činnostech (7 %).

Občané Německa (2,6 tis. registrovaných na úřadech práce k 30.6.2008) byli zaměstnáni nejvíce ve zpracovatelském průmyslu (41 %), obchodě (12 %), profesních vědeckých a technických činnostech (10 %), informačních komunikačních činnostech (5 %) a peněžnictví (4,5 %).

3.6.2 Cizinci s povolením k zaměstnání registrovaní na úřadech práce podle NACE CZ - vybrané skupiny

Nejpočetnější skupinou cizinců pracujících na základě povolení k zaměstnání byli na konci června 2008 Ukrajinci (66 tis. evidovaných na úřadech práce); 56 % občanů Ukrajiny bylo zaměstnáno ve stavebnictví a 20 % ve zpracovatelském průmyslu. Podstatně méně jich bylo zaměstnáno v oblasti nemovitostí a pronájmu (5 %), obchodě (4 %) a zemědělství (4 %).

Vietnamci s povolením k zaměstnání (15 tis. evidovaných na úřadech práce) byli zaměstnáni především ve zpracovatelském průmyslu (89 %), stavebnictví (4 %), obchodě (2 %) a profesních vědeckých a technických činnostech (3 %).

Mongolové v pořadí třetí podle počtu vystavených platných povolení k zaměstnání (10,5 tis.) byli zaměstnáni především ve zpracovatelském průmyslu (77 %), oboru profesní vědecké a technické činnosti (8 %), stavebnictví (7 %) a zemědělství (1,4 %).

3.6.3 Zaměstnanost v národním hospodářství a zaměstnanost cizinců v roce 2007

Data Českého statistického úřadu k 31.12.2007 (připravená pro publikaci Cizinci v České republice) jsou pro srovnání rozdílů v odvětvové struktuře zaměstnanosti obyvatelstva a cizinců vhodnější; třídění podle odvětvové klasifikace zaměstnání OKEČ se sice poněkud liší od třídění CZ-NACE a data jsou méně aktuální, ale umožňují srovnat odvětvové diference v celkové zaměstnanosti obyvatelstva²⁹ a celkové zaměstnanosti cizinců, a nikoli pouze cizinců evidovaných na úřadech práce (zahrnují cizince evidované na úřadech práce i cizince s živnostenským oprávněním).

Největší rozdíly mezi strukturou zaměstnanosti obyvatelstva České republiky a cizinců byly zjištěny v roce 2007 v zaměstnanosti v odvětví stavebnictví; 9 % z celkové zaměstnanosti obyvatel oproti 22 % z celkové zaměstnanosti cizinců; cizinci bývají ve stavebnictví zaměstnáváni obvykle jako zaměstnanci stavebních firem, méně jako podnikatelé (75 % : 25 %). Kupodivu jsou v postavení zaměstnanců častěji, nežli

²⁹ Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil - roční průměry 2007, www.czso.cz dne 14.1.2009

je běžné mezi obyvatelstvem ČR pracujícím ve stavebnictví, kde je 62 % zaměstnanců oproti 38 % podnikatelů. Zdá se, že v odvětví stavebnictví již odzvonilo alespoň zčásti kvazipodnikatelům z řad cizinců obcházejících zákon o zaměstnanosti skrytým zaměstnáním (máme na mysli formu OSVČ, kterou někteří volí v případě, že je obtížné získat povolení k zaměstnání), a naopak se struktura zaměstnanosti cizinců ve stavebnictví blíží více normálu, nežli je obvyklé mezi obyvatelstvem. Tam může být skryté zaměstnávání osob podnikajících ve stavebnictví na živnostenský list častější. Pro odvětví stavebnictví jsou typické sezónní výkyvy v potřebě zaměstnanců a řada zaměstnavatelů najímá raději osoby samostatně výdělečně činné, k nimž nemá po vykonání práce další závazky a nemusí je platit v době, kdy je z důvodu klimatických podmínek stavební činnost omezená.

Téměř třetina z celkové zaměstnanosti cizinců probíhá v odvětví zpracovatelského průmyslu. V porovnání se zaměstnaností obyvatel je zaměstnanost cizinců vyšší (31 %: 29 %). Cizinci pracují ve zpracovatelském průmyslu nejčastěji jako zaměstnanci (93 % ve srovnání se 7 % pracujícími na základě živnostenského oprávnění). Struktura zaměstnanosti v tomto odvětví je více méně stejná jako mezi obyvatelstvem, kde působí ve zpracovatelském průmyslu 8 % podnikatelů.

Relativně vyšší zastoupení cizinců oproti obyvatelstvu existuje i v odvětví G- „obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží“; 18 % z celkové zaměstnanosti cizinců oproti 12 % z celkové zaměstnanosti obyvatel. Téměř dvě třetiny (66 %) cizinců pracují v tomto odvětví formou živnostenského podnikání a 34% na základě běžné pracovní smlouvy se zaměstnavatelem. V tomto odvětví je struktura zaměstnanosti cizinců odlišná od obyvatel, mezi nimiž podniká v obchodě čtvrtina, a ostatní pracují jako zaměstnanci.

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Tabulka č. 6 **Cizinci v odvětvích národního hospodářství OKEČ k 31.12.2007 a zaměstnaní v národním hospodářství podle výsledků VŠPS v roce 2007 (roční průměr)**

odvětvová klasifikace ekonomických činností OKEČ	celkem ekonomicky aktivní cizinci		evidence cizinců na úřadech práce		živnostenská oprávnění cizinců		zaměstnaní v NH podle VŠPS*	
celkem	325 651	100%	240 242	100%	85 409	100%	4 907,7	100%
zemědělství, myslivost lesnictví	6 087	2%	4 867	2%	1 220	1%	173,2	4%
rybolov, chov ryb a související činnosti	21	0%	20	0%	1	0%	3,0	0%
těžba nerostných surovin	3 900	1%	3 893	2%	7	0%	54,2	1%
zpracovatelský průmysl	100 980	31%	94 158	39%	6 822	8%	1 405,5	29%
výroba a rozvod elektřiny	312	0%	310	0%	2	0%	72,7	1%
stavebnictví	70 104	22%	52 658	22%	17 446	20%	446,8	9%
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro os. potřebu	57 623	18%	19 377	8%	38 246	45%	613,1	12%
ubytování a stravování	8 120	2%	4 756	2%	3 364	4%	181,5	4%
doprava, skladování a spoje	7 385	2%	6 621	3%	764	1%	363,8	7%
finanční zprostředkování	2 041	1%	1 910	1%	131	0%	101,7	2%
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	48 201	15%	35 710	15%	12 491	15%	353,0	7%
veřejná správa	310	0%	300	0%	10	0%	312,2	6%
vzdělávání	5 314	2%	3 586	1%	1 728	2%	290,1	6%
zdravotní a sociální péče	5 139	2%	5 023	2%	116	0%	338,2	7%
ostatní veřejné a sociální služby	9 630	3%	6 814	3%	2 816	3%	194,3	4%
činnosti domácností	34	0%	25	0%	9	0%	2,7	0%
exteritoriální organizace a spolky	214	0%	214	0%	0	0%	1,0	0%
jiné	236	0%	0	0%	236	0%	0,7	0%

Pramen MPSV-SSZ, MPO in: Cizinci v České republice 2008, ČSÚ (připravovaná publikace); ČSÚ- VŠPS (roční průměry2007) www.czso.cz 12.1.2009

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Tabulka č. 7 Zaměstnanost cizinců v odvětvích národního hospodářství; občané EU a ostatní cizinci (stav k 31.12.2007)

odvětvová klasifikace ekonomických činností OKEČ	celkem		evidence na úřadech práce		živnostenská oprávnění		
zemědělství, myšlivost, lesnictví	celkem	6 087	100,00%	4 867	100,00%	1 220	100,00%
	EU	2 431	39,94%	2 020	14,50	411	33,69
	ostatní	3 656	60,06%	2 847	58,50	809	66,31
rybolov, lov ryb, a související činnosti	celkem	21	100,00%	20	100,00%	1	100,00%
	EU	11	52,38%	10	50,00%	1	100,00%
	ostatní	10	47,62%	10	50,00%	0	0,00%
těžba nerostných surovin	celkem	3 900	100,00%	3 893	100,00%	7	100,00%
	EU	3 710	95,13%	3 709	95,27%	1	14,29%
	ostatní	190	4,87%	184	4,73%	6	85,71%
zpracovatelský průmysl	celkem	100 980	100,00%	94 158	100,00%	6 822	100,00%
	EU	67 275	66,62%	64 245	68,23%	3 030	44,42%
	ostatní	33 705	33,38%	29 913	31,77%	3 792	55,58%
výroba a rozvod elektriny	celkem	312	100,00%	310	100,00%	2	100,00%
	EU	252	80,88%	252	81,29%	0	0,00%
	ostatní	60	19,23%	58	18,71%	2	100,00%
stavebnictví	celkem	70 104	100,00%	52 658	100,00%	17 446	100,00%
	EU	20 848	29,74%	15 900	30,19%	4 948	28,36%
	ostatní	49 256	70,26%	36 758	69,81%	12 498	71,64%
obchod, opr. motor. vozidel a výrobků pro os. potřebu	celkem	57 623	100,00%	19 377	100,00%	38 246	100,00%
	EU	19 154	33,24%	13 433	69,32%	5 721	14,96%
	ostatní	38 469	66,76%	5 944	30,68%	32 525	85,04%
ubytování a stravování	celkem	8 120	100,00%	4 756	100,00%	3 364	100,00%
	EU	3 467	42,70%	2 709	56,96%	758	22,53%
	ostatní	4 653	57,30%	2 047	43,04%	2 606	77,47%
doprava, skladování a spoje	celkem	7 385	100,00%	6 621	100,00%	764	100,00%
	EU	5 602	75,86%	5 267	79,55%	335	43,85%
	ostatní	1 783	24,12%	1 357	20,45%	429	56,15%
finanční zprostředkování	celkem	2 041	100,00%	1 910	100,00%	131	100,00%
	EU	1 659	81,28%	1 633	85,50%	26	19,85%
	ostatní	382	18,72	277	14,50%	105	80,15%
činnost v oblasti nemovitostí a pronájmu	celkem	48 201	100,00%	35 710	100,00%	12 491	100,00%
	EU	27 424	56,90%	23 952	67,07%	3 472	27,80%
	ostatní	20 777	43,10%	11 758	32,93%	9 019	72,20%
veřejná správa	celkem	310	100,00%	300	100,00%	10	100,00%
	EU	264	85,16%	260	86,67%	4	40,00%
	ostatní	46	14,84%	40	13,33%	6	60,00%
vzdělávání	celkem	5 319	100,00%	3 586	100,00%	1 728	100,00%
	EU	3 500	65,86%	2 483	69,24%	1 017	58,85%
	ostatní	1 814	34,14%	1 103	30,76%	711	41,15%
zdravotní a sociální péče	celkem	5 139	100,00%	5 023	100,00%	116	100,00%
	EU	4 539	88,32%	4 495	89,49%	44	37,93%
	ostatní	600	11,68%	528	10,51%	72	62,07%
ostatní veřejné a sociální služby	celkem	9 630	100,00%	6 814	100,00%	2 816	100,00%
	EU	5 007	51,99%	4 123	60,51%	884	31,39%
	ostatní	4 623	48,01%	2 691	39,49%	1 932	68,61%
činnosti domácnosti	celkem	34	100,00%	25	100,00%	9	100,00%
	EU	4	11,76%	3	12,00%	1	11,11%
	ostatní	30	88,24%	22	88,00%	8	88,89%
exteritoriální organizace a spolky	celkem	214	100,00%	214	100,00%	0	100,00%
	EU	100	46,73%	100	46,73%	0	0,00%
	ostatní	114	53,27%	114	53,27%	0	0,00%

Pramen: MPSV-SSZ, MPO in: Cizinci v České republice 2008, ČSÚ (připravovaná publikace);

3.7 Zaměstnaní cizinci podle klasifikace zaměstnání KZAM

Postavení cizinců na trhu práce, posuzované podle klasifikace zaměstnání KZAM používané při Výběrovém šetření pracovních sil Českým statistickým úřadem, se liší z mnoha pohledů. Distribuci cizinců v třídách KZAM diferencuje zejména příslušnost ke „klubu bohatých“. Občané zemí EHP a OECD a občané některých bohatých členských zemí EU jsou ve srovnání s cizinci z ekonomicky slabších zemí zastoupeni častěji mezi manažery a vědeckými a odbornými duševními pracovníky v kvalifikačních třídách 1 KZAM a 2 KZAM. Cizinci ze třetích zemí s povolením k zaměstnání jsou oproti ostatním cizincům zaměstnání podstatně častěji jako pomocní nekvalifikovaní pracovníci v 9. třídě KZAM. Zde je zaměstnána přibližně polovina z nich.

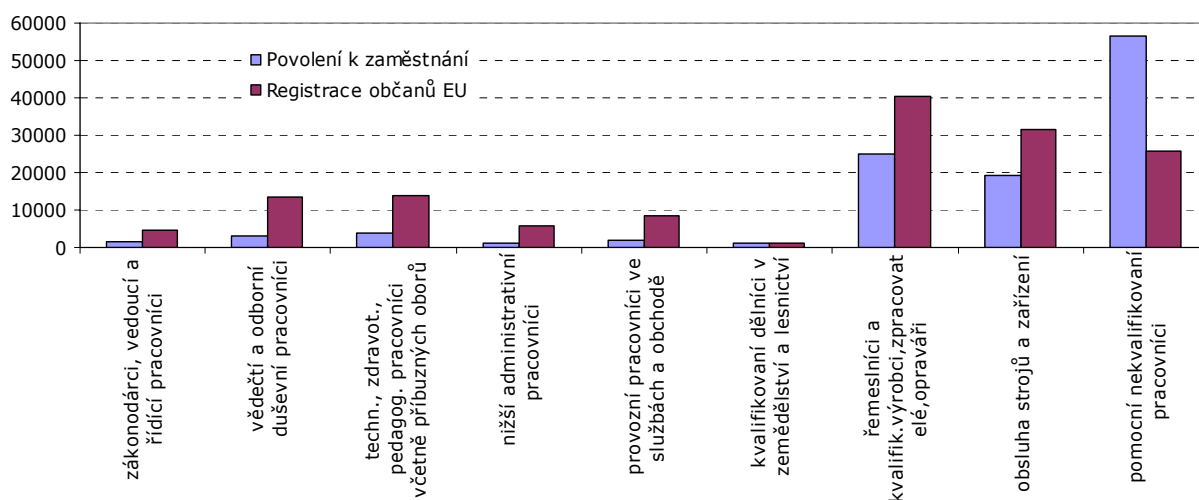
Tabulka č. 8 **Cizinci evidovaní úřady práce a zaměstnaní v národním hospodářství podle oborů činnosti KZAM (stav k 30.6.* / VŠPS 1. pololetí 2008)**

obory činností KZAM	povolení k zaměstnání	celkem evidence cizinců	registrace EU	registrace EHP a Švýcarsko	registrace státy OECD	celkem státy bez EU	VŠPS zaměstnaní v NH
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	1 404	6 587	4 725	51	3 869	1 862	330,5
vědečtí a odborní duševní pracovníci	3 232	18 137	13 299	49	5 456	4 838	549,2
technici, zdravotníci, pedagog. pracovníci včetně příbuzných oborů	3 742	18 725	13 926	49	4 399	4 799	1 133,5
nižší administrativní pracovníci	1 069	7 513	5 699	15	950	1 814	352,1
provozní pracovníci ve službách a obchodě	2 001	12 059	8 521	3	574	3 538	583,8
kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví	1 341	2 981	1 345	0	66	1 636	69,0
řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	25 145	68 366	40 542	3	10 009	27 824	944,2
obsluha strojů a zařízení	19 213	53 219	31 611	2	8 099	21 608	676,7
pomocní nekvalifikovaní pracovníci	56 724	84 562	25 701	2	3 073	58 861	346,8
nezjištěno	0	387	361	0	30	26	
celkem	113 871	272 536	145 730	174	36 525	126 806	4 985,8
relativní četnosti							
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	1,2%	2,4%	3,2%	29,3%	10,6%	1,5%	6,6%
vědečtí a odborní duševní pracovníci	2,8%	6,7%	9,1%	28,2%	14,9%	3,8%	11,0%
technici, zdravotníci, pedagog. pracovníci včetně příbuzných oborů	3,3%	6,9%	9,6%	28,2%	12,0%	3,8%	22,7%
nižší administrativní pracovníci	0,9%	2,8%	3,9%	8,6%	2,6%	1,4%	7,1%
provozní pracovníci ve službách a obchodě	1,8%	4,4%	5,8%	1,7%	1,6%	2,8%	11,7%
kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví	1,2%	1,1%	0,9%	0,0%	0,2%	1,3%	1,4%
řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	22,1%	25,1%	27,8%	1,7%	27,4%	21,9%	18,9%
obsluha strojů a zařízení	16,9%	19,5%	21,7%	1,1%	22,2%	17,0%	13,6%
pomocní nekvalifikovaní pracovníci	49,8%	31,0%	17,6%	1,1%	8,4%	46,4%	7,0%
nezjištěno	0,0%	0,1%	0,2%	0,0%	0,1%	0,0%	0,0 %
celkem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

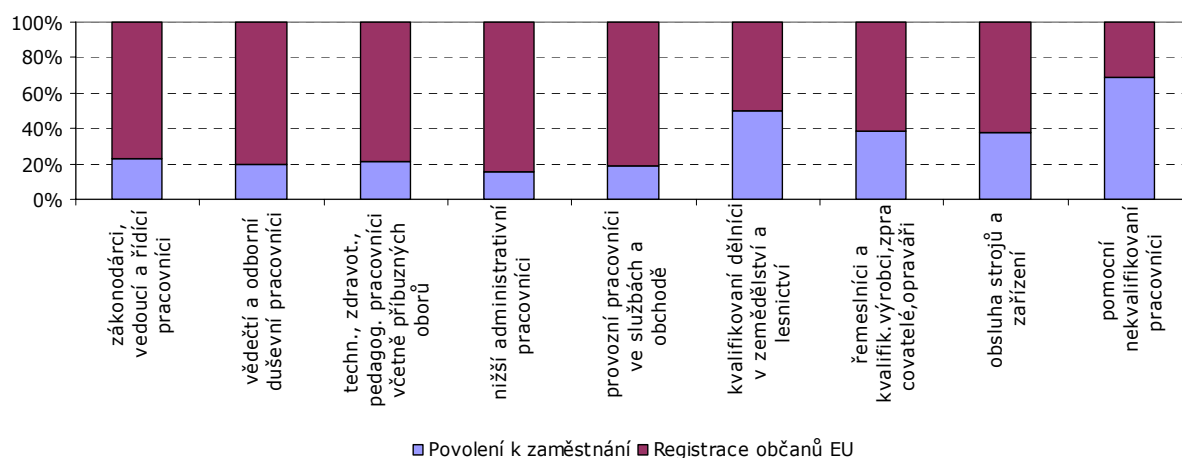
Pramen: MPSV-SSZ, ČSÚ-VŠPS; výpočet Milada Horáková, VÚPSV, v.v.i.

Graf č. 63 **Občané EU evidovaní na úřadech práce a cizinci s povolením k zaměstnání v třídění podle KZAM (k 30.6.2008)**

63 a)

63 b)

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

Srovnání zaměstnaných cizinců evidovaných na úřadech práce s Výběrovým šetřením pracovních sil ukazuje na odlišnosti v kvalifikační struktuře zaměstnaných cizinců a obyvatelstva České republiky. Výrazně lepší postavení na trhu práce v České republice mají ve srovnání s obyvatelstvem cizinci ze zemí EHP a OECD. Zaměstnaní občané EU jsou v poněkud méně příznivém postavení, což je to dáno tím, že nejpočetnější skupinu z nich představují občané Slovenska, kteří nemají tak favorizované postavení, jako občané tradičních zemí EU.

Cizinci s povolením k zaměstnání jsou zaměstnáváni méně často v řídicích pozicích, nežli je mezi zaměstnanými v populaci České republiky běžné. Přestože se podíl cizinců ze třetích zemí zaměstnaných ve vysoce kvalifikovaných profesích zvyšuje, stále jsou ve srovnání s obyvatelstvem i ostatními cizinci v kvalifikačních

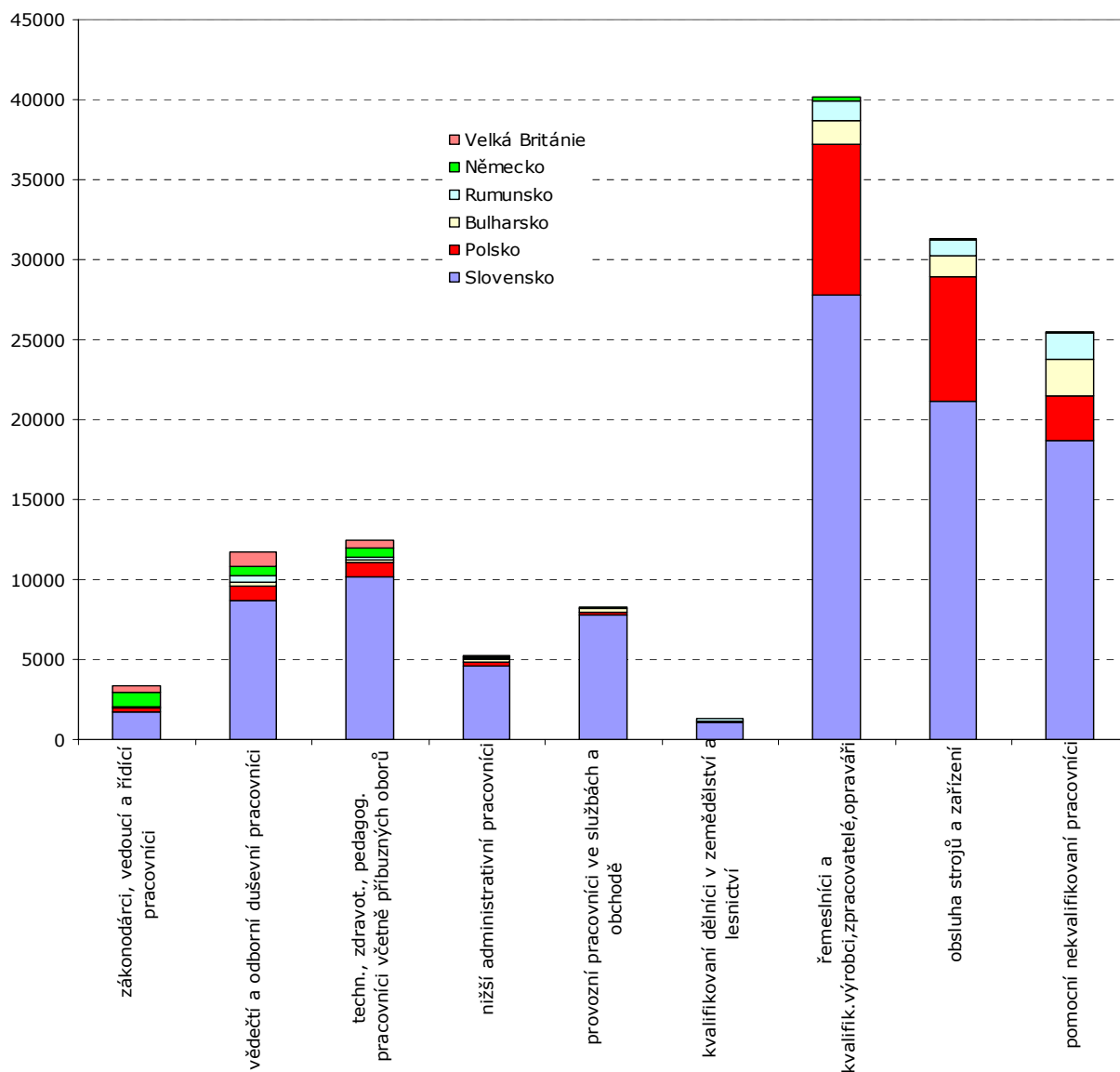
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

třídách 1 a 2 zastoupeni výrazně méně. Naopak, od kvalifikační třídy 7 a výše jsou cizinci s povolením k zaměstnání zastoupeni více, nežli je běžné mezi obyvatelstvem; zvláště výrazný rozdíl existuje v jejich zastoupení v kvalifikační třídě 9. KZAM, kde pracuje 50 % cizinců s povolením k zaměstnání oproti 7 % v obyvatelstvu ČR.

Nejvýraznější rozdíl v zastoupení v pomocných nekvalifikovaných profesích třídy 9. KZAM byl zjištěn mezi ženami s povolením k zaměstnání a ženami z EU; 52 % žen s povolením k zaměstnání registrovaných na úřadech práce je zaměstnáno právě v kvalifikační třídě 9 KZAM, oproti 21 % žen z EU.

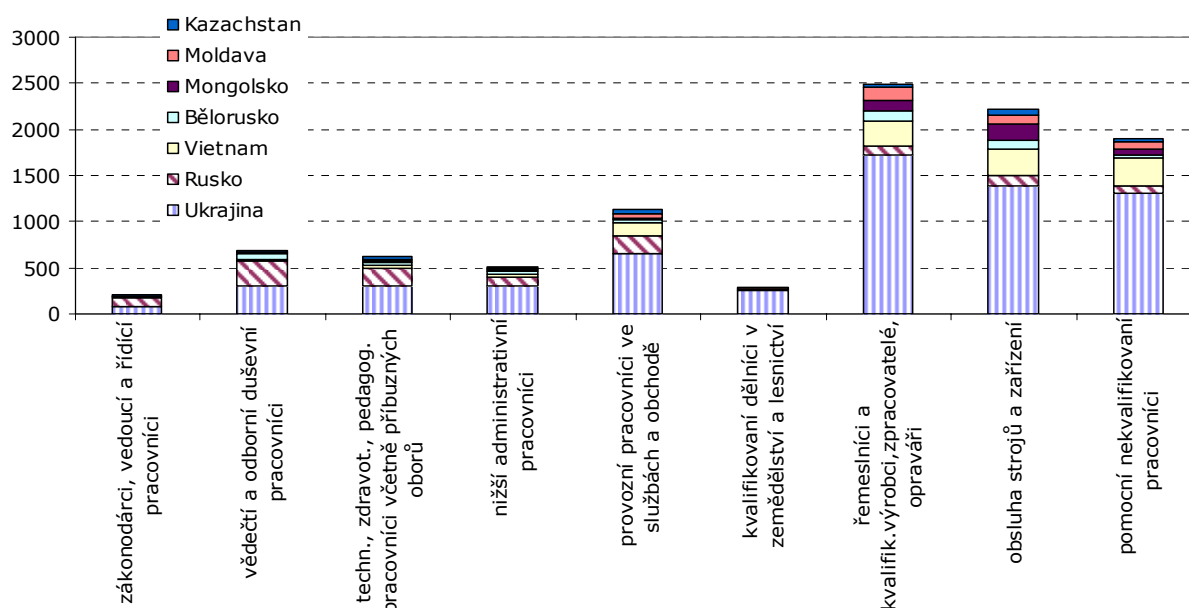
Graf č. 64 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle státního občanství a KZAM (k 30.6.2008)**

64 a) Občané EU nejčtenější skupiny podle státního občanství

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

64 b) Občané třetích zemí - nejčetnější skupiny podle státního občanství

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.,

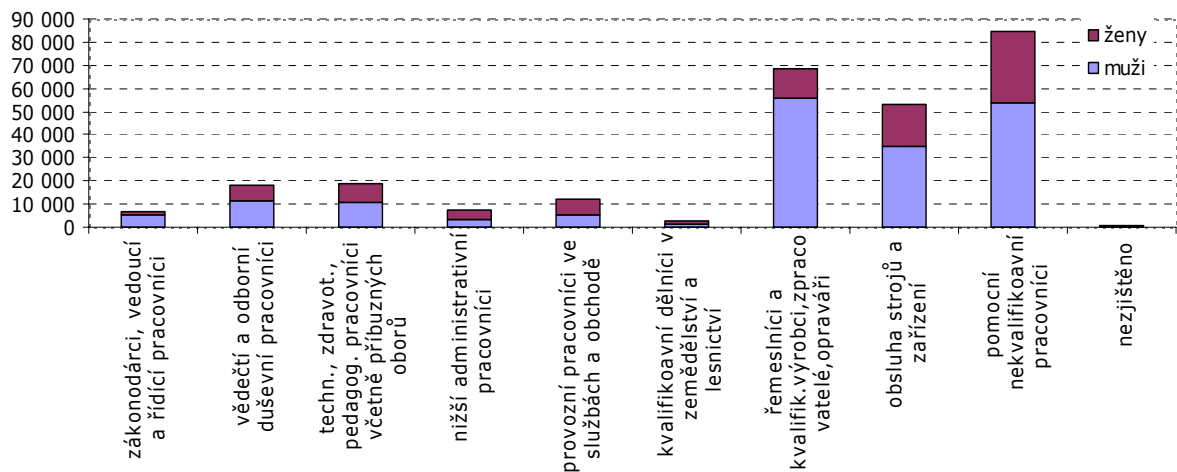
Postavení žen-cizinek na trhu práce je ve srovnání s postavením mužů-cizinců horší; méně často jsou zastoupeny v kvalifikační třídě 1 KZAM, tj. na manažerských pozicích i v kvalifikační třídě 2 KZAM, mezi vědeckými odbornými a duševními pracovníky. Ženy-cizinky pracují častěji jako pomocné a nekvalifikované pracovníce v 9. třídě KZAM častěji nežli muži-cizinci (34 % z celkového počtu žen-cizinek evidovaných na úřadech práce oproti 30 % mužů-cizinců). Ženy-cizinky jsou relativně častěji nežli muži-cizinci zaměstnány v kvalifikačních třídách 3 KZAM (techn., zdravot., pedagog. pracovníci včetně příbuzných oborů) v poměru 9 % žen oproti 6 % mužů; 4 KZAM (nižší administrativní pracovníci) v poměru 5 % žen oproti 2 % mužů; v třídě 5 KZAM (provozní pracovníci ve službách a obchodě) v poměru 8 % žen oproti 3 % mužů; mírnou převahu mají ženy i v kvalifikační třídě 8 KZAM (obsluha strojů a zařízení), kde je z celkového počtu žen-cizinek zaměstnáno 20 % oproti 19 % z celkového počtu mužů-cizinců.

Ve srovnání se zaměstnanými ženami v obyvatelstvu České republiky podle výsledků VŠPS ve 2. čtvrtletí 2008 jsou cizinky ve všech kvalifikačních třídách 1 KZAM zastoupeny podstatně méně, nežli odpovídá normálnímu rozložení v obyvatelstvu podle genderového hlediska. Naopak, v kvalifikačních třídách 6 a výše jsou nadměrně zastoupeny. Ve srovnání s podílem žen mezi zaměstnanými obyvateli České republiky v 9. třídě KZAM (9 %) je rozdíl v zastoupení cizinek velice výrazný (34 %). Výrazně více jsou ženy-cizinky najímány k obsluze strojů a zařízení v kvalifikační třídě 8 (20 %) oproti 8 % žen zaměstnaných v této třídě podle VŠPS. Ženy-cizinky jsou častěji zastoupeny i v kvalifikační třídě 7 KZAM mezi kvalifikovanými výrobci, zpracovateli a opraváři (14 % zaměstnaných cizinek oproti 5% zaměstnaných žen z VŠPS).

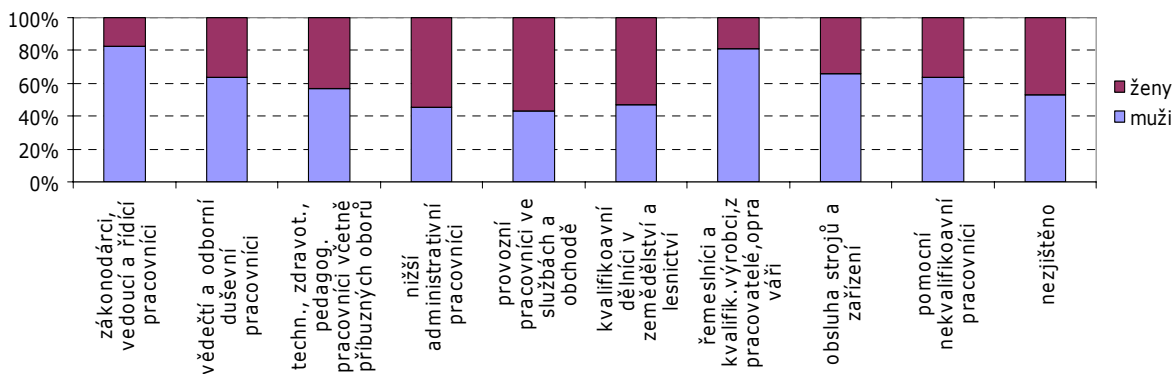
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 65 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle KZAM a pohlaví (k 30.6.2008)**

65 a)

65 b)

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

Tabulka č. 9 **Cizinci evidovaní na úřadech práce a zaměstnaní v národním hospodářství podle KZAM a pohlaví (stav k 30.6.* / VŠPS 1. pololetí 2008)**

KZAM	muži-cizinci		ženy-cizinky		cizinci evidovaní na úřadech práce (nejčastěji v postavení zaměstnanců) celkem		VŠPS; muži v postavení zaměstnanců		VŠPS; ženy v postavení zaměstnanců	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	v tis.	%	v tis.	%
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	5 420	3,0%	1 167	1,3%	6 587	2,4%	240	8,5%	91	4,2%
vědečtí a odborní duševní pracovníci	11 600	6,4%	6 537	7,3%	18 137	6,7%	260	9,2%	289	13,5%
technici, zdravotníci, pedagog. pracovníci vč. příbuzných oborů	10 596	5,8%	8 129	9,0%	18 725	6,9%	532	18,7%	602	28,0%
nižší administrativní pracovníci	3 407	1,9%	4 106	4,6%	7 513	2,8%	88	3,1%	264	12,3%
provozní pracovníci ve službách a obchodě	5 191	2,8%	6 868	7,6%	12 059	4,4%	199	7,0%	385	17,9%
kvalifikovaní dělníci v zem. a lesnictví	1 392	0,8%	1 589	1,8%	2 981	1,1%	42	1,5%	28	1,3%
řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	55 477	30,4%	12 889	14,3%	68 366	25,1%	832	29,3%	112	5,2%
obsluha strojů a zařízení	35 116	19,3%	18 103	20,1%	53 219	19,5%	503	17,7%	174	8,1%
pomocní nekvalifikovaní pracovníci	53 987	29,6%	30 575	33,9%	84 562	31,0%	144	5,1%	202	9,4%
nezjištěno	205	0,1%	182	0,2%	387	0,1%	0	0,0%	0	0,0%
celkem	182 391	100,0%	90 145	100,0%	272 536	100,0%	2 839	100,0%	2 147	100,0%

Pramen: MPSV-SSZ, výpočet Milada Horáková, VÚPSV, v.v.i., ČSÚ-VŠPS; Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil 2. čtvrtletí 2008, 3101-08

Tabulka č. 10 **Cizinci s povolením k zaměstnání evidovaní na úřadech práce podle KZAM a pohlaví k 30.6.2008**

KZAM	muži-cizinci		ženy-cizinky		povolení k zaměstnání	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	1 182	1,6%	222	0,6%	1 404	1,2%
vědečtí a odborní duševní pracovníci	2 187	2,9%	1 045	2,8%	3 232	2,8%
technici, zdravotníci, pedagog. pracovníci včetně příbuzných oborů	2 471	3,2%	1 271	3,4%	3 742	3,3%
nižší administrativní pracovníci	647	0,8%	422	1,1%	1 069	0,9%
provozní pracovníci ve službách a obchodě	902	1,2%	1 099	2,9%	2 001	1,8%
kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví	621	0,8%	720	1,9%	1 341	1,2%
řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	18 899	24,8%	6 246	16,6%	25 145	22,1%
obsluha strojů a zařízení	12 307	16,1%	6 906	18,3%	19 213	16,9%
pomocní nekvalifikovaní pracovníci	36 993	48,5%	19 731	52,4%	56 724	49,8%
celkem	76 209	100,0%	37 662	100,0%	113 871	100,0%

Pramen: MPSV-SSZ; výpočet Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

3.8 Zaměstnaní cizinci podle vzdělání

Podrobná analýza cizí pracovní síly z hlediska její vzdělanosti a kvalifikační struktury naráží již léta na problémy při měření a srovnávání vzdělání dosaženého v různých vzdělávacích systémech. Údaje o dosaženém vzdělání a kvalifikaci cizinců, které jsou k dispozici za první pololetí 2008, nejsou proto úplné a zcela spolehlivé. Týkají se pouze cizinců evidovaných na úřadech práce v České republice. Údaje o vzdělání a kvalifikaci cizinců pracujících na základě platného živnostenského oprávnění bohužel nemáme za 1. pololetí 2008 k dispozici. Některé kvalitativní výzkumy³⁰ naznačují, že kvalifikační potenciál cizinců pracujících na základě živnostenského oprávnění nebývá využit. Například mezi vietnamskými stánkovými prodejci bývají osoby s vysokoškolským vzděláním, kteří své vzdělání nemohou z různých důvodů uplatnit na českém trhu práce. Podobně podnikající Ukrajinci a Rusové mívají někdy vysokoškolské vzdělání s orientací, která není na trhu práce v České republice využitelná. Distanční vzdělávání pro cizince by mohlo být nástrojem, který by mohl tento handicap cizinců překlenout.

Cizinci evidovaní na úřadech práce k 30.6.2008 mají ve srovnání s obyvatelstvem České republiky starším 15 let celkově nižší vzdělanostní úroveň; je mezi nimi výrazně vyšší podíl osob se základním vzděláním, a naopak významně nižší podíl osob s vyšším nežli středním vzděláním. Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil za 2. čtvrtletí 2008 bylo mezi zaměstnanými obyvateli České republiky 19 % osob se základním vzděláním (případně nižším), zatímco mezi cizinci jich bylo 36 %. Přestože mívají cizinci nižší dosažené vzdělání a kvalifikaci nežli je běžné v zaměstnané populaci České republiky, ani této úrovni nebývá využito.

Požadavky na vzdělání zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince nebývají vysoké, což platí zejména pro cizince ze třetích zemí. Nejžádanější jsou cizinci se základním vzděláním nebo i nižším, protože jim lze nabídnout i nižší mzdu. Tato strategie zaměstnavatelů nepostihuje pouze cizince ze třetích zemí, ale i některé občany členských zemí EU (např. Slovenska a Polska), jak dokládají grafy č. 65 a č. 66. Nejvýraznější diskrepance mezi dosaženým vzděláním a vzděláním požadovaným na pracovním místě je patrná u nejpočetnější skupiny cizích pracovníků ze třetích zemí, kterou jsou Ukrajinci, ale i u Vietnamců a Mongolů jsou tyto rozdíly markantní.

Na konci června 2008 evidovaly úřady práce 53 % pracovních míst obsazených cizinci, u nichž nebylo požadováno vyšší nežli základní vzdělání (včetně praktické školy), přičemž podíl cizinců z této výši dosaženého vzdělání činil 36 %.

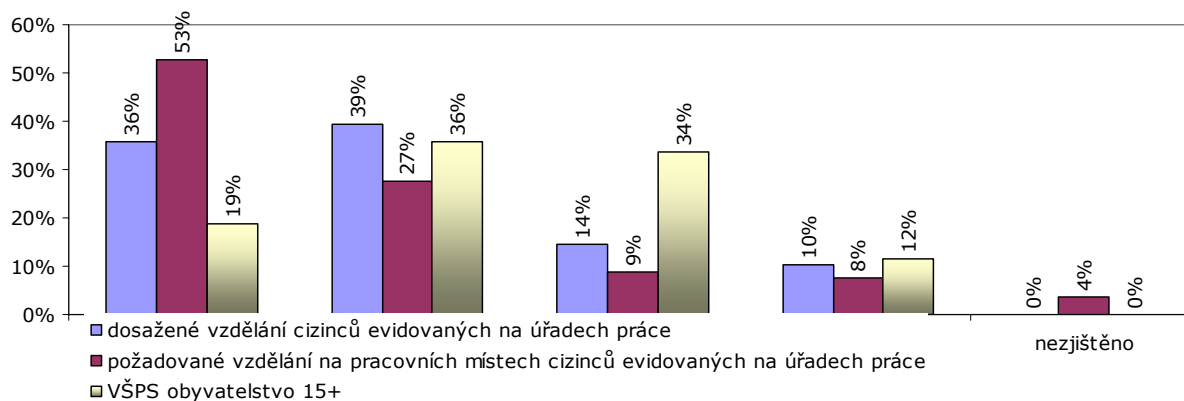
Zatímco 39 % cizinců dosáhlo středního vzdělání bez maturity, pracovních míst s tímto požadavkem na vzdělání obsazených cizinci bylo pouze 27 %. Ačkoli 14 % cizinců dosáhlo středního vzdělání s maturitou pouze 9 % získalo pracovní místo s požadovanou kvalifikací. Relativně nejlépe jsou na tom cizinci s vysokoškolským vzděláním, mezi nimiž pouze 2 % pracují pod úrovní svého dosaženého vzdělání. Celkem 10 % cizinců evidovaných na úřadech práce má vysokoškolské vzdělání a 8 % z nich zastává pracovní místa s uvedenou kvalifikací.

Možnosti srovnání s minulými lety jsou sice omezené z důvodů změny struktury zaměstnanosti cizinců, ale pro ukázkou na konci roku 2003 bylo 48 % povolení k zaměstnání vydáno cizincům na pracovní místa, u nichž nebylo vyžadováno vyšší nežli základní vzdělání nebo praktická škola. Zdá se, že se během let situace příliš

³⁰ Například výsledky projektu Iterace, VÚPSV, v.v.i., 2008; Immigrants and National Integration Strategies: Developing a Trans-European Framework for Analysing Cultural and Employment-Related Integration

nezlepšila a vyšší zastoupení cizinců na vysoce kvalifikovaných pracovních místech zůstává prozatím spíše zbožným přáním nežli realitou.

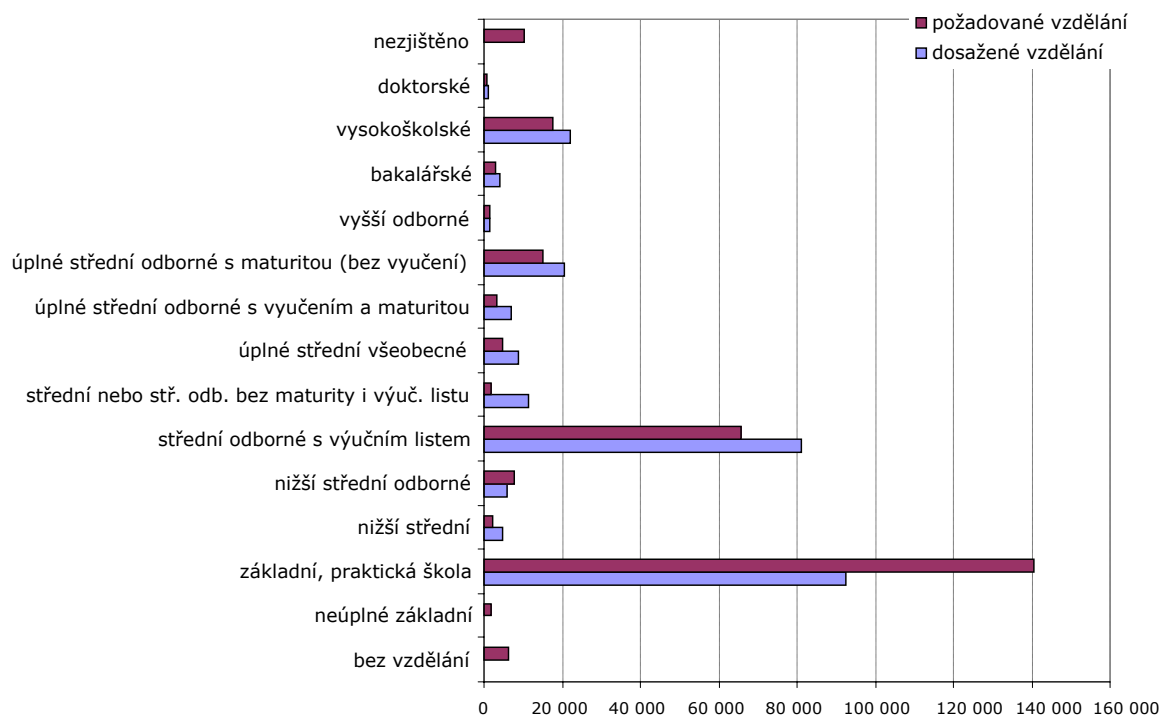
Graf č. 66 Srovnání úrovně dosaženého vzdělání cizinců evidovaných na úřadech práce a zaměstnaného obyvatelstva České republiky k 19.6.2008/2Q 2008

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i., Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil 2. čtvrtletí 2008, kód: 3101-08, ČSÚ

Graf č. 67 Cizinci evidovaní na úřadech práce podle výše dosaženého vzdělání a vzdělání požadovaného na pracovním místě (stav k 19.6.2008)

67a)

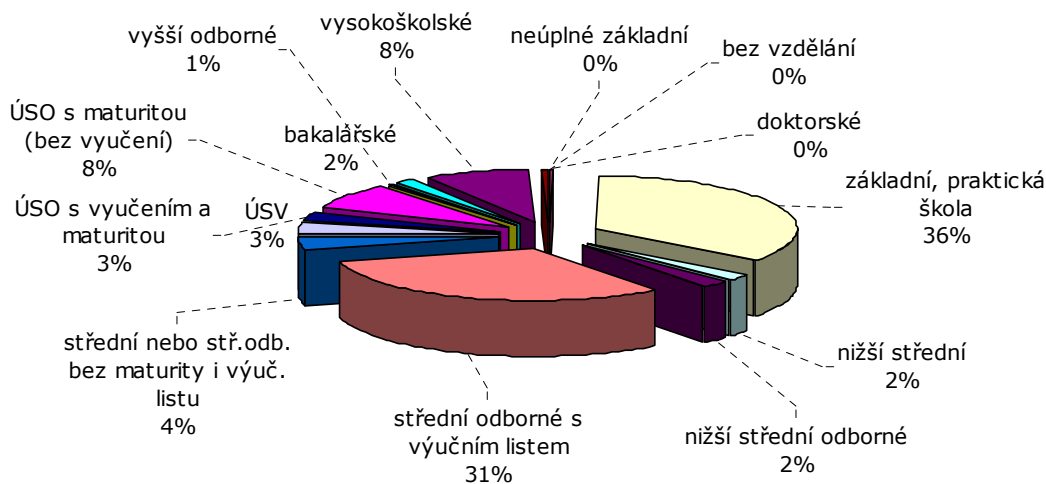

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

67 b)

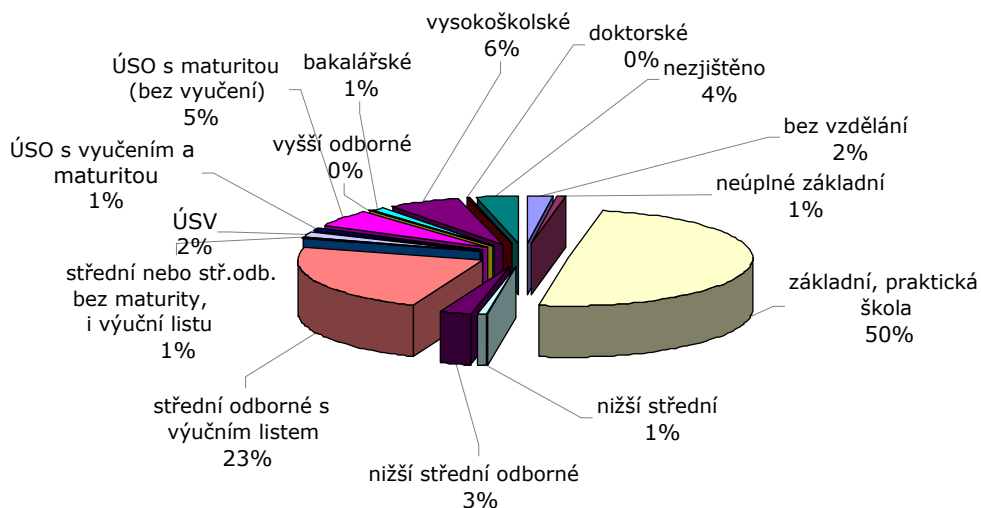
Dosažené vzdělání cizinců evidovaných na úřadech práce

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

67 c)

Požadované vzdělání cizinců evidovaných na úřadech práce

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

Tabulka č. 11 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle výše dosaženého vzdělání a pohlaví (stav k 19.6 2008)**

nejvyšší ukončené vzdělání cizinců evidovaných na úřadech práce stav k 19.6.2008	absolutní počet			procenta		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
bez vzdělání	305	166	139	0,1%	0,1%	0,2%
neúplné základní	409	187	222	0,2%	0,1%	0,3%
základní, praktická škola	92 587	59657	32930	35,4%	34,4%	37,4%
nižší střední	4 792	3021	1771	1,8%	1,7%	2,0%
nižší střední odborné	5 729	4122	1607	2,2%	2,4%	1,8%
střední odborné s výučním listem	81 064	60022	21042	31,0%	34,6%	23,9%
střední nebo stř.odb. bez maturity i výuč. listu	11 338	7410	3928	4,3%	4,3%	4,5%
ÚSV	8 717	4934	3783	3,3%	2,8%	4,3%
ÚSO s vyučením a maturitou	7 055	4701	2354	2,7%	2,7%	2,7%
ÚSO s maturitou (bez vyučení)	20 581	11081	9500	7,9%	6,4%	10,8%
vyšší odborné	1 554	869	685	0,6%	0,5%	0,8%
bakalářské	4 163	2654	1509	1,6%	1,5%	1,7%
vysokoškolské	21 993	13892	8101	8,4%	8,0%	9,2%
doktorské	1 176	762	414	0,4%	0,4%	0,5%
celkem	261 463	173 478	87 985	100,0%	100,0%	100,0%

Pramen MPSV-SSZ

Tabulka č. 12 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle požadavků na vzdělání na pracovním místě a pohlaví (stav k 19.6 2008)**

požadavek na vzdělání na pracovních místech cizinců evidovaných na úřadech práce	absolutní počet			procenta		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
bez vzdělání	6 368	3999	2369	2,3%	2,1%	2,5%
neúplné základní	1 920	1415	505	0,7%	0,7%	0,5%
základní, praktická škola	140 400	88364	52036	49,7%	46,8%	55,3%
nižší střední	2 365	1531	834	0,8%	0,8%	0,9%
nižší střední odborné	7 528	5621	1907	2,7%	3,0%	2,0%
střední odborné s výučním listem	65 834	51311	14523	23,3%	27,2%	15,4%
střední nebo stř.odb. bez maturity i výuč. listu	1 939	1170	769	0,7%	0,6%	0,8%
ÚSV	4 822	2597	2225	1,7%	1,4%	2,4%
ÚSO s vyučením a maturitou	3 167	2161	1006	1,1%	1,1%	1,1%
ÚSO s maturitou (bez vyučení)	15 215	8470	6745	5,4%	4,5%	7,2%
vyšší odborné	1 294	782	512	0,5%	0,4%	0,5%
bakalářské	3 002	1934	1068	1,1%	1,0%	1,1%
vysokoškolské	17 620	11723	5897	6,2%	6,2%	6,3%
doktorské	819	524	295	0,3%	0,3%	0,3%
nezjištěno	10 457	7076	3381	3,7%	3,8%	3,6%
celkem	282 750	188678	94072	100,0%	100,0%	100,0%

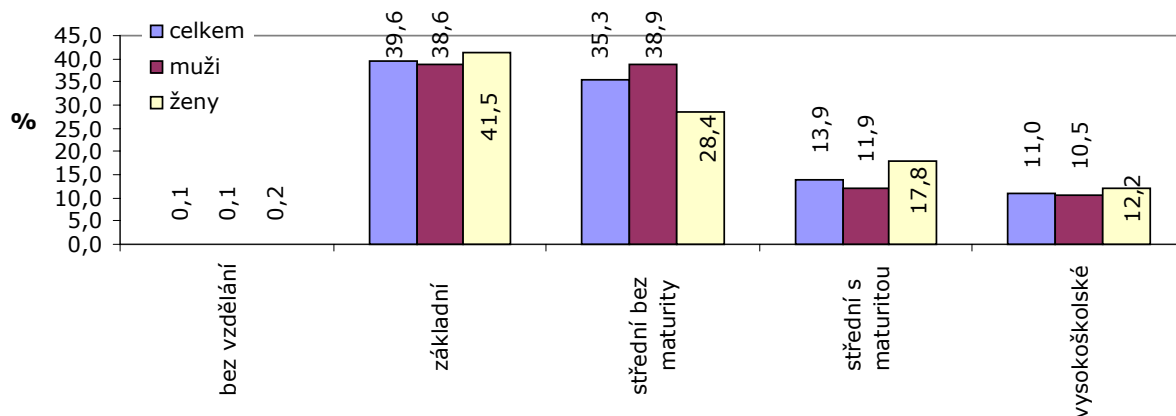
Pramen MPSV-SSZ

Genderové rozdíly v požadovaném a dosaženém vzdělání cizinců jsou patrné. Mezi ženami cizinkami je vyšší podíl těch, které dosáhly vysokoškolského vzdělání (12 % žen-cizinek: 11 % mužů-cizinců) a současně i těch, které mají pouze základní

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

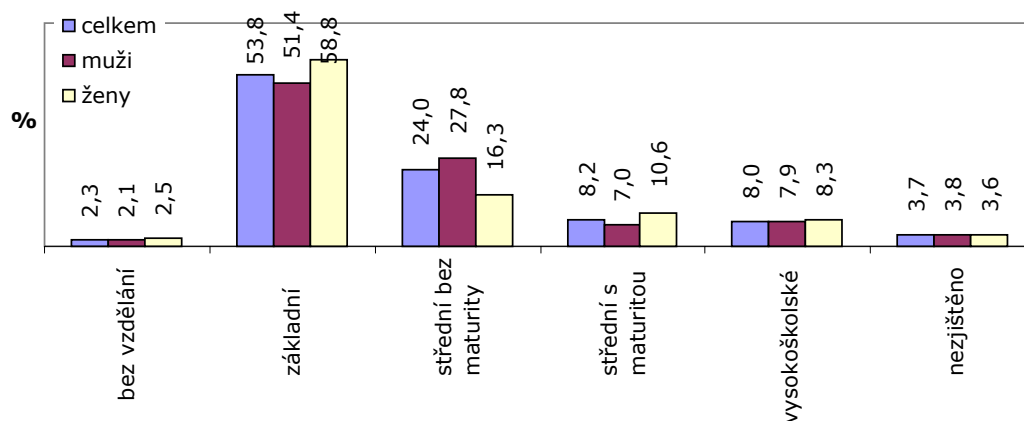
vzdělání (42 % žen-cizinek : 39 % mužů-cizinců). Diskrepance požadavků na vzdělání u mužů cizinců v porovnání s jejich výší dosaženého vzdělání je oproti ženám-cizinkám nižší. Ženy-cizinky mají větší problémy s tím, aby našly pracovní místo, v němž by mohly využít své vzdělání a kvalifikaci, nežli muži.

Graf č. 68 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle stupně nejvyššího dosaženého vzdělání a pohlaví (stav k 19.6.2008)**

Pramen: MPSV-SSZ

Graf č. 69 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle požadavků na vzdělání a pohlaví (stav k 19.6.2008)**

Pramen: MPSV-SSZ

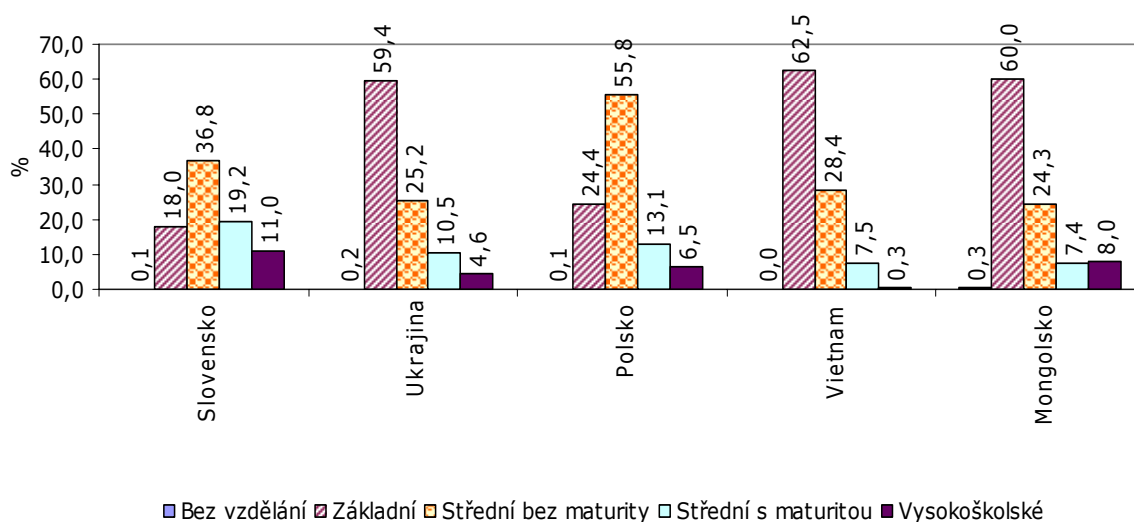
Využití vzdělání a kvalifikace u cizinců evidovaných na úřadech práce se liší i z hlediska státní příslušnosti. Občané Slovenska se středním a vyšším vzděláním snáze seženou pracovní místo s požadovanou kvalifikací. Ale ani mezi nimi to není vždy pravidlem. Mezi občany Slovenska je 11 % osob s vysokoškolským vzděláním a 9 % z nich pracuje na pracovním místě s požadovanou vysokoškolskou kvalifikací. Pouze 18 % má základní vzdělání a 34 % pracuje na pracovním místě s požadovaným základním vzděláním. Mezi občany Polska zaměstnanými v České republice je necelých

7 % vysokoškolsky vzdělaných osob a 5 % z nich má pracovní místo s touto kvalifikací. 24 % občanů Polska má základní vzdělání a 49 % pracuje na pracovním místě, kde není požadováno vyšší nežli základní vzdělání.

Cizinci ze třetích zemí obvykle vyšší vzdělání využít nemohou. Největší diskrepance mezi dosaženým a využitým vzděláním byla zjištěna u občanů Mongolska, z nichž má 8 % vysokoškolské vzdělání, ale jen jedna desetina procenta má pracovní místo s touto kvalifikací. 60 % z nich má základní vzdělání a 85 % pracuje na pracovním místě, kde není požadováno vyšší nežli základní vzdělání. Mezi Ukrajinci zaměstnanými v České republice je necelých 5 % osob s vysokoškolským vzděláním, ale jen 1 % své vysokoškolské vzdělání využívá. 59 % Ukrajinců má pouze základní vzdělání a 78 % pracuje na místech, kde není vyžadováno vyšší nežli základní vzdělání. Necelých 63 % Vietnamců evidovaných na úřadech práce má pouze základní vzdělání a 80 % pracuje na místech, kde není vyžadováno vyšší nežli základní vzdělání.

Občané EU³¹ s volným přístupem na trh práce v České republice bývají zaměstnáváni na pracovních místech s vyššími nároky na vzdělání a kvalifikaci. Cizinci ze třetích zemí bývají naopak na málo kvalifikovaných pozicích. Čas ukáže, k jakým změnám v kvalifikační struktuře cizí pracovní síly dojde v důsledku ekonomické krize, kdy budou propouštěni zejména nekvalifikovaní cizinci zaměstnaní jako pomocní pracovníci.

Graf č. 70 Cizinci evidovaní na úřadech práce podle nejvyššího dosaženého vzdělání a státního občanství (stav k 19.6.2008)

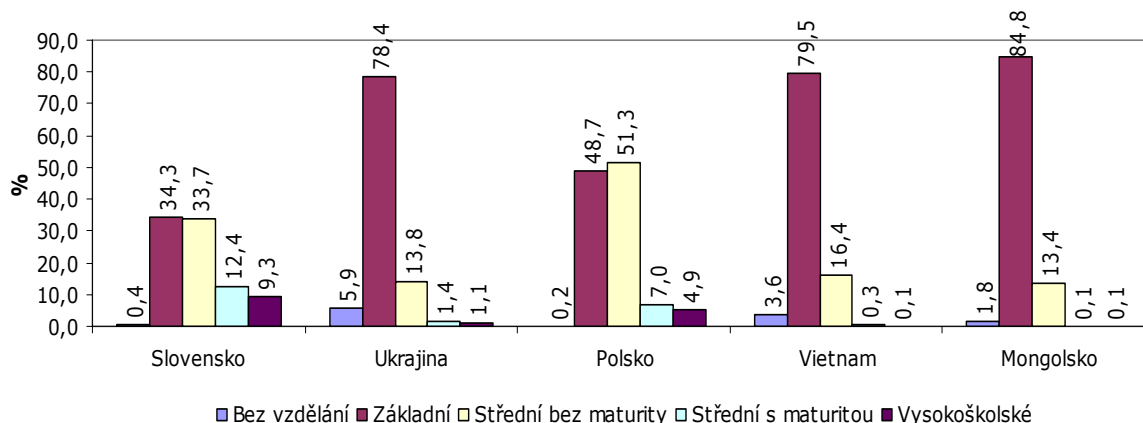

Pramen: MPSV-SSZ

³¹ Uvedené poznatky se vztahují i na občany EHP a Švýcarska.

3. Zaměstnanost cizinců v České republice

Graf č. 71 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle požadavků na vzdělání a státního občanství (stav k 19.6.2008)**

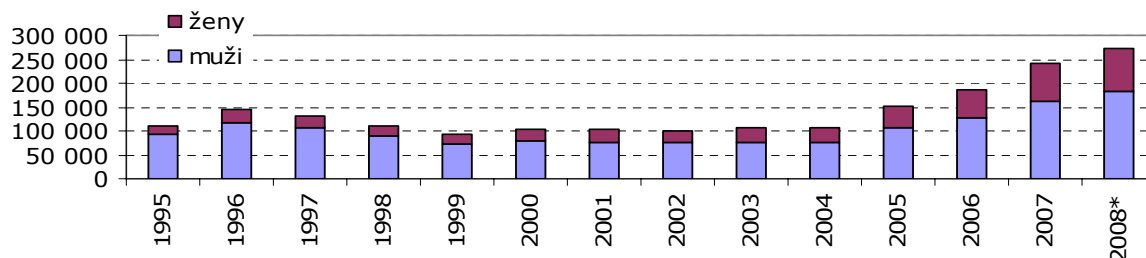
Pramen: MPSV-SSZ

3.9 Zaměstnanost cizinců a gender

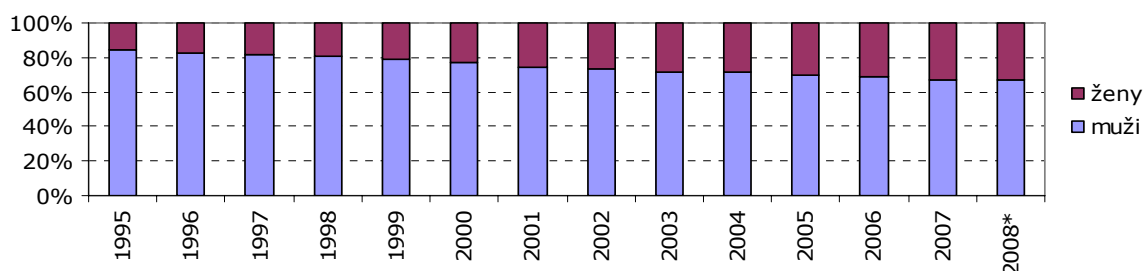
Počet žen mezi cizinci působícími na trhu práce v České republice průběžně narůstá. Zatímco na konci roku 2003 bylo mezi všemi ekonomicky aktivními cizinci 28 % žen, na konci června 2008 jich bylo již 32 %. Podíl žen mezi cizinci s živnostenským oprávněním se zvýšil v uvedeném období z 27 % na 28 %, tj. pouze o jedno procento. Růst podílu žen připadá na vrub především cizincům evidovaným na úřadech práce. Od konce roku 1995 do konce června 2008 se jejich podíl zvýšil z 16 % na 33 %. Podíl občanů Slovenska registrovaných na úřadech práce vzrostl od konce roku 2004 z 30 % na 34 % na konci června 2008. Ženy hrají v pracovních migracích stále významnější roli, což souvisí i s postupnou proměnou charakteru migrací, které se mění s ryze pracovních migrací jedinců na migrace celých rodin. Do budoucna lze očekávat další vzestup podílu žen mezi ekonomicky aktivními cizinci.

Graf č. 72 **Vývoj struktury zaměstnanosti podle pohlaví mezi cizinci evidovanými na úřadech práce v letech 2003-2008* (stav k 31.12./30.6.*)**

72 a)

72 b)

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

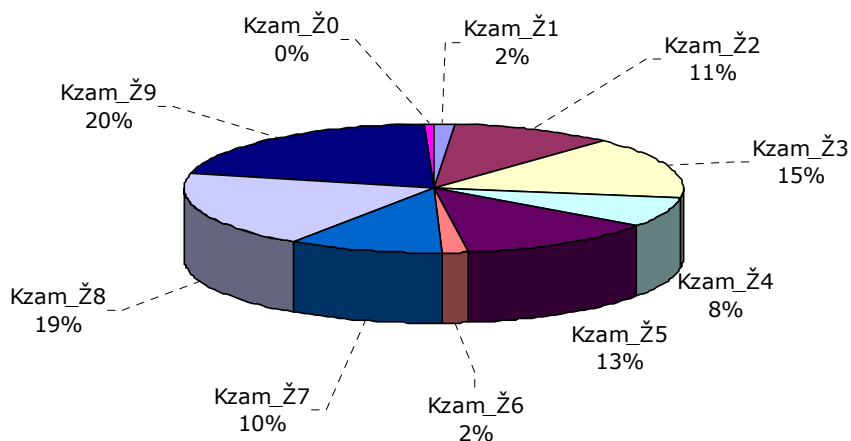
Podíl žen mezi cizinci s různým státním občanstvím se výrazně liší. Genderové složení pracovních migrací ovlivňuje především charakter pracovních míst dostupných pro ženy. Určitou roli zde jistě sehraje i tradice a stupeň emancipace žen. Ženy – cizinky, zejména ze třetích zemí nacházejí mnohdy volná pracovní místa v odvětvích a profesích s nízkou mzdovou úrovní, která nejsou pro domácí pracovníky atraktivní.

Mezi občany Slovenska, kteří patří mezi nejpočetnější skupinu občanů Evropské unie, bylo 33% žen, Bulharska 30%, Rumunska 29% a mezi občany Polska necelých 26%; podíl žen mezi občany tradičních členských zemí EU je podstatně nižší: mezi občany Německa 19% a mezi občany Spojeného království 16% (data o celkové zaměstnanosti k 30.6.2008).

Mezi ekonomicky aktivními občany Ruska, Mongolska a Kazachstánu byla na konci června 2008 převaha žen. Mezi ekonomicky aktivními občany Ukrajiny byl podíl žen podstatně nižší, 35%.

Výrazné rozdíly v zastoupení žen jsou patrné i mezi cizinci evidovanými na úřadech práce (obvykle jsou zaměstnáni na základě pracovní smlouvy) a mezi cizinci podnikajícími na základě živnostenského oprávnění, mezi nimiž je podíl žen podstatně nižší, viz tabulka č.13.

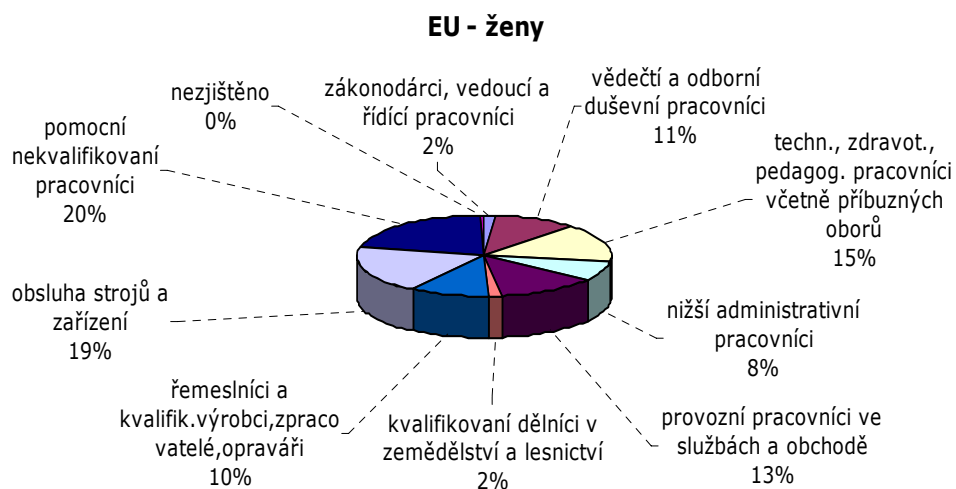
Graf č. 73 **Zastoupení žen mezi občany Slovenska evidovanými na úřadech práce podle klasifikace zaměstnání KZAM (stav k 30.6.208)**

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

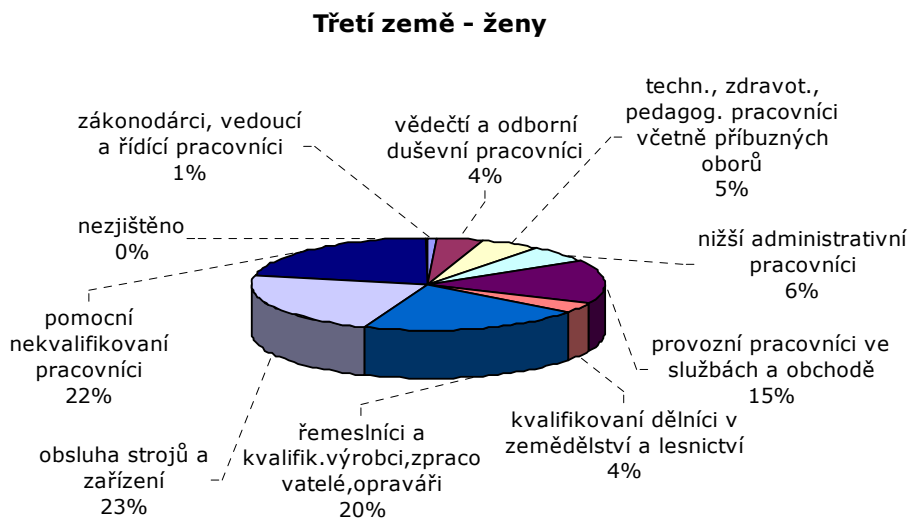
1. zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci
2. vědečtí a odborní duševní pracovníci
3. techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci včetně příbuzných oborů
4. nižší administrativní pracovníci
5. provozní pracovníci ve službách a obchodě
6. kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví
7. řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři
8. obsluha strojů a zařízení
9. pomocní nekvalifikovaní pracovníci
10. nezjištěno

Graf č. 74 **Zastoupení žen mezi občany EU evidovanými na úřadech práce podle klasifikace zaměstnání KZAM (stav k 30.6.208)**

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

Graf č. 75 Zastoupení žen mezi občany třetích zemí evidovanými na úřadech práce podle klasifikace zaměstnání KZAM(stav k 30.6.208)

Pramen: MPSV-SSZ; graf Milada Horáková, Praha; VÚPSV, v.v.i.

Tabulka č.13 Podíl žen mezi nejčteněji zastoupenými skupinami ekonomicky aktivních cizinců podle státního občanství v procentech k 30.6.2008

13 a)

občané EU - vybraná státní občanství	podíl žen mezi občany EU registrovanými na úřadech práce -	podíl žen mezi občany EU s živnostenským oprávněním	podíl žen mezi ekonomicky aktivními občany EU v procentech
Slovensko	34,42%	16,20%	32,86%
Polsko	25,65%	34,06%	26,12%
Bulharsko	30,73%	21,86%	29,53%
Rumunsko	29,31%	15,51%	28,61%
Německo	18,08%	22,29%	19,47%
Spojené království	18,16%	12,48%	16,64%

13 b)

cizinci ze třetích zemí - vybraná státní občanství	podíl žen mezi cizinci ze třetích zemí s povolením k zaměstnání	podíl žen mezi cizinci ze třetích zemí s živnostenským oprávněním	podíl žen mezi ekonomicky aktivními cizinci ze třetích zemí v procentech
Ukrajina	34,74%	30,84%	35,44%
Rusko	47,89%	52,16%	51,02%
Vietnam	21,59%	32,48%	28,73%
Bělorusko	42,16%	47,61%	49,15%
Mongolsko	31,03%	54,27%	53,52%
Moldávie	30,92%	28,22%	31,50%
Kazachstán	42,02%	52,00%	50,48%

Pramen: MPSV-SSZ; Milada Horáková, Ivana Macounová: Bulletin 21 Mezinárodní pracovní migrace v České republice, výpočet Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i;

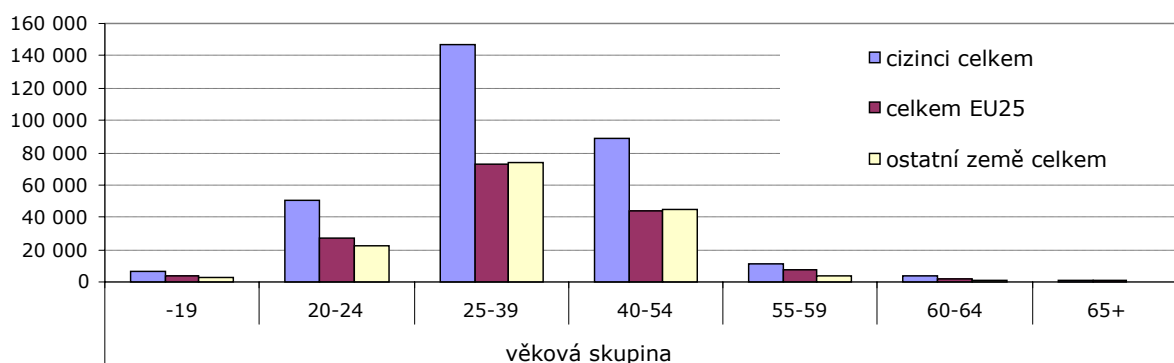
3.10 Zaměstnanost cizinců a věk

Cizinci, kteří působí na trhu práce v České republice jsou většinou v mladším produktivním věku. Na konci roku 2007 bylo 64 % ekonomicky aktivních cizinců ve věku 20-39 let 66 % cizinců evidovaných na úřadech práce a 55 % pracujících na základě živnostenského oprávnění. 33 % ekonomicky aktivních cizinců bylo ve věku 40-59 let 31 % cizinců evidovaných na úřadech práce a 42 % cizinců s živnostenským oprávněním. Cizinci evidovaní na úřadech práce jsou mladší nežli cizinci podnikající na živnostenský list. Cizinci ze třetích zemí jsou zastoupeni méně ve věkové třídě 20-24 let a mírně převažují ve věkové třídě 40-54 let, ale rozdíly mezi občany EU a ostatními z hlediska věkové skladby nejsou nijak výrazné.

Vývoj věkové struktury cizinců působících na trhu práce v České republice lze posoudit jen rámcově, protože věkové kategorie zaměstnaných a podnikajících cizinců nejsou kompatibilní s daty získanými v roce 2003. Na konci roku 2003 bylo 60 % cizinců s povolením k zaměstnání ve věku do 39 let a zhruba 60 % cizinců podnikajících na základě živnostenského oprávnění. Ve věku od 40 do 59 let bylo 39 % cizinců s povolením k zaměstnání a přibližně 37 % cizinců podnikajících na živnostenský list.

Mezi nejmladší složku cizí pracovní síly³² na českém trhu práce patří občané Moldavska a Mongolska. Občané nejčastěji zastoupených zemí na trhu práce v České republice, tj. Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu, jsou oproti občanům Německa, Spojených států amerických, Spojeného království, Ruska, Bulharska a Polska mladší. Věkové rozložení cizí pracovní síly podle občanství reflektuje charakter pracovních činností vykonávaných občany s různým státním občanstvím. Cizinci, kteří jsou relativně častěji zastoupeni v odvětvích vyžadujících vyšší vzdělání a kvalifikaci, jsou obvykle starší nežli cizinci, z nichž velká část vykonává pomocné nekvalifikované práce.

Graf č. 76 **Celková zaměstnanost cizinců podle věku k 31.12. 2007**

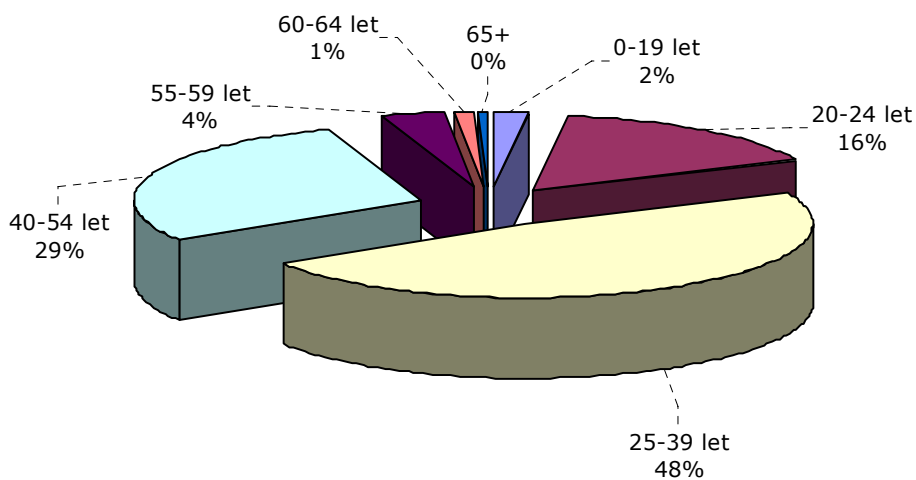
Pramen: Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, VÚPSV, v.v.i., in: Cizinci v České republice 2008, ČSÚ;

³² Máme na mysli občany nejčastěji zastoupených zemí na trhu práce v České republice.

Graf č. 77 **Ekonomicky aktivní cizinci podle věku k 31.12.2007**

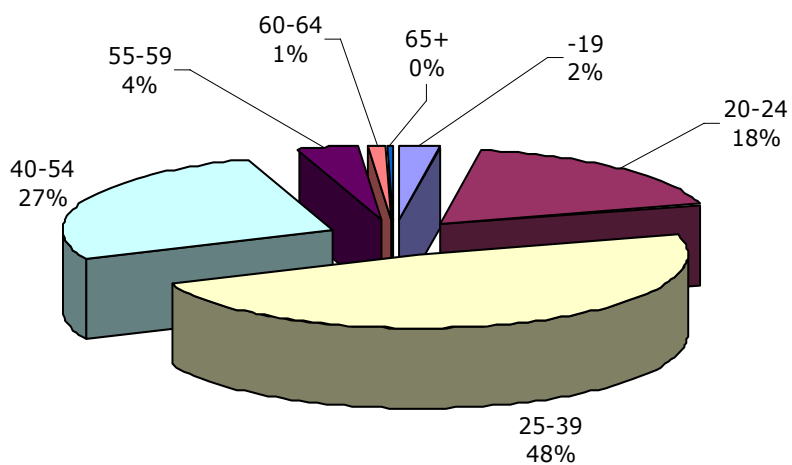
77 a)

Ekonomicky aktivní cizinci celkem

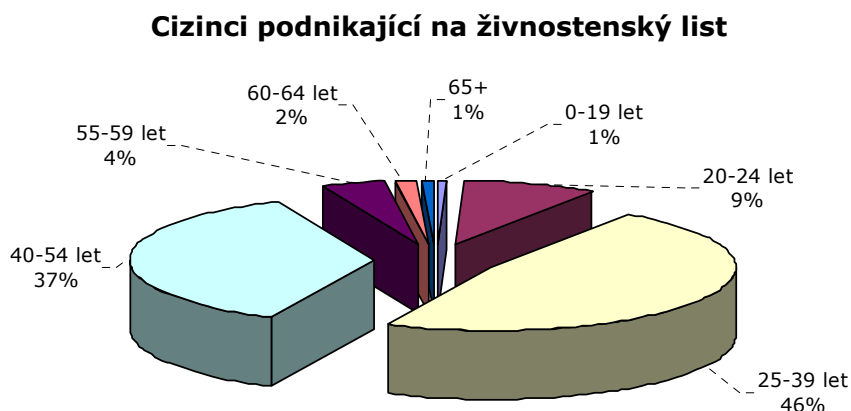
77 b)

Cizinci evidovaní na ÚP

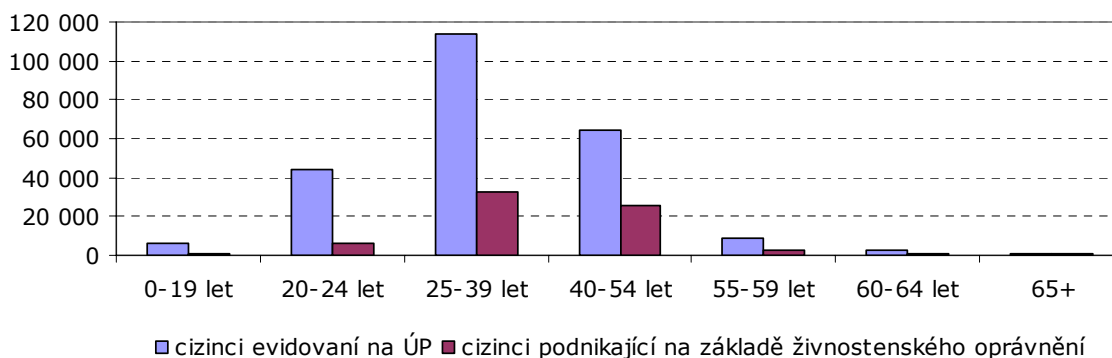
3. Zaměstnanost cizinců v České republice

77 c)

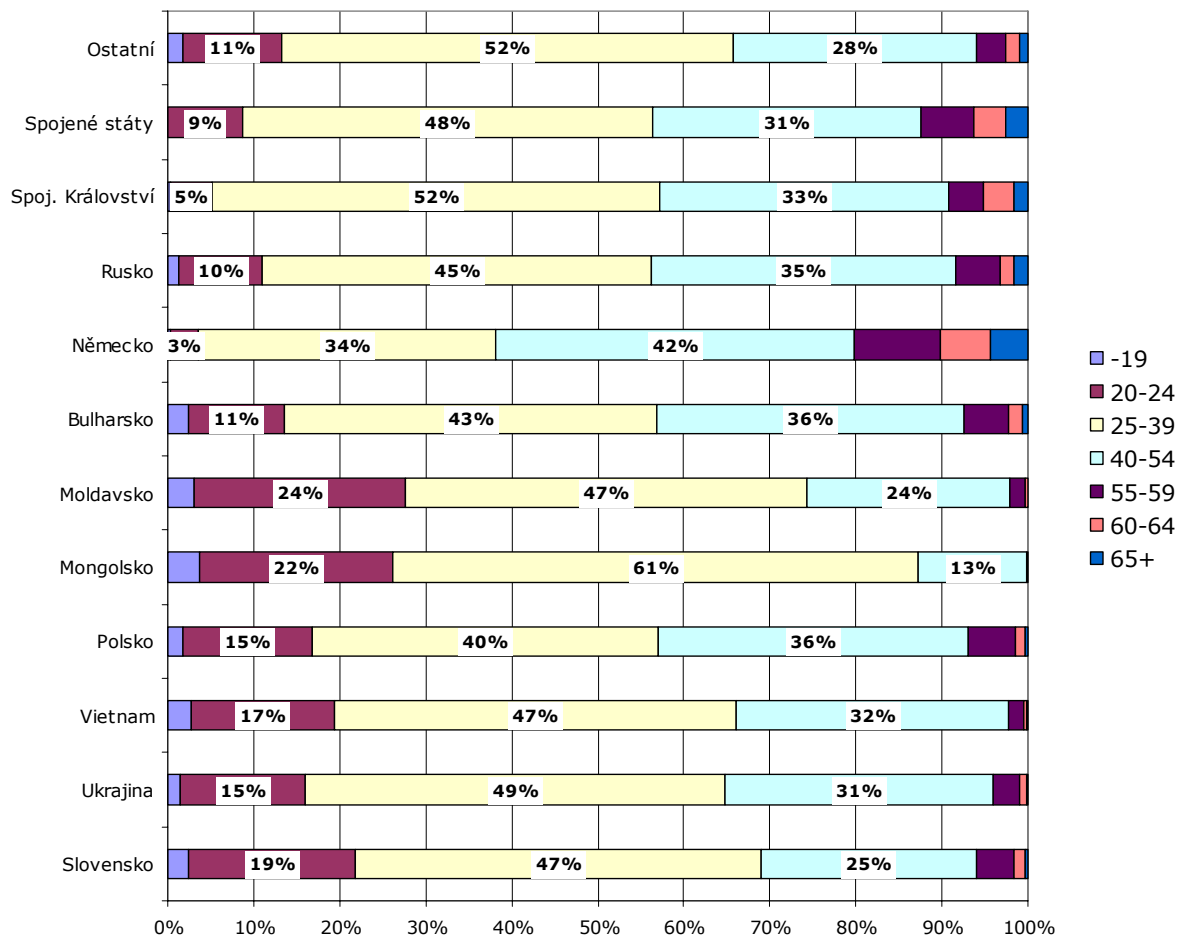
Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, VÚPSV, in: Cizinci v České republice 2008, ČSÚ

Graf č. 78 Celková zaměstnanost cizinců podle věku a typu ekonomické aktivity k 31.12. 2007

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, VÚPSV, v.v.i., in: Cizinci v České republice 2008, ČSÚ;

Graf č.79 Ekonomicky aktivní cizinci podle věku a státního občanství (stav k 31.12.2007)

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; graf Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.

ZÁVĚR

Vláda České republiky usiluje o celkovou liberalizaci trhu práce a zvýšení mobility domácí i zahraniční pracovní síly. Snaží se o zrušení vnitřních bariér omezujících volný pohyb osob uvnitř EU. Systém zelených karet zjednodušuje a urychluje zprostředkování práce cizinců tam, kde existuje poptávka po zahraniční pracovní síle a prostor na trhu práce. Z analýzy dlouhodobých trendů ve vývoji zahraniční pracovní migrace vyplývá, že se tato politika daří a trh práce je vůči cizincům stále otevřenější. Na konci června 2008 dosáhla zaměstnanost cizinců dosavadního maxima a na trhu práce bylo evidováno 350 tis. cizinců a 414 tis. cizinců mělo povolení k pobytu. Cizinci se podíleli na celkové zaměstnanosti (pracovní síle) v České republice 6,2 procenty a na obyvatelstvu 4 %.

V posledních pěti letech hledala vláda České republiky cesty, jak přilákat na trh práce v České republice kvalifikované cizince ze třetích zemí a jak podpořit jejich integraci. Tato politika vlády pokračuje, ale nepřináší zvláště výrazný efekt. Je to zejména proto, že vysoce kvalifikovaných pracovních míst dostupných pro cizince ze třetích zemí není dostatek. V posledním roce se politika vlády v oblasti pracovních migrací soustředila na to, jak usnadnit a urychlit proces zprostředkování práce cizincům ze třetích zemí tak, aby byl trh práce flexibilní a dokázal rychle reagovat na potřeby zaměstnavatelů. Systém zelených karet platí od ledna 2009. Přišel však ve chvíli, kdy poptávka po cizí pracovní síle prudce klesla a je zřejmé, že levná pracovní síla cizinců může nakonec přijít daňové poplatníky dost draho³³. Povinností cizince je, ztratí-li pracovní místo z důvodů nadbytečnosti a nenajde-li v příslušné době jiné, neprodleně opustit území České republiky. Pokud cizinec neopustí území České republiky a vykonává poté, co ztratí jeho povolení k pobytu platnost, jakoukoli neohlášenou ekonomickou aktivitu, není tato aktivita v souladu s právními předpisy a cizinec se tak dostává do nelegálního postavení i na trhu práce.

V důsledku finanční krize snižují některá odvětví stavy zaměstnanců. Tyto kroky zasáhnou zejména cizince s povolením k zaměstnání. Ti jsou zaměstnání především v odvětví stavebnictví, kde se jedná zejména o muže-cizince. Snižování zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu postihne naopak více ženy-cizinky, pro které byla doposud pracovní místa v tomto odvětví nejdostupnější. Rovněž lze očekávat snížení zaměstnanosti cizinců v odvětví obchodu a sektoru služeb. To zde zasáhne spíše ženy-cizinky.

Globální ekonomická krize vybízí k přehodnocení dosavadních migračních politik všude ve světě. Propad v průmyslové výrobě, a to nejen v České republice, předčil nejhorší očekávání analytiků a šíří se lavinovitě dál do dalších sektorů a odvětví. Otázkou je, za jak dlouho nastane ve světě opětné ekonomické oživení.

Česká ekonomika závisí do značné míry na ekonomice Německa, které prochází hlubokou krizí, zejména automobilového průmyslu. Ta se již dnes odráží ve snížení poptávky po exportu z České republiky. Propuštění jsou zejména zaměstnanci menších subdodavatelských firem, které často zaměstnávají cizince³⁴. Mezi nimi jsou zejména

³³ Pokud pracovní poměr cizince skončil z některého důvodu uvedeného v zákoníku práce v § 52 písm. a) až e) nebo podle § 56 (mezi tyto důvody patří i propuštění pro nadbytečnost), má možnost v rámci ochranné lhůty (60 dnů) najít si v registru míst vhodných pro zelené karty jiné místo a požádat o vydání nové zelené karty. V tomto případě může žádost o vydání zelené karty podat na pracovišti odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra na území ČR. Pokud cizinec místo nenajde, musí neprodleně opustit území České republiky. (www.mpsv.cz)

³⁴ V Česku se očekává propuštění 13 tis. lidí zaměstnaných v automobilovém průmyslu (novinky.cz 22.1.2009).

zahraniční pracovníci najatí agenturami práce. Je otázka, zda po propuštění odejdou, budou nezaměstnaní nebo se přesunou do šedé ekonomiky. Mezi propuštěnými mohou být občané Evropské unie (například Slovenska, Polska, Bulharska Rumunská apod.) nebo občané třetích zemí. V případě propuštění občanů EU jim bude dávky v nezaměstnanosti vyplácet Česká republika. Občané třetích zemí by měli v důsledku ztráty zaměstnání odejít, což ale nemusí být pravidlem. Náklady spojené organizováním jejich odjezdu v případě, že nemají dostatek prostředků na návrat, půjdou z kapes daňových poplatníků a prostředků poskytnutých na programy reemigrace mezinárodními organizacemi (např. IOM). Ale i programy IOM jsou financovány penězi daňových poplatníků z různých zemí. Zaměstnavatelé najímající cizince nemají ze zákona povinnost se starat o jejich návrat v případě, že je propustí pro nadbytečnost. Zde se nabízí otázka, zda by zaměstnávání cizinců ze třetích zemí nemělo být podmíněno povinností (pracovní agentury, zaměstnavatele a cizince) deponovat prostředky na návrat domů, které by bylo možno použít v případě ztráty zaměstnání.³⁵

Budoucí vývoj na poli pracovních migrací není snadno předvídatelný, stejně jako není snadno předvídatelný vývoj ekonomické krize ve světě. Přestanou se cizinci zajímat po odeznění krize znovu o pracovní místa v České republice? Jaké dopady bude mít případný útlum migrací na fungování některých segmentů ekonomiky? Jak se odrazí ekonomická krize v celkové zaměstnanosti cizinců, respektive nezaměstnanosti cizinců? Jaké ekonomické a sociální dopady bude mít případná organizovaná reemigrace již integrovaných cizinců ze třetích zemí, kteří se ocitli ze dne na den bez práce?

Pracovní migrace jsou převážně ekonomickým fenoménem, ale mají široké sociální konsekvence. Jejich prostřednictvím nelze trvale řešit dlouhodobé deficity trhu práce. Poptávku po nízkokvalifikovaných profesích, kde jsou cizinci ze třetích zemí nejčastěji zaměstnáni, lze saturovat také z domácích zdrojů. To ostatně dokládá vývoj nezaměstnanosti v době, kdy systém sociálních dávek přestal podvazovat motivaci k práci³⁶.

Přetrvávající deficity na trhu práce vyžadují nejen vyšší flexibilitu samotného trhu práce, ale i vzdělávacích systémů a systému přípravy mládeže na povolání a jejich celkově lepší přizpůsobení potřebám současného trhu práce. Mimoto je třeba přizpůsobovat potřebám trhu práce i dospělou populaci včetně usídlených cizinců. Udržení zaměstnanosti na co nejvyšší úrovni pomůže tlumit dopady ekonomické krize. Kromě tvorby volných pracovních míst v dosud nenasyčených odvětvích jakými jsou sociální služby či oblast ekologie, je třeba uvažovat o nástrojích k podpoře zaměstnanosti usídlených cizinců. Doposud chybí funkční systém nostrifikace vzdělání a distančního vzdělávání pro cizince. Rekvalifikační programy organizované úřady mohou využívat jen cizinci s trvalým pobytem. Krize však zasáhne cizince přechodně zaměstnané na nekvalifikovaných pracovních místech a ti by měli teoreticky odejít. Česká republika tak může ztratit část kvalifikovaného pracovního potenciálu, který tito cizinci mnohdy představují (přestože ne vždy v praxi využívají svoji dosaženou kvalifikaci, jak bylo doloženo výše).

³⁵ Na občany EU pracující v zemích EU/EHP a Švýcarsku se vztahuje nařízení Rady (EHS) 1408/71 a 574/72, která upravují sociální zabezpečení osob migrujících v rámci Evropské unie. Tato nařízení platí také ve vztahu k zemím EHP (Lichtenštejnsko, Norsko, Island) a Švýcarsku. Nařízení 1408/71 ve svém článku 67 stanoví pravidla pro sčítání dob pojištění nebo zaměstnání a obecné pravidlo, že k vyplácení dávek v nezaměstnanosti je v zásadě příslušný ten stát, ve kterém byl občan naposledy zaměstnán. (www.mpsv.cz) Ukončení zaměstnání v EU/EHP/Švýcarsku.

³⁶ Průvodce sociálním systémem v roce 2009. Změny na pracovním trhu od 1. ledna 2009. Cíl: motivující sociální systém, str. 4. www.mpsv.cz 10.1.2009. Národní protikrizový plán vlády.

Diskrepance mezi dosaženým vzděláním a vzděláním požadovaným na pracovním místě je výrazná zejména u cizinců ze třetích zemí, ale ani mezi občany EU zaměstnanými v České republice není pravidlem, že je jejich vzdělání a kvalifikace vždy efektivně využito. Politiky usilující o přilákání kvalifikované pracovní síly je třeba obohatit o nástroje umožňující nostrifikaci dosaženého vzdělání cizinců. Podobně organizování distančního vzdělání pro cizince či rekvalifikačních programů ukončených certifikátem pro požadovanou kvalifikaci může podpořit zaměstnanost cizinců, kteří jsou zde a jsou alespoň zčásti integrováni. Případný pokles zaměstnanosti cizinců v důsledku ekonomické krize se promítne do celkové zaměstnanosti obyvatel České republiky jen nevýznamně.

Mezinárodní organizace IOM (Internatiopnal Organization for Migration – Mezinárodní organizace pro migraci) vydala doporučení pro nastavení systému pracovní migrace do České republiky, které se týká zejména cizinců ze třetích zemí³⁷. Cizincům se má poskytnout podle doporučení IOM informace s nabídkou jednoduché legální migrace. Dále IOM doporučuje posílit práva cizinců na pracovním trhu a nabídnout jim integraci. Současně navrhuje, aby byl systém kontrol a postihů nastaven tak, aby byl účinným nástrojem v boji s nelegálními migracemi cizinců. Obětím zneužívání na pracovním trhu má být poskytnuta pomoc. Opatření na poli pracovní migrace do České republiky mají působit synergicky a tvořit tak vyvážený celek, který umožní využívat pozitivních efektů pracovních migrací, za které pokládáme zejména celkové zvýšení zaměstnanosti obyvatelstva České republiky a podporu kulturní rozmanitosti. Země, které se uzavírají vůči migracím, omezují současně svoji budoucí životaschopnost.

³⁷<http://www.iom.cz/files/DOPORUCENI> (2009)

Literatura

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2008, MPSV-SSZ, listopad 2008

Bičáková, Olga: Závislá práce nebo podnikatelská činnost, Právo pro podnikání a zaměstnání, 07-08/2008; str. 37-39. Lexis Nexis CZ s.r.o., www.lexisnexus.cz

Budovec, Zdeněk: Zelené karty a zaměstnávání cizinců, Práce a mzdy 12/2008; str.14 - 17

Cizinci v České republice 2008, ČSÚ, ISBN 978-80-250-1836-1

Demografická ročenka České republiky 2007 (2008): ČSÚ, Kód: 4019-08; www.czso.cz. 10.11. 2008.

Doporučení IOM pro nastavení pracovní migrace do ČR; s.3. <http://www.iom.cz/files/>. 18.3.2009

EU bude mít modré karty, nejdříve ale od května 2011, (2008). ČTK, Finanční noviny, 22.10.2008, str. 1., www.ctlk.cz

EU řeší nedostatek odborníků; 24 (deník), 24.11.2008, str.11

H.12.01 Zahraniční stěhování podle pohlaví a věku, ČSÚ. www.czso.cz; 10.3.2009

Holá, Bohdana: Cizinci v ČR – regionalizace dat a další problémy a výzvy, www.czso.cz, 30.10.2008

Holá, Bohdana: Život cizinců v ČR. ČSÚ, 2007.67 s. Kód publikace. 1118-06. ISBN 978-80-250-1395-3,

Horáková Milada:Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 2 [International labour migration in the Czech Republic. Bulletin No. 21]. Praha: VÚPSV, 1999 - 48 s.

Horáková Milada:Mezinárodní pracovní migrace v ČR. Bulletin č. 21 [International labour migration in the Czech Republic. Bulletin No. 21]. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. - 64 s. - ISBN 978-80-7416-007-3

Horáková, Milada: Pracovní migrace, pohlaví a věk pracovních migrantů. In: Za prací do Česka, (2004): Praha; Člověk v tísni-společnost při ČT, o.p.s. ; s. 10-11. www.migraceonline.cz

Horáková, Milada: Mezinárodní migrace a migrace cizí pracovní síly, Praha; VÚPSV, 2003

Immigrants and the Current Economic Crisis: Reserch Evidence, Policy Challenges, and Implications;Demetrios G. Papademetriou and Aaron Terrazas; Migration Policy Institute, 2009. 31 s.

Improving access to the labour market for people at its margins with special focus on people with migrant or minorities' background. Thematic Review seminar of the European Employment Strategy. European Commission - DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities. Brussels, April 2008, s. 77

INTERFACE, Immigrants and National Integration Strategies: Developing a Trans-European Framework for Analysing Cultural and Employment-Related Integration; (2008): CJD Eutin coordinator, Project partners: Psychoanalytical Institute for Social Research (IPRS), Free University of Brussels, Finnish Youth Research Network Research Institute for Labour and Social Affairs (RILSA). http://praha.vupsv.cz/Fulltext/ul_929.pdf

Jíchová, Eva: Hodnocení působení zahraničních pracovníků na trhu práce České republiky; Sledované období: rok 2007. Data k 31.12.2007. Zdroj dat: úřady práce ČR. MPSV ČR. 2008

Možný, Ivo: Zelené karty? Všichni jsme imigranti; Lidové noviny, roč. 21, 15.10.2008, ISSN 1213-1385, č.243

Neformální rada ministrů pro zaměstnanost a sociální věci, (2009): Tiskové avízo, www.mpsv.cz. 22.1.2009

Nečas má výhrady k modrým kartám, 22.9.2008; www.euractive.cz

Nedostatek pracovní síly EU je „časovanou bombou“, 5.6.2007; www.euroactive.cz

Novotný, Josef , Janská Eva, Čermáková, Dita, (2007): Rozmístění cizinců v Česku a jeho podmiňující faktory / Spatial distribution of immigrants in Czechia and its influencing factors. Geografie-Sborník ČGS, 112, 2, 204-220.

Permanent or Circular Migration? Policy Choices to Address Demographic Decline and Labour Shortages in Europe. International Organization for Migration, Budapest, Hungary 2008, ISBN 978 92 9068 444 2, s 338.

Pohyb obyvatelstva - 1. pololetí 2008, (2008): ČSÚ, www.czso.cz 30.10.2008

Pohyb obyvatelstva v České republice v letech 2001-2007, absolutní údaje, (2008): ČSÚ, www.czso.cz 30.10.2008

Pohyb obyvatelstva v Českých zemích 1785 - 2007, absolutní údaje, (2008): ČSÚ, www.czso.cz 30.10.2008

Poslanci podpořili modré karty pro vysoce kvalifikované migranty 2008, EURACTIV, zpráva www.euractiv.cz, 14.11.2008

Přirozený přírůstek obyvatelstva se nadále zvyšuje (2008): ČSÚ, www.czso.cz, 11.9.2008;

Tailor immigration policies to future needs, says OECD, (2008): www.oecd.org. 16.9.2008

Uherek, Zdeněk, Horáková, Milada, Pojarová, Tereza, Korecká, Zuzana (2008): Imigrace do České republiky a rodiny cizinců. [Immigration to the Czech Republic and the Families of foreigners.]. In: Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných migračních skupin v České republice, Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. - ISBN 978-80-87112-12-0. - s. 85-117.

Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2007, (2008): ČSÚ, www.czso.cz, 7.11.2008

Zahraniční a vnitřní migrace, popis aktuálního vývoje, ČSÚ; www.czso.cz; 10.3.2009

Zaměstnanost a nezaměstnanost v České republice podle výsledků výběrového šetření pracovních sil 2. čtvrtletí 2008, kód: 3101-08

Zelené karty (2008) Tisková zpráva ze dne 29.12.2008; www.mpsv.cz

Zeman, Karel (2007): Faktory ovlivňující realizaci základních zájmů České republiky v EU v podmínkách stárnutí obyvatelstva (srovnávací analýza); Institut evropské integrace, NEWTON College, a.s.

Život cizinců v ČR: SOUBORNÉ INFORMACE; Praha: ČSÚ, 2006 Analýzy V Praze dne 15. 1. 2007; Kód publikace: 1118-06

Tabulková příloha

TABULKOVÁ PŘÍLOHA

Tabulka č. 1 Vývoj povolení k pobytu cizinců a jejich podíl na obyvatelstvu České republiky (stav k 31.12./ 30.6*)

rok	povolení k trvalému pobytu v ČR	povolení k dlouhodobému/ přechodnému pobytu a vízum nad 90 dnů	bez státní příslušnosti	celkem platných povolení k pobytu cizinců	obyvatelstvo ČR*	podíl cizinců s trvalým pobytem v obyvatelstvu ČR v %	podíl cizinců s dlouhodobým/ přechodným pobytem a vízem nad 90 dnů v obyvatelstvu ČR v %	podíl cizinců s povolením k pobytu celkem na obyvatelstvu ČR v %
1993	31 072	46 070	526	77 668	10 334 013	0,31%	0,45%	0,75%
1994	32 468	71 230	654	104 352	10 333 161	0,32%	0,69%	1,01%
1995	38 557	120 060	590	159 207	10 321 344	0,38%	1,16%	1,54%
1996	45 837	152 767	548	199 152	10 309 137	0,45%	1,48%	1,93%
1997	56 281	153 516	514	210 311	10 299 125	0,55%	1,49%	2,04%
1998	63 919	155 836	432	220 187	10 289 621	0,63%	1,51%	2,14%
1999	66 754	162 108	-	228 862	10 278 098	0,65%	1,58%	2,23%
2000	66 891	134 060	-	200 951	10 266 546	0,65%	1,31%	1,96%
2001	69 816	140 978	-	210 794	10 269 436	0,68%	1,37%	2,05%
2002	75 249	156 359	-	231 608	10 203 269	0,74%	1,53%	2,27%
2003	80 844	159 577	-	240 421	10 211 455	0,79%	1,56%	2,35%
2004	99 467	154 827	-	254 294	10 220 577	0,97%	1,51%	2,49%
2005	110 598	167 714	-	278 312	10 251 079	1,08%	1,64%	2,71%
2006	139 185	182 271	-	321 456	10 287 189	1,35%	1,77%	3,12%
2007	158 018	234 069	-	392 087	10 381 130	1,52%	2,25%	3,78%
2008*	166 474	247 320	-	413 794	10 424 926	1,60%	2,37%	3,97%

Pramen: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR; in Bulletin Mezinárodní pracovní migrace v České republice č. 21, Milada Horáková, Ivana Macounová, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008, výpočty Milada Horáková

* Pohyb obyvatelstva - 1. pololetí 2008, www.czso.cz 30.10.2008

Tabulka č. 2 **Vývoj struktury povolení k pobytu cizinců (stav k 31.12./ 30.6*)**

rok	povolení k trvalému pobytu v ČR	podíl povolení k trvalému pobytu v procentech	povolení k dlouhodobému/přechodnému pobytu a vízum nad 90 dnů	podíl povolení k dlouhodobému pobytu v procentech	bez státní příslušnosti	podíl odeb bez státní příslušnosti v procentech	celkem platných povolení k pobytu cizinců	celkem
1993	31 072	40%	46 070	59%	526	1%	77 668	100%
1994	32 468	31%	71 230	68%	654	1%	104 352	100%
1995	38 557	24%	120 060	75%	590	0%	159 207	100%
1996	45 837	23%	152 767	77%	548	0%	199 152	100%
1997	56 281	27%	153 516	73%	514	0%	210 311	100%
1998	63 919	29%	155 836	71%	432	0%	220 187	100%
1999	66 754	29%	162 108	71%	-	-	228 862	100%
2000	66 891	33%	134 060	67%	-	-	200 951	100%
2001	69 816	33%	140 978	67%	-	-	210 794	100%
2002	75 249	32%	156 359	68%	-	-	231 608	100%
2003	80 844	34%	159 577	66%	-	-	240 421	100%
2004	99 467	39%	154 827	61%	-	-	254 294	100%
2005	110 598	40%	167 714	60%	-	-	278 312	100%
2006	139 185	43%	182 271	57%	-	-	321 456	100%
2007	158 018	40%	234 069	60%	-	-	392 087	100%
2008*	166 474	40%	247 320	60%	-	-	413 794	100%

Pramen: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR; in Mezinárodní pracovní migrace v České republice Bulletin č. 21., Milada Horáková, Ivana Macounová, Praha: ÚPSV, v.v.i., 2008, výpočty Milada Horáková

Tabulka č. 3 **Distribuce povolení k pobytu cizinců v procentech a podíl cizinců na obyvatelstvu v procentech podle NUTS 2, NUTS 3 a NUTS 4; stav k 30.6.2008**

okres / region	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k trvalému pobytu cizinců	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k dlouhodobému pobytu cizinců	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k pobytu cizinců	podíl cizinců s povolením k pobytu na obyvatelstvu oblasti, kraje, okresu
Praha	28,08%	35,44%	32,48%	11,09%
Benešov	0,56%	0,36%	0,44%	1,98%
Beroun	0,74%	0,91%	0,84%	4,28%
Kladno	1,64%	0,99%	1,25%	3,34%
Kolín	0,73%	0,75%	0,74%	3,30%
Kutná Hora	0,40%	0,48%	0,45%	2,50%
Mělník	1,02%	1,57%	1,35%	5,71%
Mladá Boleslav	1,09%	3,35%	2,44%	8,37%
Nymburk	0,86%	0,77%	0,80%	3,74%
Praha-východ	1,91%	1,91%	1,91%	6,22%

Tabulková příloha

okres / region	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k trvalému pobytu cizinců	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k dlouhodobému pobytu cizinců	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k pobytu cizinců	podíl cizinců s povolením k pobytu na obyvatelstvu oblasti, kraje, okresu
Praha-západ	2,01%	1,47%	1,69%	6,58%
Příbram	0,70%	0,63%	0,66%	2,45%
Rakovník	0,43%	0,54%	0,50%	3,84%
Středočeský kraj (NUTS 3)	12,11%	13,72%	13,07%	4,50%
STŘEDNÍ ČECHY (NUTS 2)	12,11%	13,72%	13,07%	4,50%
České Budějovice	1,18%	1,09%	1,13%	2,53%
Český Krumlov	0,71%	0,63%	0,66%	4,47%
Jindřichův Hradec	0,55%	0,32%	0,41%	1,84%
Písek	0,22%	0,30%	0,27%	1,58%
Prachatice	0,47%	0,16%	0,29%	2,30%
Strakonice	0,59%	0,77%	0,69%	4,06%
Tábor	0,41%	0,24%	0,31%	1,26%
Jihočeský kraj (NUTS 3)	4,13%	3,51%	3,76%	2,46%
Domažlice	0,65%	0,30%	0,44%	3,04%
Klatovy	0,67%	0,54%	0,59%	2,77%
Plzeň-jih	0,42%	0,58%	0,51%	3,55%
Plzeň-město	2,09%	2,94%	2,60%	5,94%
Plzeň-sever	0,39%	0,30%	0,33%	1,89%
Rokycany	0,41%	0,53%	0,48%	4,27%
Tachov	0,95%	0,85%	0,89%	7,00%
Plzeňský kraj (NUTS 3)	5,56%	6,04%	5,85%	4,31%
JIHOZÁPAD (NUTS 2)	9,70%	9,55%	9,61%	3,33%
Cheb	3,19%	1,17%	1,98%	8,62%
Karlovy Vary	3,32%	1,71%	2,35%	8,17%
Sokolov	0,76%	0,43%	0,56%	2,50%
Karlovarský kraj (NUTS 3)	7,27%	3,30%	4,90%	6,59%
Děčín	1,72%	0,90%	1,23%	3,75%
Chomutov	1,43%	0,89%	1,11%	3,64%
Litoměřice	0,90%	1,97%	1,54%	5,43%
Louny	0,62%	0,40%	0,49%	2,32%
Most	0,96%	2,04%	1,61%	5,70%
Teplice	1,94%	1,04%	1,40%	4,49%
Ústí nad Labem	1,43%	1,28%	1,34%	4,60%
Ústecký kraj (NUTS 3)	9,00%	8,51%	8,70%	4,33%
SEVEROZÁPAD (NUTS 2)	16,27%	11,81%	13,60%	4,94%
Česká Lípa	1,04%	0,42%	0,67%	2,70%
Jablonec nad Nisou	1,04%	0,76%	0,88%	4,05%
Liberec	1,96%	2,04%	2,00%	4,98%
Semily	0,55%	0,33%	0,41%	2,30%
Liberecký kraj (NUTS 3)	4,59%	3,55%	3,97%	3,78%
Hradec Králové	1,08%	1,37%	1,25%	3,21%
Jičín	0,56%	0,80%	0,70%	3,68%
Náchod	0,92%	0,50%	0,67%	2,47%
Rychnov nad Kněžnou	0,47%	0,32%	0,38%	2,00%
Trutnov	0,83%	0,94%	0,89%	3,07%
Královéhradecký kraj (NUTS 3)	3,85%	3,93%	3,90%	2,92%
Chrudim	0,35%	0,41%	0,39%	1,55%
Pardubice	0,82%	1,72%	1,36%	3,42%
Svitavy	0,35%	0,27%	0,30%	1,20%

okres / region	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k trvalému pobytu cizinců	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k dlouhodobému pobytu cizinců	podíl oblasti, kraje, okresu na celkovém počtu povolení k pobytu cizinců	podíl cizinců s povolením k pobytu na obyvatelstvu oblasti, kraje, okresu
Ústí nad Orlicí	0,75%	0,92%	0,85%	2,54%
Pardubický kraj (NUTS 3)	2,28%	3,32%	2,90%	2,35%
SEVEROVÝCHOD (NUTS 2)	10,72%	10,80%	10,76%	3,64%
Havlíčkův Brod	0,34%	0,59%	0,49%	2,12%
Jihlava	0,49%	0,64%	0,58%	2,15%
Pelhřimov	0,29%	0,53%	0,43%	2,46%
Třebíč	0,45%	0,40%	0,42%	1,52%
Žďár nad Sázavou	0,28%	0,38%	0,34%	1,17%
Vysočina (NUTS 3)	1,86%	2,53%	2,26%	1,82%
Blansko	0,47%	0,49%	0,49%	1,90%
Brno-město	4,25%	4,39%	4,33%	4,87%
Brno-venkov	1,42%	1,66%	1,56%	3,31%
Břeclav	0,63%	0,38%	0,48%	1,76%
Hodonín	0,55%	0,25%	0,37%	0,98%
Vyškov	0,33%	0,32%	0,33%	1,55%
Znojmo	0,65%	0,31%	0,44%	1,63%
Jihomoravský kraj (NUTS 3)	8,31%	7,81%	8,01%	2,91%
JIHOVÝCHOD (NUTS 2)	10,16%	10,34%	10,27%	2,57%
Jeseník	0,29%	0,11%	0,18%	1,81%
Olomouc	1,29%	0,95%	1,08%	1,95%
Prostějov	0,43%	0,21%	0,30%	1,12%
Přerov	0,61%	0,56%	0,58%	1,77%
Šumperk	0,43%	0,16%	0,27%	0,91%
Olomoucký kraj (NUTS 3)	3,06%	1,98%	2,42%	1,56%
Kroměříž	0,39%	0,18%	0,27%	1,02%
Uherské Hradiště	0,66%	0,49%	0,56%	1,60%
Vsetín	0,49%	0,27%	0,36%	1,02%
Zlín	1,00%	0,58%	0,75%	1,61%
Zlínský kraj (NUTS 3)	2,54%	1,52%	1,93%	1,35%
STŘEDNÍ MORAVA (NUTS 2)	5,59%	3,50%	4,34%	1,46%
Bruntál	0,37%	0,07%	0,19%	0,80%
Frýdek-Místek	0,99%	0,54%	0,72%	1,42%
Karviná	1,97%	1,77%	1,85%	2,78%
Nový Jičín	0,60%	0,22%	0,38%	1,02%
Opava	0,55%	0,17%	0,32%	0,76%
Ostrava-město	2,88%	2,07%	2,40%	2,95%
Moravskoslezský kraj (NUTS 3)	7,36%	4,84%	5,86%	1,94%
MORAVSKOSLEZSKO (NUTS 2)	7,36%	4,84%	5,86%	1,94%
celkem ČR	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Pramen: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR; Mezinárodní pracovní migrace v České republice Bulletin č. 21., Milada Horáková, Ivana Macounová, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. ČSÚ tab.1.4. Počet obyvatel podle oblastí, krajů a okresů v 1. pololetí 2008; výpočty Milada Horáková

Tabulka č.4 Cizinci s povolením k pobytu podle státního občanství nejčteněji zastoupených zemí časová řada 1994-2008* (stav k 31.12./30.6.)

státní občanství	celkem povolení k pobytu cizinců															index 1998* /1994
	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*	
Ukrajina	14230	28158	46303	43402	52684	65883	50212	51825	59145	62282	78263	87789	102594	126526	126588	8,90
Slovensko	16778	39725	50255	52178	49621	40362	44265	53294	61102	64879	47352	49445	58384	67881	72326	4,31
Vietnam	9633	14213	17620	20950	22875	24824	23556	23924	27143	29046	34179	36832	40779	50955	56659	5,88
Rusko	3611	4387	6697	8938	10029	16906	12964	12423	12813	12605	14743	16269	18562	23301	24881	6,89
Polsko	20021	23053	24491	25019	22166	18278	17050	16489	15996	15766	16265	17810	18894	20607	21205	1,06
Německo	4195	5553	5875	5927	6248	6112	4968	4937	5183	5188	57772	7187	10109	15701	17659	4,21
Moldavsko	96	176	314	2145	3142	2939	2147	2477	2760	3261	4085	4674	6198	7972	8980	93,54
Mongolsko	418	477	681	1080	1370	1165	950	1153	1472	1542	2052	2435	3280	5967	7320	17,51
Bulharsko	3772	4282	4302	6584	5959	5030	4018	4101	4183	4030	4447	4551	4635	5024	5433	1,44
Čína	2907	4210	4774	4501	4191	4328	3551	3309	3196	3031	3421	3573	4153	4760	4987	1,72
USA	3490	4415	4116	3805	3861	3801	3238	3160	3362	3264	2750	2952	4212	4448	4879	1,40
Srbsko, Černá hora	140	198	0	0	0	0	0	0	0	3123	3436	3559	2834	4146	4233	30,24
Velká Británie	1365	1940	1490	1721	1648	1720	1490	1628	1824	1709	1813	2234	2871	3778	4178	2,06
Bělorusko	154	400	1129	3417	3844	3943	2633	2536	2728	2655	2912	3020	3211	3749	3923	25,47
Rumunsko	1368	1628	2029	2382	2694	2577	2390	2304	2302	2273	2588	2701	2816	3174	3450	2,52
Rakousko	1875	2223	2226	2276	2283	2282	1859	1858	1949	1888	2080	2368	3022	3373	3417	1,82
Kazachstán	31	140	371	1224	2009	2467	2248	2226	2159	2004	2162	2247	2379	3072	3110	100,32
Itálie	1017	1176	1391	1301	1380	1347	1159	1245	1307	1333	1538	1761	2011	2351	2508	2,47
Nizozemsko	447	590	761	640	728	808	727	726	756	815	923	1260	1717	2240	2430	5,44
Chorvatsko	988	1545	1999	2112	2076	2213	1948	1828	1828	1797	2031	2140	2225	2323	2324	2,35
Francie	760	951	1267	978	1038	1221	1065	1140	1255	1355	1362	1551	1869	2142	2293	3,02
Bosna a Hercegovina	720	915	956	1334	1402	1622	1550	1569	1602	1559	1716	1684	1727	2082	2286	3,18
Makedonie	523	807	1104	1381	1291	1091	928	835	934	863	1158	1215	1438	1786	1973	3,77
Arménie	438	866	1004	1158	1115	1173	1081	1046	1005	1012	1164	1268	1374	1589	1757	1,01
Uzbekistán	2	16	34	51	61	68	77	87	104	167	261	363	496	1122	1500	750,00
Japonsko	171	207	301	223	238	245	245	325	502	757	994	1235	1251	1483	1472	8,61
Korea	73	32	171	135	48	196	139	111	151	163	217	275	347	751	1142	15,64
vybrané země celkem	13562	18049	20349	24138	25716	26774	22777	22624	23768	26737	30105	32833	36800	43609	46875	3,46
ostatní	90790	141158	178803	186173	194471	202088	178174	188170	207840	213684	224189	245479	284656	348478	366919	4,04
celkem cizinci s povolením k pobytu v ČR	104352	159207	199152	210311	220187	228862	200951	210794	231608	240421	254294	278312	321456	392087	413794	3,97

Pramen: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR; in Mezinárodní pracovní migrace v České republice Bulletin č. 21, Milada Horáková, Ivana Macounová, Praha: VÚPSV, v.v.i., 2008. ČSÚ tab.1.4. Počet obyvatel podle oblastí, krajů a okresů v 1. pololetí 2008; výpočty Milada Horáková

Tabulka č. 5 **Vývoj struktury celkové zaměstnanosti cizinců v letech 1996-2008* (k 31.12./30.6.*)**

rok	evidenze cizinců na úřadech práce		živnostenská oprávnění cizinců		celková zaměstnanost cizinců v ČR	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
1994	72 080	79%	18 650	21%	90 730	100%
1995	111 859	75%	36 996	25%	148 855	100%
1996	143 246	76%	45 499	24%	188 745	100%
1997	130 767	67%	63 529	33%	194 296	100%
1998	111 247	71%	44 962	29%	156 209	100%
1999	93 466	62%	58 386	38%	151 852	100%
2000	103 647	63%	61 340	37%	164 987	100%
2001	103 652	62%	64 000	38%	167 652	100%
2002	101 179	63%	60 532	37%	161 711	100%
2003	105 738	63%	62 293	37%	168 031	100%
2004	107 984	62%	65 219	38%	173 203	100%
2005	151 736	69%	67 246	31%	218 982	100%
2006	185 075	74%	65 722	26%	250 797	100%
2007	240 242	78%	68 785	22%	309 027	100%
2008*	272 536	79%	73 511	21%	346 047	100%

Pramen: MPSV-SSZ, MPO; Mezinárodní pracovní migrace Bulletin č. 20 a aktualizovaná data MPSV-SSZ a MPO pro Bulletin č. 21 (stav k 30.6.2008)

Tabulka č. 6 **Vývoj struktury zaměstnanosti cizinců v letech 1994-2008* (stav k 31.12./30.6.*)**

rok	platná povolení k zaměstnání cizinců		registrace cizinců bez povinnosti pracovního povolení na úřadech práce		registrace občanů SR na úřadech práce		občané EU/EHP a Švýcarska (bez SR) registrovaní úřady práce		celkem registrace cizinců evidovaných na úřadech práce		cizinci s živnostenským oprávněním		celková zaměstnanost cizinců v ČR	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
1994	32 871	36%			39 209	43%			72 080	79%	18 650	21%	90 730	100%
1995	52 536	35%	-	-	59 323	40%	-	-	111 859	75%	36 996	25%	148 855	100%
1996	71 002	38%	-	-	72 244	38%	-	-	143 246	76%	45 499	24%	188 745	100%
1997	61 044	31%	-	-	69 723	36%	-	-	130 767	67%	63 529	33%	194 296	100%
1998	49 927	32%	-	-	61 320	39%	-	-	111 247	71%	44 962	29%	156 209	100%
1999	40 312	27%	-	-	53 154	35%	-	-	93 466	62%	58 386	38%	151 852	100%
2000	40 080	24%	-	-	63 567	39%	-	-	103 647	63%	61 340	37%	164 987	100%
2001	40 097	24%	-	-	63 555	38%	-	-	103 652	62%	64 000	38%	167 652	100%
2002	44 621	28%	-	-	56 558	35%	-	-	101 179	63%	60 532	37%	161 711	100%
2003	47 704	28%	-	-	58 034	35%	-	-	105 738	63%	62 293	37%	168 031	100%
2004	34 397	20%	747	0%	59 818	35%	13 022	8%	107 984	62%	65 219	38%	173 203	100%
2005	55 210	25%	2 659	1%	75 297	34%	18 570	8%	151 736	69%	67 246	31%	218 982	100%
2006	61 452	25%	6 777	3%	91 355	36%	25 491	10%	185 075	74%	65 722	26%	250 797	100%
2007	85 351	28%	10 140	3%	101 233	33%	43 518	14%	240 242	78%	68 785	22%	309 027	100%
2008*	113 871	33%	12 761	4%	102 101	30%	43 803	13%	272 536	79%	73 511	21%	346 047	100%

Pramen: MPSV/SSZ, MPO; tabulka Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.

Tabulka č. 7 Vývoj zaměstnanosti občanů EU/EHP a Švýcarska v letech 1995-2008* (stav k 31.12./30.6.*)

státní občanství	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*	index 2008* /1995
	Slovensko	62272	78123	77294	67568	59803	70237	70606	63733	66176	68575	84016	99637	109917	
Polsko	12400	13522	14574	10815	7913	8712	7712	8419	8529	10133	13929	18387	24931	23800	1,9
Bulharsko	990	1776	3994	3455	2761	2697	2986	2989	2889	2764	2823	2859	6319	6914	7,0
Rumunsko	816	960	1251	1165	897	1090	942	910	877	798	1146	1453	4538	4824	5,9
Německo	2067	2701	2986	2413	2407	2289	2158	2255	2417	2406	2907	3583	4108	3949	1,9
V. Británie	1273	1368	1471	1437	1416	1407	1341	1397	1452	1261	1698	2162	2446	2662	2,1
Francie	429	531	709	640	701	731	745	839	870	669	847	1243	1446	1571	3,7
Itálie	233	400	486	450	485	506	533	557	630	553	674	825	1011	1139	4,9
Rakousko	593	689	907	693	693	590	644	682	760	658	756	891	1032	1097	1,8
Nizozemsko	272	330	396	422	415	429	405	366	350	308	416	530	654	698	2,6
Maďarsko	91	185	196	163	156	161	172	198	179	240	274	353	559	645	7,1
Litva	43	76	148	99	4	78	63	61	58	180	419	457	513	535	12,4
Španělsko	75	94	104	107	109	118	116	111	105	114	178	249	364	391	5,2
Belgie	100	127	139	151	156	159	152	154	151	139	169	207	265	355	3,6
Švédsko	99	162	160	165	148	166	131	133	128	116	143	174	209	252	2,5
Řecko	38	81	106	89	109	115	130	140	156	167	202	219	236	244	6,4
Irsko	129	128	107	97	86	85	77	103	108	98	147	193	212	221	1,7
Dánsko	57	67	55	68	77	84	89	91	80	66	97	131	149	157	2,8
Švýcarsko	97	131	155	135	133	105	97	87	96	95	122	126	143	152	1,6
Finsko	24	38	65	70	76	84	68	71	51	51	65	87	108	127	5,3
Portugalsko	8	9	8	7	14	18	16	50	17	15	33	59	85	127	15,9
Slovinsko	60	48	43	44	53	54	57	64	68	60	75	94	107	113	1,9
Lotyšsko	17	24	32	26	30	32	29	36	35	25	45	64	83	86	5,1
Norsko	27	34	28	23	32	32	31	28	31	22	34	36	45	55	2,0
Estonsko	13	12	19	12	16	14	13	19	18	11	16	26	31	42	3,2
Kypr	3	10	13	15	13	12	14	17	17	18	20	24	30	30	10,0
Malta	0	4	7	7	6	9	9	10	9	6	11	16	19	19	0,0
Lucembursko	4	7	8	3	7	5	5	7	9	7	10	12	10	10	2,5
Island	3	5	4	4	1	2	1	0	0	0	2	4	9	8	2,7
Lichtenštejnsko	0	4	4	5	4	2	3	2	3	1	2	1	1	2	0,0
EU/EHP/Švýcarsko celkem	82233	101646	105469	90348	78761	90023	89345	83529	86264	89551	111276	134102	159580	161253	2,0
ostatní	66622	87099	88827	65861	73091	74964	78307	78182	81767	83652	107706	116695	149448	184794	2,8
celkem zaměstnanost cizinců	148855	188745	194296	156209	151852	164987	167652	161711	168031	173203	218982	250797	309028	346047	2,3

Pramen: MPSV/SSZ, MPO; tabulka Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.

Tabulka č. 8 Cizinci s povolením k zaměstnání podle odvětvové klasifikace NACE CZ a pohlaví (stav k 30.6 2008)

Nace CZ – odvětvová klasifikace	muži	%	ženy	%	celkem	%
stavebnictví	33 566	75,7%	10 789	24,3%	44 355	100,0%
zpracovatelský průmysl	25 549	64,0%	14 348	36,0%	39 897	100,0%
profesní vědecké a technické činnosti	3 586	54,5%	2 999	45,5%	6 585	100,0%
velkoobchod a maloobchod	3 393	64,6%	1 858	35,4%	5 251	100,0%
činnosti v oblasti nemovitostí	2 477	57,5%	1 830	42,5%	4 307	100,0%
zemědělství, lesnictví a rybářství	1 828	57,5%	1 825	57,4%	3 177	115,0%
ubytování, stravování a pohostinství	992	43,9%	790	35,0%	2 258	78,9%
doprava a skladování	1 249	80,3%	307	19,7%	1 556	100,0%
ostatní činnosti	659	42,9%	877	57,1%	1 536	100,0%
informační a komunikační činnosti	918	73,1%	337	26,9%	1 255	100,0%
administrativní a podpůrné činnosti	542	47,5%	598	52,5%	1 140	100,0%
vzdělávání	455	48,8%	478	51,2%	933	100,0%
kulturní, zábavní a rekreační činnosti	255	56,4%	197	43,6%	452	100,0%
zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	275	62,9%	162	37,1%	437	100,0%
těžba a dobývání surovin	185	97,4%	5	2,6%	190	100,0%
peněžnictví a pojišťovnictví	119	62,6%	71	37,4%	190	100,0%
zdravotní a sociální péče	66	35,7%	119	64,3%	185	100,0%
činnosti exteritoriálních organizací	71	62,8%	42	37,2%	113	100,0%
činnosti domácností jako zaměstnavatelů	2	8,0%	23	92,0%	25	100,0%
výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	14	73,7%	5	26,3%	19	100,0%
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	10	66,7%	5	33,3%	15	100,0%

Pramen: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR, data pro Mezinárodní pracovní migrace v České republice Bulletin č. 21, Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.

Tabulka č. 9 **Cizinci evidovaní na úřadech práce podle KZAM, okruhu zemí a pohlaví (stav k 30. 6. 2008)** Pramen: MPSV-SSZ, tabulka Milada Horáková, Praha: VÚPSV, v.v.i.

třída KZAM	druh dokladu	cizinci ze třetích zemí	celkem cizinci evidovaní úřadem práce	celkem státy EU	celkem státy EHP a Švýcarsko	celkem státy OECD	celkem státy bez EU
		povolení k zaměstnání	registrace	registrace	registrace	registrace	registrace
	celkem	113 871	272 536	145 730	174	36 525	126 806
	z toho žen	37 662	90 145	46 188	42	8 777	43 957
celkem	zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	1 404	6 587	4 725	51	3 869	1 862
	vědečtí a odborní duševní pracovníci	3 232	18 137	13 299	49	5 456	4 838
	technici, zdravotníci, pedagog. pracovníci včetně příb. oborů	3 742	18 725	13 926	49	4 399	4 799
	nižší administrativní pracovníci	1 069	7 513	5 699	15	950	1 814
	provozní pracovníci ve službách a obchodě	2 001	12 059	8 521	3	574	3 538
	kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví	1 341	2 981	1 345	0	66	1 636
	řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	25 145	68 366	40 542	3	10 009	27 824
	obsluha strojů a zařízení	19 213	53 219	31 611	2	8 099	21 608
	pomocní nekvalifikovaní pracovníci	56 724	84 562	25 701	2	3 073	58 861
	nezjištěno	0	387	361	0	30	26
z toho žen	zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	222	1 167	834	4	331	333
	vědečtí a odborní duševní pracovníci	1 045	6 537	4 939	12	1 505	1 598
	technici, zdravotníci, pedagog. pracovníci včetně příb. oborů	1 271	8 129	6 330	15	1 227	1 799
	nižší administrativní pracovníci	422	4 106	3 235	7	392	871
	provozní pracovníci ve službách a obchodě	1 099	6 868	4 793	3	254	2 075
	kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví	720	1 589	710	0	14	879
	řemeslníci a kvalifikovaní výrobci zpracovatelé, opraváři	6 246	12 889	5 524	0	1 444	7 365
	obsluha strojů a zařízení	6 906	18 103	9 944	0	2 540	8 159
	pomocní nekvalifikovaní pracovníci	19 731	30 575	9 708	1	1 060	20 867
	nezjištěno	0	182	171	0	10	11

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBYVATELSTVU A ZAMĚSTNANOSTI V ČESKÉ REPUBLICĚ V 1. POLOLETÍ 2008

Obyvatelstvo ČR celkem v tis.	10 424 926
Střední stav obyvatelstva	10 404 820
Obyvatelstvo 15+ podle VŠPS v tis II.Q.2008	8 931,6
Pracovní síla podle VŠPS v tis.	5 223,4
Zaměstnaní v národním hospodářství podle VŠPS v tis.	5 003,3
Nezaměstnaní podle VŠPS v tis.	220,1
Ekonomicky neaktivní v tis. VŠPS	3 708,1
Míra nezaměstnanosti podle VŠPS v %	4,2 %
Míra nezaměstnanosti podle VŠPS-muži	3,5 %
Míra nezaměstnanosti podle VŠPS-ženy	5,2 %
Míra zaměstnanosti podle VŠPS	56,0%
Míra zaměstnanosti podle VŠPS - muži	65,8%
Míra zaměstnanosti podle VŠPS - ženy	46,8%
Míra ekonomické aktivity VŠPS	58,5 %
Míra ekonomické aktivity VŠPS - muži	68,1 %
Míra ekonomické aktivity VŠPS - ženy	49,4 %

Pramen: ČSÚ, VŠPS

Míra registrované nezaměstnanosti v %	5,0%
Míra registrované nezaměstnanosti muži	3,9%
Míra registrované nezaměstnanosti ženy	6,5%
Harmonizovaná míra nezaměstnanosti v ČR dle EUROSTATU	4,1%
Volná pracovní místa v tis.	151,9
Počet neumístěných uchazečů o zaměstnání v tis.	297,9
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	2,0

Pramen: MPSV-ČR, odd. 413, 8.7.2008

Cizinci s povolením k pobytu a jejich participace na trhu práce v České republice v 1. pololetí 2008

Počet cizinců s povolením k pobytu k 30.6.2008 v tis.	413,8
S povolením k trvalému pobytu v tis.	166,5
S povolením k dlouhodobému pobytu v tis.	247,3
Podíl cizinců s povolením k pobytu na obyvatelstvu	4,0%
Podíl cizinců s dlouhodobým pobytem na obyvatelstvu	2,4%
Podíl cizinců s trvalým pobytem na obyvatelstvu	1,6 %
Podíl cizinců na pracovní síle ČR	6,0%
Nejvyšší podíl cizinců na pracovní síle je v okrese Plzeň-město	18,2%
Nejnižší podíl cizinců na pracovní síle je v okrese Bruntál	0,9%

Cizinci v ČR a související legislativa

CIZINEC

Dle ustanovení zákona o pobytu cizinců: cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie. (§1, zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR). Jinak řečeno, za cizince jsou v České republice považovány osoby s jiným než českým státním občanstvím, osoby bez státního občanství a rovněž osoby s více občanstvími, z nichž žádné není státním občanstvím ČR. Nabývání a pozbývání občanství je řešeno zákonem č.40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, a dále zákonem č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů.

VYMEZENÍ POBYTU CIZINCE V ČR

Vstup, pobyt a vycestování z území České republiky je v kompetenci Policie ČR, Ministerstva vnitra ČR a Ministerstva zahraničních věcí ČR. Cizinec smí na území ČR pobývat přechodně nebo trvale. Policie může z důvodů stanovených zákonem nevydat cizinci vízum k pobytu (přechodnému i trvalému). Důvody pro neudělení víza nebo jiného povolení k pobytu (přechodnému i trvalému) jsou vymezeny zákonem. (Pobyt cizinců v ČR se řídí zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců, a zčásti také zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších úprav, které vzešly v platnost před 31. 12. 2006.)

ROZLIŠOVANÉ KATEGORIE A TYPY POBYTU CIZINCŮ

1. OBČANÉ ZEMÍ EU, NORSKA, ŠVÝCARSKA, ISLANDU A LICHTENŠTEJNSKA (zkráceně „občané EU“) A JEJICH RODINNÍ PŘÍSLUŠNÍCI

- rodinní příslušníci občanů EU (ve smyslu § 15a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) mají zvláštní pobytový režim (hlava IV. zákona č. 326/1999 Sb.) pouze za předpokladu, že občan EU na území pobývá na základě zvláštního pobytového povolení nebo o takové povolení žádá;
- občané zemí EU registrovaní bez povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu a jejich rodinní příslušníci;
- občané EU a jejich rodinní příslušníci pobývající na území ČR na základě povolení k přechodnému pobytu; jedná se o nárokové povolení nebo spíše o potvrzení o pobytu, které by mělo ulehčit občanům EU jednání s úřady; pobyt v ČR v rámci tohoto povolení se započítává do doby rozhodné pro žádost o povolení k trvalému pobytu;
- občané EU a jejich rodinní příslušníci pobývající na území ČR s povolením k trvalému pobytu (občan EU získá povolení k trvalému pobytu (§87h zákona č. 326/1999 Sb.) (i) po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu bez dalších podmínek, (ii) pokud je na území zaměstnán a pobývá zde nepřetržitě po dobu nejméně 3 let, (iii) jestliže je rodinným příslušníkem státního občana ČR, který je na území přihlášen k trvalému pobytu, nebo rodinným příslušníkem občana jiného členského státu EU, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území; průkaz o povolení k pobytu pro státního příslušníka členského státu Evropských společenství je v případě povolení trvalého pobytu vydáván s platností na 10 let (§87r odst.4 zák. č. 326/1999 Sb.; rodinnému příslušníku občana EU je vydáván průkaz o povolení k pobytu s dobou platnosti shodnou s dobou platnosti průkazu vydaného občanu EU.

2. OBČANÉ ZEMÍ MIMO EU (zkráceně „občané třetích zemí“)

- občané třetích zemí pobývajících v ČR krátkodobě (obecně do 90 dnů) bez víz; občané těch zemí, se kterými má ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku; cizinec může na území pobývat bez víza nejen na základě mezinárodní smlouvy, ale též na základě nařízení vlády (a v některých dalších případech vymezených v § 18 zákona č. 326/1999 Sb.);
- občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě krátkodobých víz do 90 dní; občané těch zemí, se kterými nemá ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku;
- občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě víz nad 90 dní; vízum tohoto typu nově nelze prodloužit; maximální platnost tohoto víza je jeden rok; navazuje na něj povolení k dlouhodobému pobytu (viz níže);
- občané třetích zemí s povolením k dlouhodobému pobytu. Jedná se o povolení navazující na víza nad 90 dní, vydává se na dobu jednoho roku a po uplynutí této lhůty je lze prodloužit.
- občané třetích zemí pobývajících v ČR na základě povolení k trvalému pobytu; o trvalý pobyt lze požádat (§66-68 zákona č. 326/1999 Sb.) (i) obecně za 5 let nepřetržitého pobytu na vízum nad 90 dní nebo povolení k dlouhodobému pobytu v ČR bez dalších podmínek nebo, (ii) po 4 letech nepřetržitého pobytu, a to cizinci, který na území pobývá v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany, (iii) po 2,5 letech, pokud jde o úspěšné absolventy pilotního projektu MPSV "Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků", (iv) bez ohledu na délku předchozího pobytu, pokud o trvalý pobyt žádá za účelem soužití se svým rodinným příslušníkem, který je občanem ČR s trvalým pobytem v ČR nebo v případě humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele;
- cizinci s platným azylem; úspěšní žadatelé o azyl pobývajících v ČR; platný azyl rozsahem práv a povinností odpovídá trvalému pobytu.

3. CIZINCI BEZ OHLEDU NA HRANICE EU

- registrovaní žadatelé o azyl (není možné zakázat občanu EU, aby o azyl požádal);
- cizinci pobývajících v ČR v rámci dočasné ochrany; na základě zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců a na základě nařízení vlády nebo rozhodnutím Rady Evropské unie; jedná se o opatření při hromadném exodu v důsledku ozbrojeného konfliktu, živelné pohromy nebo soustavného porušování lidských práv v zemi původu, které by mělo chránit exulanty a poskytnout jim dočasné útočiště do doby odeznění kritické situace; cizinci podléhající dočasné ochraně a strpění jsou Cizineckou policií vedeni a vykazováni v rámci povolení k dlouhodobému pobytu;
- nelegálně pobývajících cizinci v ČR (např. cizinci pobývajících v ČR po vypršení platnosti víz a povolení k pobytu nebo bez potřebných víz nebo povolení apod.).
- Pozn.: dle právní úpravy platné k 31. 12. 2007

ODKAZY NA SOUVISEJÍCÍ LEGISLATIVU

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

ZAMĚSTNANOST CIZINCŮ

Dopočet (podhodnocení) – kategorie těchto pracujících cizinců vychází z nesouladu mezi zdrojem ministerstva vnitra (celkový počet cizinců s obvyklým bydlištěm na území ČR) a ostatními zdroji zahrnujícími skupiny cizinců dle jejich

ekonomické aktivity (ekonomicky aktivní versus ekonomicky neaktivní) a postavení v zaměstnání (zaměstnanci versus sebezaměstnaní). Počet zaměstnanců-cizinců poskytuje ministerstvo práce a sociálních věcí, počet sebezaměstnaných cizinců ministerstvo průmyslu a obchodu. Počet ekonomicky neaktivních studentů-cizinců lze získat z evidence Ústavu pro informace ve vzdělávání a osoby ekonomicky neaktivní s jiným důvodem, než je studium pouze z dat Ministerstva vnitra. Sečtením těchto dílčích položek získáme hodnoty, které srovnáme podle jednotlivých státních občanství s celkovým počtem cizinců dle ministerstva vnitra. Nesoulad mezi těmito zdroji pak vytváří nedopočet, který je dále dle kvalifikovaného odhadu rozčleněn mezi jednotlivé skupiny cizinců dle jejich ekonomické aktivity a postavení v zaměstnání.

Pramen: Cizinci v České republice 2008. Praha: ČSÚ, kopie podkladů